

Kaj je Neodestour?

Balkanski parlament

Stalni svet Balkanske zveze se je prejšnji teden sestal v glavnem mestu turške republike — Ankari. Ta svet, ki ga sestavljajo zunanji ministri Jugoslavije, Turčije in Grčije, je prejšnjo sredo sklenil, da bo v okviru Balkanske zveze začela delovati tudi Balkanska posvetovalna skupščina.

Ta dogodek je v vseh treh balkanskih državah, pa tudi v tujini, zbudil veliko pozornost. Razvoj, ki se je začel s podpisom najprej balkanskega sporazuma in je bil nato na lanskoletni blejski konferenci razširjen v Balkansko zvezo, je s tem doživel nov uspeh, ki pomeni velik napredek pri utrjevanju odnosov med Jugoslavijo, Turčijo in Grčijo.

Zlasti v Evropi je bilo v povojnem razdobju opaziti močno težnjo po tesnejšem sodelovanju med državami; na eni strani je ta težnja rodila evropsko posvetovalno skupščino s sedežem v Strasbourgu, na drugi strani pa vemo, da so skandinavске države že pred časom sklenile osnovati »nordijski svet«, ki naj poveže skupne interese malih skandinavskih držav. »Strasburški svet« do danes ni pokazal posebnih uspehov in je bolj formalnega pomena; »nordijski svet« je realnejši in skandinavske države so imele od tega sodelovanja koristi. Balkanska posvetovalna skupščina pa pomeni še nekaj več: države, ki bodo sodelovale v tej skupščini, imajo različni družbeni sistem in različno politično usmeritev. Kljub temu pa te razlike niso in ne smejo biti ovira za tesno sodelovanje, ki jo vodi zamisel o aktivni koeksistenci, plodnem sožitju med državami, ki imajo pred očmi skupno potrebo po ohranitvi miru in po popolniti medsebojnih gospodarskih in kulturnih stikov.

Balkanski parlament — kakor mnogi imenujejo Balkansko posvetovalno skupščino — bo skupen organ vseh treh držav, ki sodelujejo v Balkanski zvezi. Ta skupščina, ki bo sestavljena iz 60 članov — iz vsake države po 20 parlamentarcev — bo proučevala različna sredstva, ki bi bila koristna za razvoj in sodelovanje držav-podpisnic. Glavni namen tega delovanja bo ohranitev miru in zavarovanje skupnih interesov na različnih področjih politične, gospodarske in kulturne dejavnosti. Svoja priporočila bo posvetovalna skupščina sporočala Stalnemu sekretariatu Balkanske zveze, sekretariatu pa bo ta priporočila posredovala vladam vseh treh držav. Poleg tega je predvideno, da tudi Stalni svet zunanjih ministrov lahko zroči skupščini, ki se bo sestajala enkrat na leto, v proučevanje posebna vprašanja.

Namen tega novega organa je torej jasn: ne gre, da bi pri tako važnem vprašanju, ki zadeva vse tri države, sodelovale samo vlade teh treh držav, pač pa naj pri utrjevanju teh zvez in pri sprejemanju skupnih sklepov sodelujejo tudi parlamenti in posredno najširši sloji prebivalstva vseh treh balkanskih držav.

Na ankarskem zasedanju pa so zunanji ministri predvideli še nadaljni razvoj pri razširjanju medsebojnih zvez: v kratkem bo sklicana konferenca gospodarskih organov iz vseh treh držav. Na tej konferenci bodo proučili tudi načrt, ki naj pripelje do osnovanja skupne trgovinske zbornice. Poleg tega pa je predvideno, da bo osnovan tudi balkanski znanstveni inštitut (ki bi imel svoj sedež najbrž na Bledu), kjer bodo znanstveniki iz vseh treh držav medsebojno izmenjevali izkušnje, ki prihajajo v poštev za razvoj znanosti v treh balkanskih državah.

Sklepi ankarskega zasedanja zunanjih ministrov Balkanske zveze dovolj odločno demantirajo najrazličnejše izjave, ki jih je objavjal tuj tisk, češ da v Balkanski zvezi »nekaj ni v redu«. Najodločnejše pa je vse takšne in podobne izjave pobil grški zunanji minister Stefano Stefanopoulos, ko se je iz Ankare vrnil v Atene. »... Uspehi, ki smo jih dosegli,« je izjavil Stefanopoulos, »dokazujejo, da so zveze med našimi državami zelo tesne in da jih ni mogoče razdvojiti. Skladnost naših stališč je najboljši odgovor vsem tistim, ki so predvidevali in pričakovali oslabitev naše zveze in ki so napovedovali nesoglasje med državami — članicami Balkanske zveze...«

Ta jasna in odločna izjava grškega zunanjega ministra je veljala vsem tistim zunanjim »ocenjevalcem«, ki so pletli najrazličnejše štrane, da bi dokazali, da Balkanska zveza ne sloni na trdnih temeljih, češ da obstaja vrsta »nesoglasij«: najprej vprašanje sodelovanja Italije, potem spor zaradi Cipra, nadalje vprašanje pakta med Turčijo in Irakom, pa tudi odnos do Atlantskega pakta in podobno. Ankarski sestanki zunanjih ministrov je dokazal, da so vse te govornice neutemeljene, neosnovane in da je tudi rovanje proti Balkanski zvezi — na konec koncev nekoristno in škodljivo prav za tiste, ki bi radi škodili drugim...

O Neodestourju, politični organizaciji Tunizijcev, imajo Evropejci precej nejasne pojme, kajti iz časopisnih poročil vedo predvsem za izjave vplivnih osebnosti, ki zagovarjajo zahteve tunizijskega ljudstva. Izjave teh ljudi govorijo o avtonomiji in pomenijo najmočnejšo protitež težnjam francoskih oblasti. Med temi tunizijskimi osebnostmi je še najbolj znano ime Bourguiba, kajti vztrajnost, ki jo kaže pri svojem stališču nasproti Parizu, in logika njegovih dokazov sta danes že splošno znani. Njegovе zahteve, ki jih je že neštokrat ponovil, združujejo v nekaj besedah težnje, za katere se zavzema večina Tunizijcev.

Bourguiba opozarja, da je že leta 1881, ko so si Francozi podredili Tunizijo, obstajala pravzaprav samostojna tunizijska država. Francija se je tedaj obvezala, da bo Tunizijo vodila po poti napredka; to svojo humano nalogo je delno izpolnila, kajti v precejšnji meri je izkoristila svoj položaj v Tuniziji za sebične namene. Sedaj pa je nastopil trenutek, ko je treba vzpostaviti prejšnje stanje. Bourguiba sicer ob tem pristavlja, da notranja avtonomija še ne pomeni izгона Francozov, češ da bodo Tunizijci že desetletja potrebovali francosko sodelovanje, vendar pa ne v takšni

bila Italija močna in razvita država, vladala v vaši deželi, vi pa bi veljali za državljane drugega reda in bi ne imeli pravice pogotovati se za javne službe razen v odnosu eden proti desetim?«

Poleg tega nastopa Neodestour proti francoskemu vplivu v Tuniziji, ki ga varuje vrsta zapletenih zakonov in finančnih ugodnosti. Francozi prav radi »dokazujejo«, da daje 300.000 priseljenih Evropejcev 70% tunizijskega narodnega dohodka, medtem ko daje 3 milijone domačinov komaj 30%. Toda prav na to odgovarjajo Tunizijci Francozom: »Boljšega dokaza, kako je v Tuniziji nepravilno razdeljeno bogastvo, ne morete dobiti...«

V splošnih obrisih se okrog teh problemov suče »tunizijsko vprašanje«. To so tudi ideje, ki jih zagovarja Neodestour in v njih večina muslimanskega prebivalstva. Toda ko si predstavljamo Neodestour kot voditelja tunizijskih množic in s tem kot napredno organizacijo, moramo vedeti, da velja to le za del te množične organizacije. Upoštevati moramo namreč, da so v tej na pol fevdalni deželi velikanske razlike med prebivalci: med bogatimi in revnimi, med verniki in svobodomiselnimi, med kmeti in nomadi, med intelektualci in nepismenimi...

Francoski vojaki razorožujejo skupino felahov

obliki, kjer bi imeli Francozi vsa vodilna mesta in položaje.

Neodestour se odločno upira misli, ki jo zelo radi razglasa Francozi, češ da je usoda Tunizije in Francije za »večne čase« povezana. Neodestour noče, da bi v Tuniziji še naprej vladali tujci, prav tako pa noče desetini prebivalstva — sestavljeni iz Francozov in Italijanov — dopustiti, da bi veljali za enakopravne državljane in kot taki vplivali na notranje življenje dežele. Tunizijci menijo, da bi bilo kaj takega v nasprotju z načeli mednarodnega prava. Zato so tudi nekemu švicarskemu novinarju izjavili: »Ali bi mar vi v Švici dovolili, da bi manjšina, sestojča se, recimo, iz 50.000 Italijanov, pri čemer bi naj

nimi, med kmeti in nomadi, med intelektualci in nepismenimi...«

V mestih kot so Tunis in Sahel, Sousse in Sfax je v francoskih solah nastala mlada tunizijska inteligenca, ki je protiklerikalno usmerjena in jakobinsko navdahnjena, republikanske miselnosti in nasprotna vplivu muslimani, med kmeti in nomadi, med intelektualci in nepismenimi...

Pontecorvo se je oglasil

Po štirih letih se je 1. marca nepričakovano javil iz Moskve britanski atomski znanstvenik Bruno Pontecorvo. »Izvestja« in »Pravda« sta objavila izjavo, v kateri Pontecorvo zatrjuje, da se Sovjetska zveza resnično prizadeva za mir in poziva ves svet, naj se bori za prepoved atomskega orožja. Izjavi je sledila še tiskovna konferenca, na kateri so se tuji novinarji lahko prepričali, da je bila objavljena izjava v resnici Pontecorvova, niso pa mogli od atomskega znanstvenika ničesar izvedeti, kako je pred štirimi leti prišel z Zahoda na Vzhod, čeprav jih je nedvomno to mnogo bolj zanimalo kot njegovo ponavljanje Malikovih in Gromikovih predlogov v komisiji OZN za razorožitev.

Slavni fizik, ki je po rodu Italijan, je julija 1950, z ženo in tremi otroki odpotoval iz Londona v Italijo, kjer je nameraval preživeti počitnice. Prvega septembra se je s švedskim letalom odpeljal v Kjbenhaven, od koder je z družino odpotoval v Stockholm in od tod z letalom v Helsinko. Tu pa je »izginil«. Nekaj mesecev so vsi svetovni časopisi ugibali o tem, kako in kam je izginil Pontecorvo, čeprav so že tedaj vsi domnevali, da je odšel v Sovjetsko zvezo.

Bruno Pontecorvo, ki se je rodil leta 1913 v Pisi, je že v mladih letih začel z znanstvenim delom na področju fizike. S skupino drugih mladih italijanskih fizikov, ki so delali pod vodstvom Enrica Fermija, je leta 1934 dobil patent za iznajdbo radioaktivnih teles s pomočjo bombardiranja nevtronov. Ker je bil Žid, je v času fašizma pobegnil iz Italije in od leta 1938 do 1939 živel v Parizu, kjer je delal pri neki petrolejski družbi. Nato je živel še v Kanadi, leta 1948 pa se je preselil v Veliko Britanijo, kjer je delal pri atomskih raziskavah v Harwellu. Dobil je tudi britansko državljanstvo.

Na tiskovni konferenci v Moskvi pa je Bruno Pontecorvo pokazal novinarjem osebno izkaznico, iz katere je razvidno, da je postal sovjetski državljan...

VASILIJ STALIN sijaj in konec njegove kariere

Sredi kupov cvetja in bogate žalne dekoracije, v nekdanji najlepši moskovski pisni dvorani leži mrtvi Stalin. Neprenehoma odmevajo žalne koračnice nevidnega orkestra in nepremično stoje častne straže. Brezkončna množica se pomika mimo katafalka. Nasproti mrtvaškega odra sedita mlada žena in mlajši general v zlato obšiti slavnostni uniformi: Stalinaova otroka.

To je bilo zadnje, da so videli Stalinaovo siva Vasilija v javnosti, in prav tako zadnje, da so sovjetski časopisi imenovali njegovo ime. Z očetovo smrtjo je bilo tudi njegovo kariero konec. Vsi so vedeli, da bo tako prišlo — samo Vasilij Stalin ne. Ze od rojstva je bilo njegovo

svetlano, ti otroci zunaj zidov niso bili več varni. Zbrane v eni sobi so jih laže varovali. Tega mladi Vasilij seveda ni vedel, toda vzdruže v sol, kjer so mu poveselali posebno pozornost, ni malo pripomoglo k prepričanju, da je nekaj posebnega.

Ko je odrasel si je izbral poklic letalskega oficirja. Medtem ko so bili njegovi tovariši iz vojaške akademije še poročniki, je sam že dosegel čin generalnega majorja, in ko so ti postali kapetani, je bil on že generalni poročnik. Njegov oče je sicer zahteval, da ga predstojniki ne smejo razvajati, toda le-ti so ga očetni vedno hvaleli in mu preokovali veliko bodočnost. Tako je mladi Stalin dobil zavest, da je v vojni svet, ki je bil njegov svet, in da je bil njegov svet, ki je bil njegov svet, in da je bil njegov svet, ki je bil njegov svet...

Moč ima v svojih rokah oligarhija bogatih, predvsem trgovcev in veleposrednikov iz Tunisa in njegove okolice. Ti ljudje so izobraženi, rojalisti in konservativci. Iz njihovih vrst prihajajo ministri, kaidi in kalifi. Tunizijski beji, ki ga varujejo in podpirajo Francozi, je pravzaprav njihov ujetnik. Če bi vrjdi beja s prestola, bi bila oškodovana tudi njegova okolica: premožni, buržoazni sloji, ki jim pod Francozi pravzaprav ni posebno hudo. Ti veljaki se bojijo revolucionarnega poleta mladine. Toda mnogi med njimi so zvit in prebrisani, trgovci in pravem pomenu besede, in prav zato so spretno prebrdili vse vihrne zadnjih let: niso tako hudo protivfrancozi, ker imajo od Francije nekaj koristi, kljub temu pa sodelujejo z Neodestourjem, da si ne nakopljejo sovražstva večine Tunizijcev.

Tretja važna skupina v Neodestourju so tisti, ki jih splošno imenujejo »turbani« ali pa tudi »reakcionarji Velike Mošeje«. To so predvsem profesorji in učitelji islama, osebnosti iz cerkvene hierarhije, ulemi ali pa doktorji islamskega verskega prava. Ti ljudje podžigajo svoje učence na »versko vojno« zoper nevernike. Mnogi med učenci verskih šol so postali bojevnik v vrstah felahov, organizacije, ki se je začela z orožjem boriti zoper Francoze, ne glede na to, da so bili tako Bourguiba kot tudi drugi voditelji Neodestourja zoper oboževano akcijo, ki nima pravih možnosti za uspeh zoper močno in moderno oboroženo francosko vojsko. Značilno je, da so felahi začeli s svojimi akcijami prav tedaj, ko so bila v teku pogajanja med tunizijskimi predstavniki in francosko vlado glede reform, ki naj bi jih Francija izvedla v korist Tunizije. »Turbani« pa niso mogli trpeti kakršnega koli sodelovanja z osvobodilnimi »neverniki«.

Najnaprednejši element v Neodestourju pa je nedvomno U. G. T. T. (Splošna zveza tunizijskih delavcev). Ti delavci si polagoma pridobivajo večji in večji vpliv v Neodestourju, kajti Tunizija se industrializira in delavski razred dobiva s tem čedalje večjo moč tudi v splošnem življenju. Prav tako je res, da je Tunizija edina muslimanska dežela, kjer je delavstvo dobro organizirano in ima tudi svojo delavsko zavest. Razume se, da velja to za industrijske delavce iz mest in za sposobnejše obrtnike, nikakor pa ni mogoče reči nekaj podobnega o podeželskem ljudstvu, o kmetih in pastirjih.

Razlike med tem krlom Neodestourja, v katerem prevladujeta delavski element in mlada inteligenca, ter med oligarhijo, ki je na vodstvu organizacije, so bile tako velike, da skoraj ni bilo mogoče pričakovati skupnega nastopa. Toda prišlo je do atentata na voditelja Neodestourja in sindikatov — Ferhata Hašeta.

Trije Stalinski otroci: hči Svetlana, ki je bila njegova ljubljanka in sina Jakov in Vasilij Stalin. Svetlana je kmalu po smrti svojega očeta izginila iz Moskve. Govorilo se je, da so jo odstranili »za vsak slučaj« na Kavkaz, po drugih vesteh pa na Krim (seveda ne ve nihče nič točnega). Jakov je bil Stalinov sin iz drugega zakona. V zadnji vojni so ga ulovili Nemci v bližini Vjazme in ga z velikim triumfom odveli v ujetniško taborišče, kjer je med vojno umrl. Najdalje pa se je od Stalinovih otrok povzpел sin Vasilij, ki je bil še pred nekaj leti komandant sovjetskega letalstva. Očetova smrt mu je vzela to mesto. Poslali so ga v pregnanstvo v Sibirijo, najbrž tudi to »za vsak slučaj«. Baje je tam umrl.

Življenje takšno, da ga je moralo pripeljati v to katastrofo. Kot otrok je obiskoval tako imenovano vzorno šolo. Ta šola je bila na videz prav takšna kot vse v Sovjetski zvezi. Vendar pa je bila drugačna. Učitelji so bili posebno skrbno izbrani in učenci tudi. Skupaj z Vasilijem so se tam učili otroci ostalih visokih funkcionarjev, kajti odkar so poskušali ugrabiti Stalinaovo hčer

da se ima za svoje nenavadno kariero zahvaliti samo svojim sposobnostim. Njegovi dnevi so minevali med službo in zabavami. Kjerkoli se je pojavil, na slavnostih, na letališču, v krogu svojih kolegov, povsod je bil ne samo središče, marveč sonce, okoli katerega se je vse vrtilo. Njegov krog ni bil krog njegovega očeta. O poljski ni vedel ničesar in ga tudi zanimala ni, pa tudi oče ni želel, da bi se z njo ukvarjal.

To bleščeče življenje se je končalo v beli marmornati dvorani ob očetovi krti. Nenadoma se je sin znašel v senci. Nikogar več ni zanimal nihče več se mu ni laskal, in ni bil več središče. Za moč v Kremli je bil zmeraj lahkoživ mladi mož povprečne inteligence, sam pa se tudi ni trudil za njihovo naklonjenost. Zato so mu svetovali, naj se zdaj čimbolj zadržano vede. Tudi njegovi kolegi in predpostavljeni so se začeli obnašati drugače. Skratka, nenadoma se je mladi Stalin znašel v senci povprečnežev. Njemu se je zdelo, da je padel naravnost v temo in se izgubil med množico. Tega ni prenesel. Zdelo se mu je velika krivica, da mu po očetovi smrti niso dodelili še vidnejšega položaja.

Ze nekaj tednov po Stalnovi smrti so v Moskvi šušljali, da se Vasilij prepira z Malenkovicom. To bojno stanje je hotel izkoristiti Berija. Berija je bil pameten dovolj, da je v poskusu svoje zarote proti novi vladi obesil na ščit osebnost, ki je bila znana, ki pa z njegovimi sodelavci — člani tajne policije — ni imela nobenih zvez. Kot neke vrste policijski Napoleon, je pripravil udarec z vrsto »zarot«, ki jih je »odkril« in ki naj bi pognale Malenkovicu strah v kosti, Vasilij Stalin ni imel pri tem nobenega opravka, niti s prstom ni zgnil, priključil se je Beriji samo z zvokom svojega imena, ki je bilo med ljudstvom še vedno popularno.

Načrt Lavrentija Berije se je ponosreliš in potegnili s sabo tudi Stalinaove siva. Poslali so ga v taborišče. Nekateri pravijo, da je tam umrl...

Ta atentat je razburil tunizijske delavce in omogočil, da so se vrste Neodestourja bolj smele v skupnem boju zoper Francoze. Še danes nihče ne ve, kdo je ubil Hašeta. Francozi iz Tuniza pravijo, da so morilci prišli z letalom iz Marseille, privrženci Neodestourja pa pravijo, da je ta zločin zakrivila tolpa »Rdeča roka«, ki jo plačujejo francoski priseljenci za »akcije« zoper domačine.

POLITIČNI PORTRETI

Mesali Hadj - voditelj alžirskih nacionalistov

Da kolonializem ne zadovolji in ne osreči nobene dežele in nobenega naroda, se vidi tudi v Alžiriji ali v Alžiru, kakor tudi imenujejo to francosko posest po njenem glavnem mestu. Alžirija je postala francoska posest leta 1830 in polagoma so muslimanski državljani dobili iste pravice kot francoski in deloma jim je bila odprta tudi pot do civilnih in vojaških položajev.

Dolgo je bila Alžirija najmirnejša francoska posest in v Parizu so bili prepričani, da je tam vse mirno, ker je nacionalistično gibanje razcepjeno. Na čelu tega gibanja sta namreč dva tekmeča: 55-letni Ferhat Abbas in 56-letni Mesali Hadj, ki se po svojih političnih nazorih močno razlikujeta. V Parizu so menili, da veljajo te razlike tudi za nacionalistično gibanje.

Ferhat Abbas je potomec kaidoke (plemiške) rodbine ter je v Alžiru po študiju na taktičnih verskih šolah postal lekarnar. Zgodaj se je vključil v politično življenje in prvo njegovo pomembnejše delo na političnem področju je bil manifest na alžirsko ljudstvo od februarja 1943, ki je danes v luči razmer v Severni Afriki nekaj popolnoma nedolžnega, a je nekaj pomenil revolucionarno prizadevanje. Geslo manifesta je bilo »Svobodna Alžirija združena s svobodno Francijo«. Ta manifest je dosegel enakopravnost domačega muslimanskega prebivalstva s francoskim prebivalstvom.

Komaj se je začela ta enakopravnost tudi praktično izvajati, pa se je vveljavilo novo nacionalistično gibanje pod vodstvom Mesalija Hadja. Ta voditelj alžirskih nacionalistov je proletarskega rodu; njegov oče je bil preprost rokodelec. Med prvo svetovno vojno je prišel Mesali Hadj kot vojak v Francijo in je ostal tam tudi po končani vojni. Ze kot vojak se je navezal ideji socialne in nacionalne revolucije in postal tudi član komunistične stranke. Iz stranke pa je izstopil že leta 1926, da bi imel popolnoma svobodne roke pri političnem delu v domovini. Leta 1937 je ustanovil alžirsko ljudsko stranko, ki pa je bila že po dveh letih prepovedana. Ta prepoved je novo nacionalistično gibanje poglobila in alžirski nacionalisti so Abbasov manifest o svobodni Alžiriji, združeni z svobodno Francijo, nadomestili z grozilnim geslom »Kovček ali rakev«, kar pomeni, naj Francozi zapustijo deželo, ali pa se pripravijo na smrt.

Mesali Hadj je že od leta 1952 interniran v Franciji, videti pa je, da njegovo vpliv čedalje bolj prevladuje med alžirskimi nacionalisti. Gesla nekdanje alžirske ljudske stranke niso ostala samo v veljavi, temveč so se še zaostrišla. V nacionalističnem gibanju so se po letu 1945, ko so bili veliki nemiri, pojavljale že razne struje, socialno in nacionalno revolucionarna ideologija Mesalija Hadja pa je živa in močna tudi v odsotnosti njenega prvega propagatorja.

Morda je prav internacija Mesalija Hadja vzrok raznih terorističnih akcij. V zadnjem času so teroristi napadali nekatere farme v pokrajini Constantini in neka večja skupina upornikov je napadala tudi vojaške konvoje kakih 100 km vzhodno od Alžira. Po zadnjih uradnih podatkih je bilo od konca novembra lani v spopadib z uporniki nad 50 smrtnih žrtev, še več pa ranjencev.

ALBUS MILO

Izdaja časopisno-založniško podjetje »ZDL« NAB TISK v Ljubljani, direktor Rudi Janžaba. Urejuje uredniški odbor. Glavni urednik Branko Babič, odgovorni urednik dr. Dušan Savnik. Tiska tiskarna »Slovenskega proletarcev« v Ljubljani, predstavnik Franc Pivsel. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. 1 (prtičje), poštni predal 151. Telefon 43-522 do 43-524 (interni številka 53). Narčniški oddelki: Ljubljana, Kardeljeva ul. 4, telefon 41-832. Narčniški oddelki: 966 din, polleta 480 din, četrtletna 240 din, mesečna 80 din. Poslamo na Štirikla za dln. Oglasi oddelki: Ljubljana, Kardeljeva ul. 4, telefon 21-898. Številka tekočega računa pri Narodni banki: 801-T-428. Rokopisov ne vračamo!

OVEN milni prašek ZA FINO PERILO VOLNO IN SVILO. OVEN MILNI PRAŠEK JE NEPREKOSLJIVO SREDSTVO ZA NEGO PERILA!

V SLUČAJU POTAPLJANJA VRZI REŠILNI PAS. PA ME RES ZANIMA, KDO NAJU JE SPRAVIL SEM NOTER? KOPALIŠKI REŠEVALCI NA FORMOZI

FOTO KRONIKA

SNEG JE VESELJE

NA GORENJSKEM: Medtem ko je vso Slovenijo in dober del ostalih delov naše države pokrili globok sneg, so se pa bele opojnosti močno razveselili naši najmlajši smučarji, ki jim doslej zima ni bila preveč naklonjena.

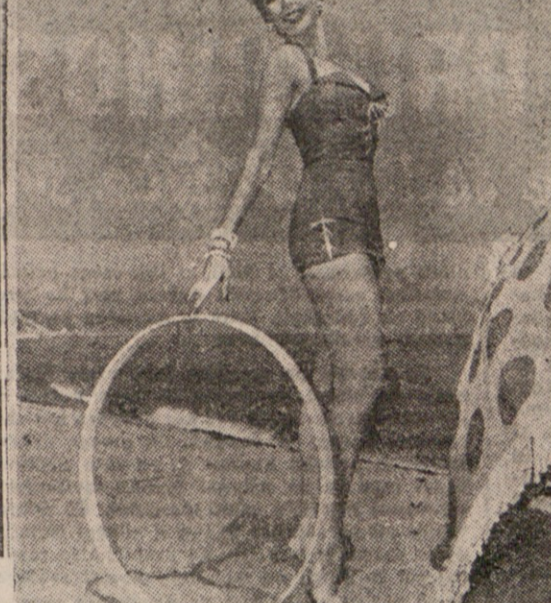

SKOKI IN DEZNIKI

PLANICA: Tudi letos zama. Po tolikih pripravah v Planici ni bilo napovedanih smučarskih skokov. Osemdesetmetrsko skakalnice je tako zamedlo, da so morali nedeljsko tekmovalce odpovedati in ga v ponedeljek izvesti na novi skakalnici v Šiški pri Ljubljani.

PARIZ: Bivši predsednik francoske republike Vincent Auriole je sprejel povabilo naše Zveze borcev, naj pride na obisk v Jugoslavijo. Vincent Auriole je častni predsednik svetovne federacije bivših bojevnikov. V Jugoslavijo bo prišel konec aprila.

DRUGJE SE PA KOPLJEJO

KALIFORNIA: Medtem ko pri nas ne vemo, kam s snegom, pa sije na drugem koncu sveta prijetno sonce, ki vabi ljudi na kopanje. Lepa kopalka uživa prijetno toploto in se pripravila na tekmovalce lepotic. Le škoda, da je lepotic veliko...

Z NASMEHOM POD NOZ

STAJERSKA: Ta dvoletni prašček, ki tehta dobrih 300 kg, se — kot kaže slika — počuti kar dobro, rekel bi, da se smeji, ko čaka, da ga potegnjejo iz svinjaka pod nož in iz njega napravijo sočne klobase. Upamo, da ne bodo pozabili tudi na nas, ko bodo delili kolone...

PISMO S ŠVEDSKE

Najlepše mesto v Evropi

Prebiti tri tedne v Stockholmu je svojevrstno doživetje. Več švedskih generacij nazaj ni čutilo vojne, ne taborišč, ne bomb in nihi lakote. Zato težko najdeš izhodišče za pogovor, ker te Šved preprosto ne razume, tebe pa zasleduje filmska ideja, da jim je rajnik Nostradamus prerokoval degeneracijo duha in materije. Življenjski standard je zelo visok, delavci dobivajo štiri krone na uro, lunch v restavraciji pa stane 2000 dinarjev. Na vladi je socialno demokratična stranka, ki po močnih sindikatih štiti svoje člane in tujo ne pušča možnosti zaposlitve. Emigrantov v tej deželi skoraj ni in Švedski so edini Skandinavci, ki niso pristopili k atlantski oborožitvi. Prav zanimiv je prehod iz Nemčije, kjer so sleherni trening duha zamenjali z bliskovitim tempom gospodarske ekspanzije, v Švedsko, kjer letala letajo počasneje, kjer zaman stikaš za ceneno trgovino z dumping blagom, ali pa za lumpom iz umazane pristaniške ulice.

Ce je Finska dežela tisočih jezer, je Švedska dežela 999-ih in Stockholmu leži na vodi, saj ga imenujejo severne Benetke, če ne mislijo vode, pa severni Pariz. Mesto je skoro prelepo, da bi v njem živel in ko odhajajo, ga zapuščajo, kakor bi zapuščal dragocen tempelj. Stari del, mesto med mostovi, caruje na griču in ulice v njem so ožje od Židovske steze, da tramvaj obdrse rob okna, če ga odpreš v nadstropju baročne hiše.

Mimo zvonika katedrale Storkyrkan iz 13. stoletja in Palače plemstva, ki jo je v holandski renesansi zgradil Jean de la Valde, prideš do dvorca kraljevske družine, umetnine znamenitega Nicodemusa Tessina iz leta 1690.

Bilo je pol šestih popoldne, legal je mrak, in na trgu pred dvorcem sva stala, popolnoma sama, jaz in kraljevski gardni stražar. Tedaj je ta nenadoma poskočil, salutiral ob belo čelado in z ogromnimi koraki odmarširal na drugi konec trga. Prestrašil me je, da sem

jadrno popihal v novi Stockholm, ki vse naokoli oklepa malo staro mesto in šteje že milijon prebivalcev.

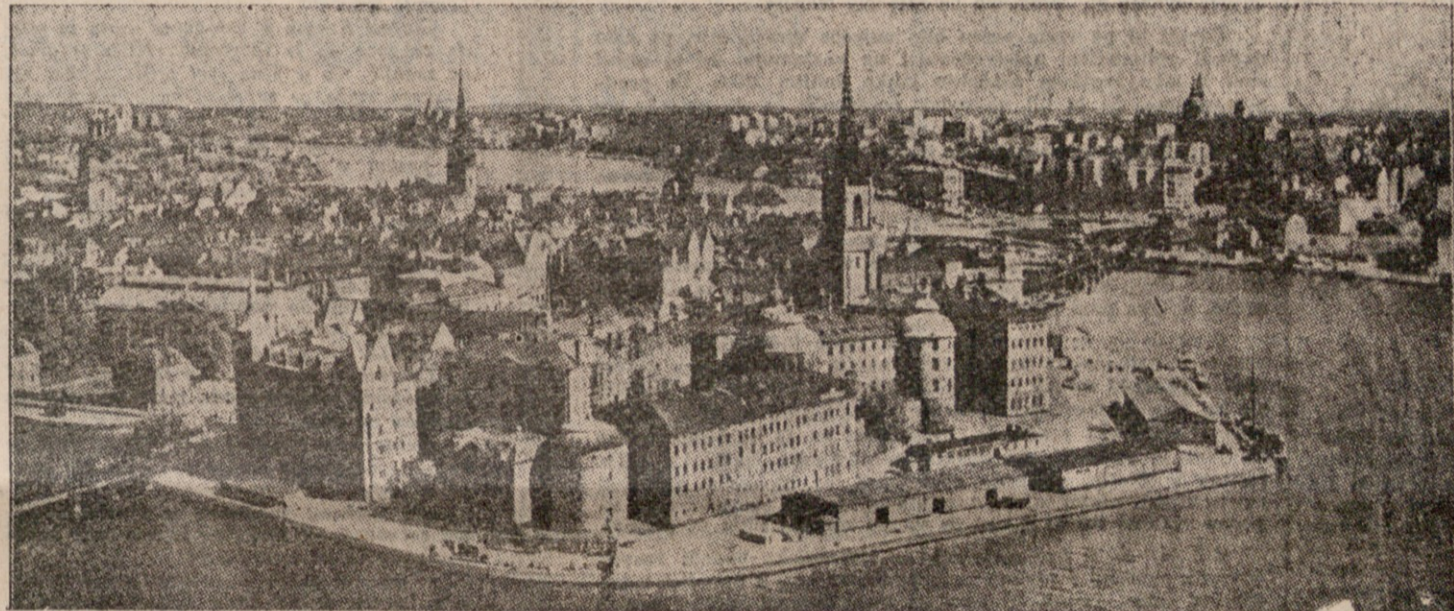
Zal mi je, da si nisem ogledal razkošne notranjosti dvorca v svečanem baroku in rokokoju, z znamenito zbirko porcelana. Čez mostove sem odšel v Kungsgatan, široko avenijo z veletrgovinami, lokali in cinemaskopskimi kinematografi, dvakrat skoro emigriral na stockholmsko pokopališče, ker se tukaj vozi po levi strani, in se rešil nezlažne smrti pod kolesi avtomobila Volvo, domače proizvodnje, švedskega kraljevskega

Preteklo je nekaj dni, seznanil sem se z mestom, premostil težave s prometom po levi strani in konvencije narobe odpranja vrat, začel imeti policaje, ki so z zlatimi sabljami videli ko generali, za povsem prijazne Zemljane in se navadil velikih stavb časopisnih trustov »Expressen«, »Dagens Nyheter«, »Aftonbladet«. Jezik je čudna zmes med angleščino in nemščino in je prava sreča, da filmov ne sinhronizirajo, da sem si lahko ogledal izvrstnega Garry Cooperja kot šerifa Hookerja v razburljivem filmu s tremi Oscarji. V dramskem teatru ne bi mnogo

Pomagam temu s slovanskim poreklom, onemu z germanističnim šolanjem. Na koncu se vsi trije smejijo, jaz si pa ogledam notranjost »Bjeloostrova« in »Expressensa«.

V Kraljevski operi na trgu Gustava Adolfa, ki je ena najstarejših oper na svetu, sem poslušal Albertovo »Nižavo«.

Za weekend sem šel v Saltjöbaden v arhipelagu, prelepi kraj sredi gozdov, z imenitnimi hoteli in tisoči malih jaht in jadrnic, oziroma zimsko zbirališče stockholmskih smučarjev. Z električnim brzovlakom s postaje Slussen, katere osmice imajo za arhi-

Razgled s stolpa mestnega gradu na stari del Stockholma

konzula iz Puerto Rica pri Kubl. Izčrpan sem odkorakal v »Gyldene Freden«, restavracijo »zlatega miru«, ki so jo ustanovili v isti kleti leta 1723, in okusil prvo švedsko kosilo. Ko sem se nevedno pritožil zoper sladke kruh in azlato brez olja in kisa, so mi vljudno pojasnili, da to ni švedsko, temveč francosko, in zaključili debato. Konzul iz Puerto Rica je prvič v Evropi in ve o Švedski zgolj to, da je njen konzul, kar je sprito dalje tudi opravičljivo...

razumel, zato sem šel v komedijo, kjer brijejo norce z lastno vlado in z vsemi ostalimi in imenitni komik Frederik R. Bergman je hudo podoben našemu bre Mikli. Imel sem redko priložnost, da sem slišal Jehudija Menuhina v Bachovi sonati, Sarasateju, de Falli in Beethovnu, zdi se mi pa, da njegova violina počiva na slavi čudežnega otroka.

V Djurgardenu, lepem parku, kjer je stockholmski veseliščni Tivoli in dva velika muzeja, nacionalni in nordijski, sem videl razstavo Cezanna, Picassa in odličnega Šveda Ragnarja Sandberga, v luki pa »muzej« križark vojne mornarice, ki zgovorno priča, da Švedska že dve stoletji ni vodila vojne.

Rekl si mo, da na Švedskem vsakdo govori angleško, pa je to le slaba šala. Angleščino obvladajo edino na važnem uradu za sistematično preskrbo z alkoholom. Čudna vrsta prohibicije dovoljuje v restavracijah z licenco steklenico vina za tisoč dinarjev, a le v primeru, če od popoldneva do polnoči obdobje. Za nakup na lastno pest pa potrebuješ polni list in vljudno prošnjo. Potem dobiš odgovor, približno te vsebine: Gospoda Alana prošnji je ugodeno in mu s težkim srcem dovoljujemo nakup desetih beteljk vina in litra konjaka, če bi bil poročen pa dveh litrov, pod pogojem, da še nikjer na Švedskem ni, niti ne bo zaprosil za »spirituozno knjigo«. In ko dobiš ta zvezek z žigi in podpis, odkorakaš v trgovino, kjer te pompozno sprejmejo in ti ponudijo alžirska vina za štiri krone, ali pa muškatin silvanec iz Maribora za šest. Če stane vožnja s podzemsko železnico, ki vozi pretežno s zemlji, 55 örov, to ni drago. Tudi v tej brezhibno urejeni deželi si ustvariš prijetno razpoloženje iz drobnih dogodkov. Stojiš pred izložbo in občuduješ lepa obuvala, pa levi čevlji zdrkne s podstavka. In na Norrmalmstorgu, v srcu mesta, se sredi največjega prometa tramvaj ustavi, voznik odpre lino in z dolgim klinom prestavi kretinico. Če opazuješ javno električno uro, vidiš, da ima tudi sekundni kazalec. Ali ni to fletno? Krojač je dvakrat dražji od blaga. Telefonska knjiga pa ima 4000 strani.

Sel sem na sprehod po pristanišču. Pristanišče je pravzaprav ves Stockholm, tja ven do morskih škarij. Ladje, mornarji, delavci in tovor, vse je tako čisto, da bi celo na kejih trtil sesalec za prah. Od daleč sem videl sovjetsko zastavo. »Bjeloostrove« iz Leningrada je pripeljal kavjar, tračnice in ruske »fruit cocktail«. Take, za katerimi smo stikali v Unrinih paketih pred desetimi leti in ki jih imajo Švedci neznanško radi. Novinar iz »Expressensa« se poti pri razgovoru s kapitanom. Novinar angleško, kapitan rusko.

tektonski vzor, prispeš v letovišče v borih 18 minutah. Zadnji dan svojega bivanja v srcu Švedske sem prebil v Uppsali, znamenitem univerzitetnem mestu, s skoro peto sto let starim vseučiliščem. Nad Uppsaljo bedi mogočen grad, katedrala iz 13. stoletja pa je največja cerkev v Skandinaviji.

In potem sem zapustil Stockholm. Kdo ve, če bom še kdaj videl to čudovito mesto. Ko pišem o njem, se mi zdi, kakor da ne bi pisal jaz, ker me mine vsa hudomušnost in kratki stavki. Vlak drsi preko dveh mostov, iz katerih se objemam kumnite siluete in sladko vodo, ki se meša s slano. Odhajam na južno Švedsko, v pokrajino jezer, Skane, v mesto Malmö ob Oeresundu. Od tod bom preplul kos morja, ki loči Švedsko od Kjöbenhavna.

ALAN JANC

† DR. JOSIP VILFAN

V torek je umrl v Beogradu v starosti 76 let dr. Josip Vilfan, borec za pravice slovenskega življa na Primorskem. Ze leta 1909 je bil pokojni dr. Vilfan izvoljen za zastopnika interesov tržaških Slovencev v tržaškem občinskem svetu, leta 1921 v deželnem zboru in v najbolj kritičnih letih, ko so goreli slovenski domovi po Trstu, celo v italijanski parlament. Tedaj je začel združevati zastopnike številnih narodnostnih manjšin in je postal leta 1925 predsednik delovnega kongresa evropskih narodnosti pri tedanjem Društvu narodov v Zenevi. Drugo svetovno vojno je preživel v Beogradu in že novembra 1944 predlagal ustanovitev Inštituta za mednarodna vprašanja pri Ministrstvu za zunanje zadeve. V naslednjih letih pa je bil nenadomestljiv svetovalec v naši borbi za Slovensko Primorsko. Pogreb pokojnika bo v Ljubljani.

V svarilo starim in mladim

Pod Lomom na Tolminskem so bili kot povsod na Primorskem hudi boji v zadnji svetovni vojni. Zalosten spomenik tega je vsa okolica Loga pri Mostu na Soči, ki je kar posuta z eksplozivom vseh vrst — toda ne samo iz te vojne, še celo iz prve. Je že tako, da ima ta eksploziv neznanški mik za nedoraslo mladino in zato ni nič čudnega, da je že toliko otrok iz tega kraja izgubilo življenje. Ne prestano se vrstijo smrtni nesreče, težje in lažje poškodbe.

Pred 14 dnevi se je pripetila spet težka nesreča. Prav ob poti pred vasjo je vhod v staro kaverno. Dva 16-letnika sta se v rovu igrala in našla med nečetimi granatami neizstreljen eksplozivni vžigalnik 100 mm topovske granate. Razveselila sta se je, saj bosta dobila iz nje smodnik in ga nato zažgala — pač mladostna lahkomišelnost. Vžigalnika nista znala razstaviti, kot je potrebno, zato ga je Gorjup položil na kamen in vrgel nanj drug težak kamen. Ob udarcu se je vžigalnik razletel in ranil Kobala na levi roki in levi nogi, nakar so ga takoj odpeljali v bolnišnico. Gorjup pa je z muko napravil pet korakov v stran, padel na tla in obležal tako, kot ga vidimo na naši fotografiji. Eksplozija mu je pogmala za lešnik debel drobec naravnost v srce.

Ta nesreča nas spet opozarja, da je že skrajni čas očistiti nevarne navlake z bivših bojišč naše Primorske. Toda oblast sama tega ne bo mogla storiti, če se ne bodo prebivalci — ki se sicer dobro zavedajo nevarnosti — sami lotili iskanja in prijavljanja grobišč municije. Znano je, da v marsikateri vasi vaščani vedo za skrivališča, pa jih vseeno, kdove zakaj, nočejo javiti notranji upravi, da bi lahko poslala ekipo za čiščenje nevarnih področij.

Sodobna žena uporablja vedno toaletna mila

Policijski zaščitnik

Katoliški policaji v Angliji, večinoma Irci, imajo svojo posebno molitev. Ta molitev je posvečena svetemu Mihaelu, zaščitniku policajev. Objavljena je bila v angleški reviji »The Tablet«. Molitev se glasi: »Dragi sv. Mihael, slavnj poveljnik nebeske policije, ki si nekoč tako drastično in z uspehom osvojil božje kraljestvo nezaželenih, glej z dobrotom in pristojnim očesom tudi na zemeljske sile reda. Daj mi čut lahkega razločevanja, trdno srce, krepke pesti, nagel čut za spoznavanje pri zasledovanju in modrost v presojanju. Daj, da postanem strah banditov, prijatelj otrok in ljudi, ki spoštujejo zakone, vljuden do rujevc, potrpečljiv z nadlegovalci, strog s kriviči zakonov in nepodkupljiv v skušnjavah. V težavah in nemirih mi daj krepke mišice in junaško srce. Tj več, sv. Mihael, iz lastne izkušnje z vragom, da življenje policajev na zemlji ni vedno lahko. Naj me vodi tvoj čut dolžnosti, ki je tako ugajal bogu, in tvoji težki udarci, ki so presenečili sam pekel. Naj bom pošten do božjih zakonov tako, kot sem do človeških. In ko bom odložil zemeljsko poveljstvo, me sprejmi med nebeske sile, kjer bom ponosen na obrambo božjega prestola, tako kot sem bil ponosen, da sem ščitil ljudi na zemlji. Amen.«

MOJSTER VOHUNOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nadaljnji razvoj dogodkov je eno najburnejših poglavij tajne službe druge svetovne vojne. Ciceru je dobavljal tako važne podatke, da se je Berlin upravičeno spraševal: ali je angleški poslanik res tako lahkomišeln, ali pa so le lažni dokumenti, ki jih je angleška tajna služba podtaknila, da bi Nemce zapeljala.

TUDI HITLER MU NI ZAUPAL

To vprašanje je razvelo spor na nemškem poslanstvu v Ankari in v Himmlerjevem štabu. Hitler je bil v svojem histeričnem precejšanju Intelligence Servicea prepričan, da je to le satansko delo Vansittarda, šefa angleške obveščevalne službe. Ker pa se je mnogo Cicerovih informacij uresničilo, je Hitler začel v svojem prepričanju omahovati, toda popolnoma mu ni nikdar zaupal.

Zato je razumljivo, da Hitler ni ravnal, kot je ravnal Stalin, ki je samo na podlagi Sergejevih podatkov, da bo Japonska ostala nevtralna, odpoklical sibirski divizije, pogumno razgalil azijsko fronto in zato zmagal v bitkah za Moskvo in Stalingrad. Sovjetski mojster vohunov Sorge je Stalina prepričal.

KAJ PRAVI VON PAPEN?

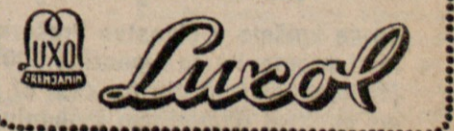
Ciceru pa ni dobil nobene bitke kljub temu, da je Nemcem dobavljal vse diplomatske razgovore in vse zavezniške vojaške načrte v letih 1943 in 1944, ki jih je britanski poslanik hranil v svoji pisalni mizi. Po isti poti so Nemci dobili tudi podrobna poročila Foreign Officea o važnih konferencah v Moskvi, Teheranu in Kairu in celo odlično informacijo, da se bodo zavezniški izkrcali v Franciji in ne na Balkanu, kot so prvotno nameravali.

Poslanik von Papen, ki so ga obdoližili, da po nbejovi krivdi »zadeva Ciceru« ni imela posebnega uspeha, je v svojih spominih zatrjeval, da je v svojem delovnem področju črpal dragocene podatke iz Cicerovih informacij.

Vohunstvo je mračen posel, toda tako star kot politika. Zgodovina velikih vojn je tudi zgodovina velikih vohunov. Pogosto so bili vohuni veliki patrioti, idealisti, pogosto tudi pustolovci, mrzli izdajalci ali pa slabici, ki so zapadli alkoholu, mamilom in ženskam. Vse države pa so te posle vedno skrivale, vohuna pa velkodušno plačevale.

Do danes še ni znano, zakaj je Himmler plačal Ciceru a ponarejenimi bankovci. Ali je bil to le Hitlerjev cinični odgovor: za ponarejene angleške informacije plačilo v ponarejenem angleškem denarju. Toda kdo je mogel slutiti, da bo Ciceru poneverbo odkril šele po vojni. Kaj bi se zgodilo, če bi takoj spoznal umazano igro Berlina? Zato sklepajo, da ga Himmler ni plačal s ponarejenim denarjem. Tega mnenja so vsaj nekateri nemški listi. Falsifikati angleških funtov, ki so jih gestapovci razpečevali v vseh nevtralnih državah, da bi izpodkopali angleško valuto, so bržkone po glem naključju prišli v roke nemškega vohuna. Dejstvo pa je, da je »sfera Ciceru« eno najodurnejših poglavij v zgodovini vohunstva, ki ga ni mogoče niti zbrisati niti poravnati.

Elegantna žena uporablja le kozmetiko

ZGODOVINA PRIHODNOSTI?

kje je sedaj težišče sveta

Kljub velikemu številu in ne glede na različnost, s katero izvaja Zahod svoje sedanje načrte, vendar v prihodnosti ne bo mogel računati na zagovornike; prav tako se tudi ne bo mogel izgovarjati, čemu tega ni izvedel. Od strahot, ki sta jih počenjala Cortez in Pizarro, do iztrebljenja domačih prebivalcev v Severni Ameriki in Avstraliji, od nepoštenega odvzemanja zemlje afriškim plemenom do brezčutnosti, s katero se danes seje smrt in ruševine v daljnih deželah, kjer živijo njemu podobni, pa bell človek ni znal tistim, ki jih navadno nazivamo »ljudje z barvano poltjo«, pokazati nič drugega kot zastraševanje! Sodišče zgodovine, ki bo prav kmalu sodilo Zahodu, mu dopušča samo še prav malo časa, ko lahko popravi vsaj del tistega, kar je v preteklosti zagrabil...

ZEMLJEVID NAŠIH VNUKOV

Naši dedje so začeli risati svoj zemljevid prav tedaj, ko se je s smrtno angleške kraljice Viktorije končalo tudi prejšnje stoletje. Dan, ko se bodo naši vnuki lotili podobnega dela, bo nevedno sovpadal z enim tistih mejnikov, ki vsakih sto let označujejo pot človeštva. Kakšen bo njihov zemljevid? Kateri bodo še stari in kateri bodo že novi sestavni deli, ki bodo odločali o njegovih obratih? Kje bo tedaj težišče sveta?

Od tega odgovora nas še loči manj kot polovica našega vseskozi dramatičnega stoletja. Medtem ko se bo pred nami odvijala še preostala polovica, pa zgodovinski kaleidoskop bržkone ne bo ostal nepremičen. Sile, ki so vplivale na veličansko spremembo, do katerih je prišlo v zadnjih petdesetih letih, bodo nevedno še vedno na delu; najbrž pa se jim bodo pridružile še nove, ki jih pa danes skoraj ni mogoče predvideti. Če je bil svoj čas človek neveden in zato njegovo nesposobno delovanje ni bilo preveč učinkovito, pa ga je sedaj znanost opremila s sredstvi, ki so tako pogubonska, da bi njegova blaznost lahko postala hudo nevarna. Zato pa ima človek odsej na izbiro napredovanje navzgor ali pa bo zadržan v prepad ob svojem lastnem polomu. Srednje poti dandanes ni več...

Toda kako se nam danes kažejo obrisi okolja, v katerem bomo živeli mi in za nami — naši otroci?

Pri slehernem sodobnem pojavu je potrebno računati z novim dejstvom: dandanes je namreč večina prebivalcev našega sveta povezana med seboj z verigo najrazličnejših medsebojnih vplivov. In ni je stvari, ki bi se lahko pripetila enim, ne da bi njene posledice čutili drugi. Kljub temu pa se človeštvo ni pospremovalo, da bi vstopavilo svetovno organizacijo, ki bi lahko spravila v sklad delovanje in težnje posameznih držav. Skoraj vsi narodi pa se kljub temu strinjajo, da je takšna organizacija prepotrebna.

Toda v tem med seboj odvisnim svetom, v katerem živimo tudi mi, razpolaga desetina vsega človeštva z 80% vsega bogastva. Vsako leto pomirje na milijone ljudi zaradi bolezni, ki bi jih bilo prav lahko preprečiti, na desetine drugih pa živi v neprestanem pomanjkanju. Tisti, ki se na čudežen način izognejo bolezni, so čestokrat prisiljeni umreti od glada. Prav zato pa je prav lahko razumljivo, čemu je tako hudo ogrožen tisti družbeni red, ki je skupaj s svojimi ustanovami povod za sedanje razmere na svetu, v katerem ni mogoče doseči večje enakosti med raznimi deli sveta. Igra med seboj nasprotnih sil, ki hočejo ta svet bodisi braniti bodisi spreminjati ali pa razrušiti, neprenehoma premika družbeno in politično ravnovesje sveta, sredi katerega živimo.

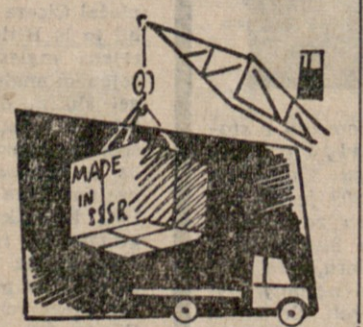

Ta desetina človeštva je sestavljena izključno iz belcev, ki razpolagajo s tremi četrtinami vsega bogastva Zemlje; za svoj sedanji privilegirani položaj se morajo zahvaliti predvsem dvema pojavoma. Prvič zato, ker so ti ljudje v glavnem opustili obdelovanje zemlje, a se morajo zato prehranjevati s pridelki, ki jih uvažajo iz daljnih krajev. Drugič zato, ker so si zgradili industrijo, v kateri spreminjajo v končne izdelke tiste surovine, ki jih poceni nakupujejo v krajih, kjer navadno nimajo lastne industrije. Te razmere so bile skozi stoletja značilne za Zahodno Evropo, vendar ne veljajo popolnoma za Združene države Amerike. Toda kar se tiče hrane, lahko pričakujemo, da se bo sedanji položaj spremenil v kratkem, spremenil se bo še pred koncem stoletja, če bo prebivalstvo naraščalo v dosedanjem ritmu. Kar se tiče surovin, pa je precej jasno, da bodo ZDA ob koncu stoletja približno v istem položaju, v kakršnem je sedaj Evropa.

Na drugi strani pa je očitno, da se vselej, ko se neki narod zave svojih družbenih in političnih teženj, pojavi tudi želja po povečanju domače industrije. Ta razvoj je v vsakim dnem občutnejši in kaže, da se bodo prav kmalu občutno zmanjšali prezeški surovini. Industrializacija s svojimi povečanimi potrebami tako po hrani kot po surovinah postopoma zmanjšuje količino dobrin, s katerimi razpolaga peščica ljudi, ki spada med privilegirani in močno industrializirani del človeštva. Približuje se dan, ko bo začelo primanjkovati tistih osnovnih dobrin, na katerih sloni izobilje industrijsko razvitih držav in s tem bo omajani tudi družbeni uestroj, ki je nastal na tem izobilju; hkrati pa bo vedno manj trgov, kamor bi lahko izvažali svoje blago.

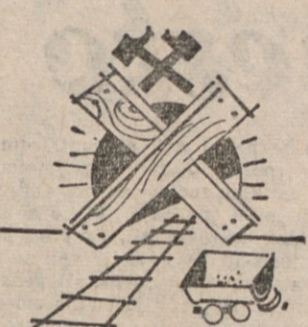
Tovarne po vsem svetu bodo izdelale čedalje več blaga, čeprav bo v razvitejših državah ta proizvodnja še vedno hitrejša kot drugod. Poleg tega pa je potrebno predvideti, da se bo gospodarski razvoj Sovjetske zveze stopnjeval v podobnem ritmu kot doslej; če bodo od tega razvoja imele korist tako Kitajska kot vzhodnoevropske države, potem je precej verjetno, da se bo Sovjetska zveza pojavila na azijskih tržiščih, kamor bo v velikih količinah pošiljala svoje blago, ki ga bo dajala na up. Tega ne bo mogel

ničje preprečiti: za ljudi, ki jim vsega primanjkuje, je povečana ponudba najrazličnejših dobrin slej ko prej koristna, pa naj pride od koderkoli. Prav ta ponudba pa lahko reši tudi sedanje najbolj pereče probleme.

Upoštevati pa moramo tudi vrsto činiteljev, ki delujejo v nasprotni smeri. Predvsem je treba vedeti, da čestokrat pomeni povečana proizvodnja vse kaj drugega kot zboljšanje življenjskih razmer. Dogaja se namreč, da mnoge države, kamor v velikih količinah pride kapital in se zato njihova proizvodnja veča, vsled tega še ne uživajo boljših življenjskih razmer, kajti te ugodnosti izkorišča samo manjšina. Če nekatere zvrstijo nov naftni vrelce ali pa začnejo kopati v novem rudniku, to še ne pomeni, da je zaradi tega prišlo do pravičnejše razdelitve bogastva! Tuj kapital in stroji ne morejo pokazati svojega koristnega vpliva, če ni hkrati prišlo tudi do družbenih sprememb, zaradi katerih pride na oblast vlada, ki deluje v korist najširših ljudskih plasti. To pomeni, da za razvoj gospodarsko zaostalih dežel se ni dovolj, če jim preskrbimo denarna sredstva. Če hočemo, da bo to delovanje koristno, potem je treba ta ukrep povezati še z drugimi: izločiti je treba izpriljene uradnike, odpraviti je treba veleposestnike, ki sami ne delajo, in onemogočiti je treba delovanje parazitskih izposojevalcev denarja. Skratka, nikakor ni ne smeli z neprijaznim očesom gledati na korenite družbene in politične spremembe. To pa seveda že prehaja na poprišče mednarodnih odnosov, se pravi, na tisto področje, kjer se križajo težnje veselih...

Prav zaradi industrializacije je naposled mogoče upati, da bo vendarle prišlo do večje ekonomske enakosti med narodi. Kljub temu pa bi ne smeli pozabiti, da prav zaradi tega razvoja naši napori zadevajo ob možnosti, ki jih ima naš planet. Zaloga surovin so omejene, kakor je potreben dober čas, če jih hočemo popolnoma izkoristiti. Paley Report je predvidel, da bi prebivalstvo našega sveta v primeru dolgotrajnega miru in s predpostavko, da bodo l. 1975 že vsi narodi dosegli življenjsko raven Združenih držav Amerike — potrebovalo šestkrat več surovin, kot jih potrebuje dandanes. V primeru vojne — to se razume — pa bi povpraševanje po surovinah ne bilo nič manjše.

Četudi bi po vsem svetu bilo mogoče ustrdit mir, pa celo najbolj optimistični napovedovalci ne verjamejo, da bi ostali svet v tako kratkem razdobju lahko dohiteli ZDA. Če predpostavljamo, da bi bil napredek počasnejši in da potrebe po surovinah ne bodo presegle sedanjih za več kot štiri ali petkrat, potem je kljub vsemu jasno, da bi vendarle ne mogli teh surovin pridobivati s tako naglico, kakor bi to bilo potrebno, dasiravno bi na našem planetu bilo dovolj teh surovin. Čeprav dopuščamo možnost, da se bo industrija sintetičnih snovi razvila dalje, kakor bi kdo sanjal, vseeno ne bo zadošč surovin, da bi bili zaposleni vsi stroji, katerih pogon z največje nestrpnostjo pričakujejo milijoni ljudi, ki imajo slaba proizvodna sredstva in ki resno upajo, da jim prav stroj prinaša rešitev.

Prav to pa nas opozarja, da bi znale industrijsko razvite države v prihodnosti preprečevati novim prišelcem tak razvoj industrije, ki bi sprožil resno konkurenco na surovinskih tržiščih ali pa celo tekmovanje na tistih trgih, kamor so prej razvite države nemočno prodajale. Prav tako pa je verjetno, da se milijoni in milijoni ubožanih in obupanih ljudi, ki vidijo rešitev v strojih, ne bodo obotavljali, če bo treba odpraviti ovire, ki jim preprečujejo doseči blaginjo. Če pomislimo na to, potem vidimo, da so v tem še vedno zarodki boja za premoč.

Zdi se, da ti dve možnosti, ki nakazujeta bodoči razvoj, govorita namesto o vzponu navzgor veliko bolj o premiku v nasprotno smer. Prizor, ki nam ga nudi sedanji splošni pogled na svet, ne daje preveč dokazov, s katerimi bi lahko oporekali tej trditvi. Vprašanja, ki tarejo svet, so namreč naslednja: ali ohraniti dosedanje privilegije ali jih uničiti? Privoliti v sedanjo ureditev ali pa se ji upreti? Težnja po premoči na eni strani in bojazen, da bi to premoč izgubili na drugi, se medsebojno spodbujata in hkrati izživata. Toda ko se že začne peklanski ples, potem zgolj sovraštvo in organizirano zastraševanje spodbujata vsako razsodnost.

Vsak dan se pred nami pojavljajo novi spomeniki nestrpnosti. Ne mislimo več na moše in žene, ki so žrtve novih teoloških nazorov, niti ne sočustvujemo z nedolžnimi, ki se utapljujejo v petroleju in jih zažigajo žive kot plen novih zamisli o mednarodni pravičnosti. Pri zaslepljenemu naslednjaku neke ideje bredejo čedalje večje množice v kolektivno pošastnega mehanizma, ki se pripravlja, da se bo potoevalo za svetovno premoč. Izkoriščanje človeških virov za veslošno uničevanje in za morilska dejanja velja samo še za nekakšno vsakdanjo prigodo sredi sveta, kjer nara vira preprečuje sleherni pomirjevanje. Končni cilj namreč ne dopušča stranskih poti...

12

Sovjetski državniki so vedeli, kaj vse bodo za to dobili. Ne govorijo zaman o Stalnu, da nicesar ne da, če že vnaprej ne računa s trikratnim povračilom. Kaj hoče torej se pridobiti? Moč in vedno znova moč! Čemu, se sprašujejo ljudje, čemu bo Stalnu še več moči? To, kar je Stalnu zastopnik Malenkov v teh tednih vožnje dovolil Kaplic, ni mogoče popisati. Izpolnil mu je vsako željo in mu dovolil odpeljati vsakega človeka, ki ga je zahteval.

Ne, ni bila sentimentalnost, ki je gubala Kapličino čelo. Moral je misliti na vse posledice svoje odločitve. V laboratorijskih lorda Rutherforda ni poznal duševnih konfliktov, zato ga je sedanja odgovornost tembolj težila. Stalin je postavil svoje zahteve na trdna tla.

Kaplica bi se o svojih pomislekih lahko s kom pogovoril, na primer z Joffejem. Stari Joffe mu je že marsikdaj pomagal. Njemu je pravzaprav najbolj zaupal — edinemu zaupal. Toda tudi v tem primeru bi mu samo pisal, nikdar pa ne bi govoril. Svoj živ dan je bil vase zaprt in vzkipljiv — kako bi torej spregovoril o tako važnih stvareh? Poleg tega

je tudi Joffe sam tlel v kolešju superkompleksa.

Einstein

Vprašal se je zatorej, komu naj sploh piše. Lord Rutherford, njegov mojster, je bil že nekaj mesecev bolan. Menil so, da ne bo več dolgo. In zato mu pač ne bo pisal.

Drugi bi bil Max Planck, Nemeč, ki pa je že dolga leta živel in delal nekje, od koder ni mogel svobodno odgovarjati na intimitne misli svojih prijateljev. In tako bi prišel v poštev samo še nekdo: Albert Einstein.

Einstein je bil in ostal posebno poglavje v Kapličinem življenju. Kaplica je skraja želel postati matematik. Ko je končal gimnazijo, je obdelal temo iz matematike: »Kaj je lahko relativna teorija?« To je bilo leta 1912. Einstejnovo teorijo so takrat ostro napadali. Zato Kaplicina tema ni navdušila direktorja gimnazije. Toda v njegovi izjavanjih je bilo toliko matematičnega duha in zrelosti, da so mu soglasno prisojili zlato medaljo. Mnogo medalj je Kaplica kasneje dobil, vendar je vedno znova poudaril, da mu je bila njegova prva, njegova »Einsteinova medalja«, najljubša in da mu je pomagala v področju fizike. Se pod Joffejem pokroviteljstvom je eno njegovih prvih samostojnih del veljalo svetovno — električnim efektom, vendar pa, kot je sam rekel, mu bogovi niso bili naklonjeni; tega dela ni končal z uspehom.

Albertu Einsteinu pa so leta 1921 podelili Nobelovo nagrado — za odkritje zakona svetlobno-električnega efekta! Najbolj je Kaplic ugajalo, da je mladi Einstein v času, ko so njegovo smelo relativnostno teorijo napadali, odkril svojo znamenito formulo atomske energije $E = mc^2$. Bilo je to leta 1906. Nič lažjega bi ne bilo za Einsteina, da bi svoje kritike s tem odkritjem, ki je kasneje utrdilo njegovo slavo, pripravil k molčanju. Toda Einstein te formule vse do leta 1930 ni objavil. Pomisljal je, če posledice njegovega odkritja ne bodo prinesle človeštvu pogina...

Več kot trideset let kasneje, julija 1937, je imel Pjotr Kaplica iste pomisleke!

Albert Einstein in Kaplica se nista poznala samo kot fizika, v Angliji sta se večkrat sestala

Čigava je karnisa ali ljudje med seboj

Danes v hudiča ne verjamejo več, toda če bi vanj verjeli, bi stanovanjsko krizo in vse, kar se zaradi nje nezalaganega napleta v človeških glavah, prav gotovo pripisali zlodejim. Toda danes vendar živimo v prosvetljenih časih in ne moremo reči, da sam pekelniček, sam zelenolični, kopitarški kosmatin z nesramnim režanjem in z žolčno, po žveplu zaudarjajočo zlobo navdihuje in neti v ljudeh neznanosko zle navedi, kakor se to dogaja dan na dan med najemniki, podnajemniki, gospodarji, gospodinjami in sostanovalci zavoljo nekaj kvadratnih metrov stanovanjske pravice.

Pri upokojenem adjunktju Bonifaciju Kurniku v prijetni četrti Ljubljane ima podnajemniško sobico ugledni javni delavec zdravniškega stanu. Do tu je je vse prav. Leto za letom, sleherni dan, je zdravnik rano zjutraj zapušča svojo podnajemniško sobico in se pozno zvečer spet vrača vanjo. Ozračje v hiši je bilo mirno. In vendar je v senci tega miru novodobni hudič pletel mrežo skrivaj in v splošni čednem, prostornem stanovanju in v glavi gospoda Kurnika. Tudi ko se je podnajemnik-zdravnik nenadoma oženil, se niso zganile sapice vse dole, dokler ni prišla zakonito zvešana zakonika žena na prvi obisk k svojemmu soprogu. Tedaj je šel pekelniček na delo, zlezel gospodu Kurniku v dušo in mu sprožil jezik. Ta čas namreč, ko sta stopila mož in žena v sobo, so se odprla vrata in na pragu je stal gospod Kurmik.

»Opozarjam vas, da ne dovolim voditi v mojo sobo ženske!« je dejal s povzdignjenim glasom.

»Kakšne ženske?« je vprašal podnajemnik.

»Oprostite, to je vendar moja žena in ne kakšna iks ženska.«

»Žena gori, žena doli,« je rekel gospod Bonifacij. »V moje stanovanje ne bo nihče vodil tujih žensk. Pika!«

»Toda moja žena vendar ni tujka ženska,« se je poizkušal braniti ubogi podnajemnik.

»In sploh. Samo plačujem jaz in tudi z njo razpolagam, mar ne?«

»Sobo sem oddal vam, ne pa vaši ženi!« je zagrmel gospod Kurmik. »Če vam tako ni všeč, poščite si stanovanje drugje! K meni podnajemniki ne bodo vodili kačevničkoli ženske (gospod Bonifacij je smuljivo brneli). Zapomnite si to!«

Gospod Kurmik je zaloputnil vrata in mlada zakonca sta se spogledala. Nista se prvič, ne zadnjič. Ko je žena spet prišla obiskat zakonitega moža, je zapeljivo budir jadrno spet prignal gospoda Kurnika na prag.

»Ali vam nisem že enkrat rekel, da ženske ne pustim v svojo sobo!« je zarjul gospod Kurmik, da se je zamajal lestence.

»Ali se vam ne zdi, da ima moja žena vsaj pravico pospraviti sobo svojemmu možu?« je vprašal podnajemnik čisto mirno.

»Kaj? Pospravljati sobo? Ženska, ki bo pospravljala sobo, bo morala imeti pisмено dovoljenje! Ali razumete! Dovoljenje, ki ga bom jaz napisal! Če ga bom hotel!«

To je bilo prebago. Daj žel Zlazi se kaj je posepešil moderni zlojed rjovečemu gospodu Kurniku na uho.

»Še to vam rečem. S svojo (kkm) ženo se ne bosta vajuila po mojem pohištvo! Ne bosta sel Amen!«

»Po kakšnem pohištvo?« je vprašal zdravnik začudeno. »V sobi stoji že leta moje lastno pohištvo. Ali ne veste tega?«

»Vem, kar vem!« je tulil gospod Bonifacij. »Po mojem se ne bosta vajuila, pravim je enkrat! Ven!« je zavpil slednjič. »Recite vaši ženi, naj gre ven. Nemudoma ven!«

Zdravnikova žena je šla. Mir je bil porušen in začela se je vojna. Napadal je gospod Kurmik in s polno podporo svoje zakonske družice. Njena, za možitev godna hči se vojne ni udeleževala. Hudič je triumfal in vztrajno bujskal gospoda Kurnika k novim ofenzivam. Obkoljeni podnajemniki se je zatekel na stanovanjsko komisijo po pomoč. Naj mu vendar dajo stanovanje. »Dobili ga boste čez petnajst do dvajset let,« je rekel nekdo. »Razen, če si ga ne boste sami poiskali.« Zdravnik je odšel, ker ga je čakalo delo. Ne tako gospod Kurmik, ki je svoje službeno delo že dopolnil in je utegnil ves dan čepeti pred pultom za prošnje in pritožbe. Prišel je bitko, da svojega podnajemnika spravi iz hiše. Z uradnimi odločbami ni šlo, zato sta sklenila zakonca Kurnikova, da zagrenita podnajemniku jed, spanje,

zrak in vse, kar še dopolnjuje življenje. Žena ni več prišla k možu — podnajemniku na obisk. Osebenkovala je kdo ve kje pri tujih ljudeh. Bila sta torej nasilno ločena od postelje in bivališča. Toda to je bilo že vse premalo za silno strast gospoda Kurnika in njegove. Sodobni hudobec je navdihnil gospoda in gospo Kurnikovo, da sta govorila o svojem podnajemniku čudne reči. Ugledni zdravnik je postal nenadoma pijanec, vlačugar, razgrajal, človek brez časti, ki ga bo treba pogrniti iz hiše zavoljo miru in pravice. O, ti uboga pravica, kako zlorabljena in onečiščena je bila v neskončnih pritožbah gospoda Kurnika, ki so potlej v obliki odločb deževalo na ubogega podnajemnika. Hudobec je bil močan in je grozil pretentati celo uradne ljudi. Toda zdravnik se je branil. Soba in žena sta zakonita, pohištvo je njegovo. Prosi za pravico sostanovalca in ne podnajemnika. Kot sostanovalec se bom laže branil, je mislil zdravnik ta čas, ko je zdravil in pregledoval bolnike.

»Pohištvo je moje!« je bentil gospod Kurmik. »Imam pričel In ker je moje, zato podnajemnik nima pravice, da postane kar meni nič tebi nič moj sostanovalec!«

Zdravnik je bilo le dovolj. Ali je njavdan plačeval pohištvo, ki mu stoji v sobi. Dokazal je brez prič lastništvo svojega pohištva, ter je prejel odločbo, da je odšel sostanovalec. Tako sta stala v vojni z gospodom Kurnikom na »ravnih nogi.«

Opozarjam vse podnajemnike in sostanovalce, da naj strog pazijo na okenske karnise. Naj je pred selitvijo natančno ugotovijo, čigava so karnise. Kajti karnisa je vri pohištvo zelo važen in usoden del. To je brdko okleul novo imenovani sostanovalec gospoda Kurnika. Prišlo je na dan, da je zdravnik kljub lastnemu pohištvo nezakonito užival prisostnost okenske karnise, ki je bila last gospoda Kurnika. Nezaslišano.

»Pravite, da imate svoje pohištvo?« je grmel gopa Bonifacijeva pred vrati novoprepečenega sostanovalca. »Kaj pa karnisa na primer! Ali morda ni moja? In še pravite, da je soba vaša. Hal!«

»Vaša je!« je priznal sostanovalec zdravnik, ki je bil zmerom pravičen in miren človek, in snel karniso iznad okna. Odprl je vrata in karniso potisnil na hodnik. »Vzemite jo!«

»Ne vzamem!« je rekla gopa Kurnikova ter potisnila karniso nazaj v sostanovalčovo sobo. Čisto razumljivo. Če bi jo vzela, poleg bi odpadel tako serbno negovani vzrok vojne.

Tak osta si gopa Bonifacijeva in zdravnik podajala iz rok v roke ubogo leseno karniso in že je bilo videti, da bo sostanovalec zmagal. Toda nastopil je spet prebujeni hudobec in navdahlil gope Kurnikovo odrešilno misel:

»Joj, na pomoč! Udari me je, o prvi me je sunil! Na pomoč je zapila gopa Kurnikova, ko so se vrata v sostanovalčovo sobo že davno zaprla. (Gospod Kurmik je bil takoj na strani svoje ogrožene soproje).

Osepost nedolžnega sostanovalca za vrata je bila brez meja. Karnisa je sicer ostala v roki pravega lastnika, toda novi vzrok vojne je bil tu. Gospod Kurmik je vložil tožbo zaradi namerne in zlobne telesne poškodbe svoje soproje. Morda celo zaradi poskušene umora? To se pa še ne ve, ker razprava še ni razpisana. Morda kani novodobni pekelniček skozzi usta zakoncev Kurmikovih pretentati celo sodnike? No, to mu najbrž ne bo uspelo. To pot najbrž res ne!

-uta-

Samo do 10. aprila je še čas, da se vpišete v članstvo Prešernove družbe in si zagotovite za članarino 300 din 5 knjig (za doplačilo 50 din pa celo 6) in udeležbo pri velikem nagradnem žrebanju, v katerem bo izžrebanih več st o dobitkov milijonske vrednosti.

steinov prijatelj, je trdil tako. Toda naj on — Kaplica, Einstein — prisodi toliko znanja ruščine? Ne!

»Hochverhrer Meister...« To bi bilo najbolje. Ze, ampak, zakaj naj piše nemško? Mu ne bo Einstein tega zameril, potem ko je moral zapustiti deželo tega jezika?

Torej: »Dear, dr. Einstein.« In dalje v klasični angleščini:

»Da Vam doslej nisem pisal, pomeni samo...«

Ne, se je preklinj Kaplica — čemu bi se Einsteinu opravičeval; celo Rutherford je na vprašanje Nielsa Bohra, zakaj tako redko piše, odgovoril: »Mi znanstveniki občujemo z našimi do-

Novost na našem trgu je »JELA« sol za kopel. Osvežuje, jača in krepi živce. Dobje se v drogerijah in parfumerijah.

KAKŠNA JE DANES REKA MARKA TWAINA

Z motornim čolnom

po Mississippiju

enako vremo čita Hemingwaya kot se seznanja z zakoni o plovi. Z isto lahkoto in razumevanjem debatira o francoski politiki kot o knjigi Kete Adams »Luč na otoku moje žene«. Ponošen je na to, da je poromec kapitana na tovornem vlačilcu in včasih obžaluje, da so minili časi, ko so rečni kapitani nosili svilene klobuče, diamantne zaponke in glase-rokavice. Čeprav je Shelton na reki že od zgodnje mladosti, vendar še vedno najde čas in začetni potrebo, da občuduje njeno divjo lepoto. Mississippi je obnem kraj njegove zabave in njegovega zaslužka. Kapitan takega kova ni nikdar brez dela. Če slučajno zapusti svojo plovbeno družbo, ni niti en dan brez zaposlitve, tako znana je njegova spretnost in marljivost. — Zajtrk na modernem vlačilcu je prav tako razkošen kot v kakem uglednem londonskem klubu. Kapitan, inženir, krmar in moštvo sede skupaj pri isti mizi, medtem ko pripravljajo hrano kuhar s Filipinov, ki skrbi s svojim zdravim humorjem tudi za dobro razpoloženje pri jedi.

in hitro ukrepalo vse potrebno. Bilo je sredi noči in nekaj zaspanih obrazov je radovedno pogledalo iz kabin; to so bili obrazi tistih, ki niso bili prizadeti. Nekoliko so poklepetali — potem pa sta oba vlačilca potegnila z združenimi močmi.

Moštvo mnogo klepetala, kajti ko se ladja pomika, res ni dosti drugega dela. Še bolj klepetave pa so močne, stasite ženske, ki so zaposlene na nekaterih ladjah kot kuharice. Prav tako se zanimajo za dožodke na vodi, kot vsi mornarji. Često, ko se ladje srečavajo v nočni tihini, se prikaže na krovu ženska postava v nočni halji, s kodrasto glavo in skoraj vedno se menjaajo z obeh strani pozdravi in padajo šaljive opazke. Tak primer pa, ko oba vlačilca

Ob gozdnatih obalah

Toda tak dogodek so izredni in se redkokdaj primerjajo. Večinoma je pot samotna in ladja plove dalje enakomerno, kot hipnotizirana. Taka je zlasti vožnja po dolnjem Mississippiju, kjer teče reka ure in ure med samimi pragozdovi. Tod je voda gosta in kalna in Mark Twain je rekel o njej, da bi pognala oves v želodcu tistega, ki bi jo pil. Nebo pa je modro in brez oblakov in sonce pripeka neusmiljeno. Le redkokdaj se zasveti skozi kako

Krmar vlačilca na Mississippiju za krmilom — Vsak čevlj v vode in obale je poznan krmarjem kot domača hiša

Podoba Mississippijevih bregov se je vsekakor spremenila: na njih so zrasla ponekod cvetoča mesta in živahna pristanišča; tam, kjer je reka divje uhajala preko bregov, so postavili ogromne nasipe. Toda reka je ostala ista: ostala je ogromni veletok, ki reže prav od severa pa do juga Združenih držav Amerike v dva nenačaka dela in konča svojo pot v Mehikiškem zalivu. To je strašna prirodna sila kakor morje samo in tam, kjer teče skozi pragozdove in džungle, se biservo veletoka najbolj sklada z bistvom svoje okolice: oba sta neprodinra, zagonetna, tajinsvena.

A vendar se čuti človek, ki že stoletja krmari to, neločljivo zvezan s to reko — prav kakor se čuti zvezan mornar z morjem. Čuti neko skrivnostno podobnost z reko, ki jo je pododaval od mnogih prednikov, ki so brodarili tod — na ozkih dolnjih čolnih nekoč, na modernih parniških pozneje.

Nekdaj je brodaril po njej Mark Twain; kasneje je postal slaven pisatelj, a »svoje reke« se je vedno spominjal in se v svoji notranjosti ni nikoli ločil od nje.

Belo zlato

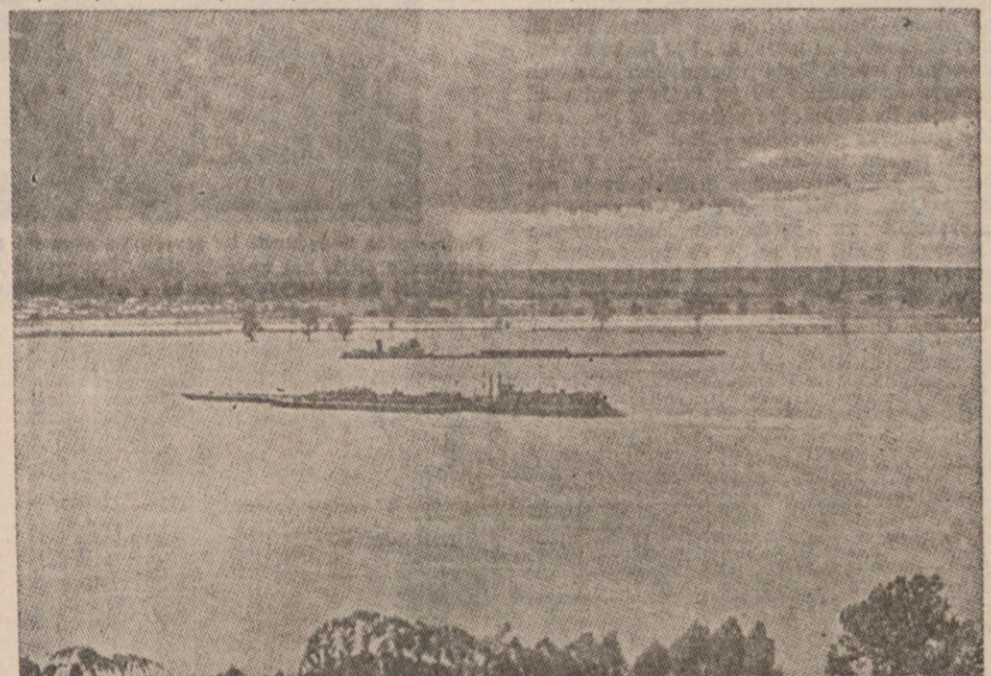
Je ena od mnogih ladij, ki stalno drče po Mississippiju od severa proti jugu in nazaj. Dasi nas njeno ime spominja na prvotne prebivalce, ki so krmarili po tej reki, je ladja povsem moderno opremljena — motorni vlačilec, ki ima, seveda tudi radar. Njegova tonaza znaša 7.500, v dolžino pa meri 900 čevljev.

Brodarji na ladjah po tej reki so po svojem bistvu še vedno isto, kar so bili pred stoletji: krepki, stasiti možje, vajeni samotne vožnje skozi temne gozdove, vajeni odrednosti od sveta za tedne in mesece. Prav tako je tudi moštvo na ladiji »Belo zlato«, ki šteje s kapitanom vred 12 oseb. Kapitan pozna bolj kot vsi ostali vsako ped reke in vsak kotiček na bregu in takoj opazi vsako spremembo, ki se pojavi kjerkoli in ob katerem koli času. Poznati mora vsako luč in vsak svetlobni pojav na bregovih ali na sami gladini. Strokovnjaško mora računati z vsakim ovinkom, sleherno plitvino in oviro, ki se utegne pojaviti na reki. Kjer se voda zažene v umejši tek, se mora umakniti na mirnejšo gladino, kdaj proti obrežju in kdaj proti sredini. Instinktivno mora predvideti tisoče trikov reke, ki bi lahko ladjo uničili ali poškodovali. Za te svoje sposobnosti in napore, ki jih prinaša njegovo delo, pa je kapitan rečne ladje tudi izredno dobro plačan, poleg tega pa sledi vsaki dvomesečni plovi en mesec zaposlitve na kopnem.

Shelton, kapitan ladje »Belo zlato«, je prvi tip novodobnega kapitana na Mississippiju. Z

Na pomoč!

Nič hudega — le, ko je »Belo zlato« la- godno drčalo po brzici ob Arkansasu navzdol, je srečalo svojega tovariša, ki je težko sopihal po reki navzgor. To je bil vlačilec »Konstitucija«, (ime je vsekakor bolj sodobno!), ki je vlekel za seboj skoraj 1000 čevljev dolg tovor. Njegove barke so bile natovorjene do vrha z žveplom, soljo in različnimi kovinami. Obe ladji sta se pozdravili, kapitana sta po radiu izmenjela nekaj besed, — nakar se je »Belo zlato« približalo »Konstituciji«: bil je ključ na pomoč. Saj se težko obremenjeni vlačilec skoraj ni mogel več pomikati dalje. »Belo zlato« se je priključilo ob strani, moštvo je pljunilo v roke

Moderen vlačilec na Dieselov pogon orje neskončne širjave Mississippija

Upor modelov

»Dekleta na telefonski poziv« in modeli si hočejo priboriti dober glas

Stara Anglija je posebno v zadnjih letih postala prava dežela stak. Gotovo pa nabeoden od teh štrajkov ni vzbudil več muzanja kot štrajk »deklet na telefonski poziv« — deklet, ki jih lahko pokličete po telefonu in vam za primerno odškodnino delajo ves večer družbo — toda samo družbo!

Pravzaprav niti ni bil štrajk, šlo je bolj za to, da bi ta dekleta dobila dober glas, ki jim ga javno mnenje navadno odreka. Proti koncu prejšnjega meseca pa so vsi londonski časopisi prinesli vest, da so novinarske agencije v Londonu sklenile »gentlemanski« dogovor tudi s slikarskimi in fotografskimi modeli, po katerem ne bodo več razstavljali njihovih slik v slikoženih oknih svojih agencij. (Videti je, da so bile te slike precejšnija atrakcija.)

To je bil očitno dogovor z že prej omenjenimi dekletmi na telefonski poziv in takoj nato so se stavljačim lepoticam pridružile tudi manekenke. Sekretarka Zveze umetniških modelov je priletela pravo vojno s tednikom »Raymond News« in je spravila vso Anglijo v dobro voljo.

Kako priti na dober glas?

Alli si bodo dekleta priborila dober glas? Nekateri pravijo, da je za to že skrajni čas. Mr. Wills, znani fotograf in lastnik šole za fotografske modele, pravi: »Če samo omeniš besedo model, se ljudje že škodoželjno namuznejo. Pravijo, da model sploh ne more biti poštno dekle... kar je seveda velika krivica. In zato smo sklenili, da bomo pognali iz te službe vsa dekleta, ki so spravila naše delo na slab glas.«

Prizadete niso tako izbirale izrazov. Lepa Philippa Raye je na primer dejala: »Včasih me je kar sram, ko moram priznati, da sem model. To je pravzaprav neumnost. Toda... izpraskala bom oči vsaki, ki bi nas spravila s svojimi nesramnostmi na slab glas.«

»Ispraskala bom oči vsaki, ki bi si drznila...«

OB PRILIKI ZAGREBSKEGA VELESEJMA

obiščite vsekakor največjo veleblagovnico v državi

Na Ma ZAGREB

lica 4

Radićeva 1

kjer si lahko kupite po najpovoljnijih cenah in v največji izbiri: metrsko tekstilno blago, moško, žensko in otroško konfekcijo, bombažno, svileno in volнено perilo, pomladansko in poletno obutev, sobno, kuhinjsko in pisarniško pohištvo, zavese, preproge, šivalne stroje, radioaparate, dvokolesa, lestenice, električne aparate, štedilnike, kuhalnike, kuhinjsko in namizno posodo, porcelanasto in stekleno ter vse ostale predmete široke potrošnje.

Vse blago prodajamo tudi na čeke Narodne banke.

Pohištvo in ostalo obsežno blago zapakujemo in dostavljamo na železniško postajo v Zagrebu.

gnanji in to delamo dovolj pogosto.

O našem delu boste slišali vedno manj

Naj mu piše o svojem delu, je preudarjal Kapica in si takoj odgovoril: ah, zakaj le! To- liko, kolikor je nujno, bo že sam vedel.

Potem se je domislil Stalino- vih besed pri povabilu na šah: »Odslej ostane vse to strogo tajno. Zato je svoje misli skrbno pretehtal:

»O našem delu boste vedno manj slišali, tega ne bom mogel preprečiti. In če zato ne boste kaj več zvedeli, tudi našega dela ne boste mogli oceniti...«

Ze zdaj je vedel Kapica, da bodo Rusi napravili vse, da bi prikriili njegove izsledke. Toda tudi tam zunaj ne bodo držali križem rok.

»Tisti, ki bodo pripravovali o nas, bodo marsikaj dodali ali

pa odvzeli. Narisali nas bodo ali v povojih ali pa v peklu. Resnica bo nekje na sredi. In če se bo za to pobliže zvedelo, bo še dovolj hudo...«

Samo zaradi tega bi se splačalo napisati to pismo. Kapica je vedel, da mu bodo onemogočili dopisovanje z inozemstvom, brž ko se bo začelo delo na superkompleksu.

Ze je hotel končati s pisanjem, toda nekaj mu je še ostalo na srcu. Naj mu zaupa, kako ga je pred desetletji občudoval, ker tako dolgo ni objavil svoje formule? Ah, Einstein bo to sam najbolje vedel. Namesto tega je zapisal skoraj grobo:

»Mar ne bomo zabredli v položaj Goethejevih črnošolcev, potem ko bomo izzvali šile, ki jih... da, ki jih ne bomo znali več krotiti?«

Spet si je oddahnil. Kot znanstvenik je vedel, da ni naravne sile, ki je človek ne bi znal spet ukrotiti. Zato ni potrebno,

da bi Einsteina na to spomnjal. Toda, če ima Einstein še vedno pomisleke izpred tridesetih let, v deželi, ki nima režima — koliko večji so njegovii Kako naj o tem — ravno o tem — piše Einsteinu? In je zar- »al: »Kot Rus se moram vprašati: bom lahko vozil trojko, če konjenem, ki so vanjo vpreženi, in motem docela zaupati? Ali smem izstopiti, če vidim, da sede z mano že drugi, med njimi otroci? In če že vozimo, če so konji že potegnili — ali smem, ali naj izskočim, da bi rešil svoje golo življenje?«

Potrebujejo me tu, nujno me potrebujejo. Vožnja pa ni odvisna samo od mene. Lahko se najde kdo drugi — tako daleč je že. Ali bom lahko potem zavril, da o obratu sploh ne govorim? In če se bo vprega zvrnila v prepad, ker nekdo od nas drži vajeti v rokah...«

Videlo se je, da je pismo nastalo po dolgih odmorih. Pisal ga je najmanj nekaj dni in še

ga ni končal. Značilno, kajti Kapica je večino svojih pism pisaril po nekaj tednov, jih medtem nosil v svoji listnici in nato nenadoma odposlal.

»Če je to pismo kasneje odposlal,« je menil Joffe, »svam ne morem povedati.«

»Kako pa, Abram Feodorovič, da ravno to pismo tako dobro poznate?« sem ga vprašal.

»Saj sem ga imel ves dan v svoji torbi, dokler ga nisem vthotapil v Kapicin žep. Da pa sem pisane sploh vzel, je stvar prijateljstva. Kajti, ko smo v troje potovali proti jezeru Sevang, bi lahko prišlo v napačne roke...«

Zakon — slepi in železni!

»Kaj je zakon?« To vprašanje so dobili trije ruski učenjaki istočasno: profesor Evgen Tarle, zgodovinar z mednarodnim slovesom, profesor Ivan Trainin, dekan jurisdne fakultete v Moskvi, in profesor Andrej Višinski, častni doktor moskovske univerze.

Kaj bi s tem vprašanjem? Profesor Ivan Trainin ni imel zaman 40 let službenih izkušenj za sabo, da bi ga vprašanje še osupnilo. Pismo mu je izročil mož, ki se je predstavil za »Ivanova«. Toda nastop tega Ivanova je dopuščal vse prej kot dvom. Bil je Malenkov.

Cemu to vprašanje? Mar mu je, saj predava tak kot mora in kot bi zakon naj bil. Vendar pa je profesor Trainin še istega večera napisal odgovor. Zapisal ga je vsebuje beseda zakon svoj prvobitni pomen, »Konj pomeni

v staroruski mejo ali varstvo posesti. Zakon torej pomeni: zunaj meje je prepovedano.« »V-konus pomeni: znotraj meje je dovoljeno. Kasnejši razvoj je pokazal, da ima to, kar je znotraj meje, tudi svojo pravico obstoja. Kar se torej tiče absolutne pravice... itd.

Profesor Evgen Tarle je bil zgodovinar stare šole. Kjer je govoril, je bila dvoranja natrpna polna, medtem ko so imeli njegovi kolegi med sedeži precej »zrak« — zakaj vsi slušateljci so poslušali Tarleja.

Tarle se muza...

Za svoje šale je moral Tarle že večkrat na zaslišanja — prvič že v carski Rusiji. Toda zmeraj so ga izpustili in ga vedno znova klicali v Kremelj. Že večkrat so ga videli pri Stalinu. Zdaj, ko so mu po telefonu zastavili to vprašanje, je vedel, da je te vrste radovednosti zmožen samo — Stalin.

»Ta pa ima humor,« se je muzal Tarle, ko je sedel za svojo delovno mizo. Ciljral je star ruski pregovor: »Zakon je kot ojnca...« kamor jo obrneš, tja voz vleče. Nato je pregovor opremil z izreki iz vseh pravilnih jezikov, ki jih je brezhibno obvladal. Dalje, tako je razglabljal je zakon — hrana pravice. Ni dobro preveč vsega dobrega. Zato je prav, če tudi pravico, to vedno neobogljeno dete, ne prenaslišmo. Bilo bi namreč preveč dovzetno za bolezni in tudi ne preveč čisto...«

Profesor Andrej Višinski je bil državni tožilec in torej za- sut s procesi. Zanj se Malenkov

ni našel s tujim kmenom. Višinski bi najraje odgovoril, da je tudi Stalinova muhavost zakon — toda vedel je, da kremljski gospodar ne razume šale in da je bilo na 17. partijskem kongresu rečeno o Stalinu: »Vsaka njegova beseda je za nas najvišji zakon!«

Naposled je odgovoril, »Zakon je orodje pri določanju pravice in pravica je to, kar služi napredku, v tem primeru, diktaturi proletariata...«

Častni doktor Višinski je svoje razpravo šele po šestih potekih na čisto prepsal — tako strog je bil sam s sabo.

»Poglej jih,« se je Stalin zmrdnil, ko je prebral ta tri pisanja, sin za te čenče dobivajo gospodje rektorji in dekani svoje honorarje, plače in nagrade, ki jim nikoli niso dovolj visoke! Jegor, zakaj nismo mi juristi? To bi bil kruh, kaj?«

Če bi bil Durov jurist

Tako se je šalil Stalin, ko je prebral rokopise. Stiranjati strani je napisal Višinski, šest Trainin in — dve Tarle. Jegor je vsebino natančno poznal. Nič omembe vrednega ni našel v njej, zato je iste brez komentarja oddal Stalinu. Ni razumel, kaj namerava Mojster s tem vprašanjem, on, Jegor, mu ga gotovo ni prispetal.

»Ekselencije gotovo mrmrajo,« je Stalin nadaljeval, »da imam spet novo muho, ki jih je stala lepe ure dragocenega časa. Edina sreča, da sem se spomnil na Tarleja. V njegovem rokopisu je vsaj nekaj! Najbrž zato, ker ni jurist! Lahko bi vprašali še Vladimira Durova...«

Vladimir Durov je bil artist in pojm za ruski cirkus. Imel je 60 let cirkuških izkušenj, ko je nešteto različnih živali zdesiral, in za njegovo popularnost ga je zavidal celo Stanislavski. Staljin je torej menil, da beseda Durova resnično nekaj velja.

»Če bi imel kakšnega Durova na juridični fakulteti in ne samo v areni, potem bi se marsikaj drugače zgodilo. Toda nimamo ga. Zato moramo po svoje sklepati in po svoje ukrepati. Ni mi zaman — in brez zamer. Za ugovore se ne menim.«

Toda Stalinovo vprašanje, kaj je zakon, gotovo ni bila muhavost. Kako je prišel na misel, da ga je zastavil trem učenjakom?

Nenavadno zborovanje za in- strukcije 600 ljudi po seznamu »I-A-I« je bilo pri kraju. Pravkar je 600 najvišjih funkcionarjev sprejelo obvestilo, da se je začelo nekaj čisto posebnega, čemur še sam Stalin ni prišel do dna...«

Bilo je istega dne, ko so Roberta Eicheja, partijskega voditelja v Zahodni Sibiriji, potegnili z letala in ga aretirali...«

Staljin je bil utrujen. Zborovanje je tudi njega izmučilo. Umaknil se je in ni z nikomer spregovoril. Navadno se je moral vsak član Politbroja voziti v svojem avtu, kajti tveganje bi bilo dvojni, če bi sedela dva skupaj in če bi se pripetila nesreča. Danes pa se je vozil s Stalinom Andrej Zdanov, drugi sekretar Centralnega komiteja.

Obiščite pomladanski

NOVOSADSKI SEJEM

INDUSTRIJE IN OBRTNIŠTVA

OD 12.—20. III. 1955

Novosadski sejem je najvažnejši sejem severovzhodnega in južnega dela naše države.

Obiskovalci uživajo 25% popust na železnicah, na linijah rečne plovbe in vseh linijah jugoslovanskega aerotransporta.

»TT« STRAN 5

10. III. 1955

Čo se pripeti samo...

... v Trinidadu: Častno razsodišče nogometne lige je Silwynu Baptistu prepovedalo igrati nogomet 1000 let, ker je Baptiste kljub dveletni prepovedi igranja vseeno nastopal.

... v Parizu: Mendès - Franceovi mlečni kampanji so sledili celo nočni lokali. Znani bar »Le bouef sur le Toit« je prišel na originalno zamisel: štiri barske dame so vpričo gostov pomozle štiri krave, nakar so gostom servirali sveže mleko, seveda z obilnim dodatkom alkohola.

... na Finskem: Neka glasbena založba je izdala marš »Stari kameradi«. Ker pa je prevajalec menil, da izhaja beseda »kameradi« iz besede »kamera«, se glasi naslov marša »Stari fotografji«.

PODMORNICE

Kako so nastale? Kako so se obnesle? Kakšne so danes?

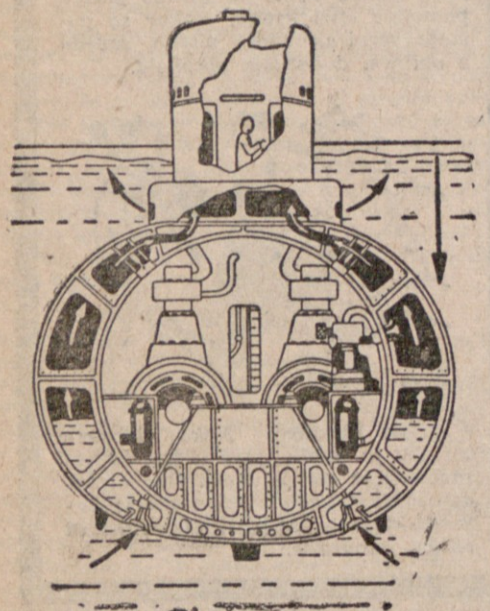
Ko si je človek zaželel potopiti se v vodo, ni niti najmanj mislil, da bi odkril tehnično sredstvo, s katerim bi lahko odkril skrivnosti morja, ampak je hotel uteti valno željo, da bi postal neviden in da bi s tem drugemu čim bolj škodoval. Zato nastanek podmornice ni bila stvar, ki bi jo izumitelji obešali na veliki zvon. Potrebna je bila največja tajnost, da ne bi sovražnik izvedel, kaj mu pripravljajo. Tajnost, nevidnost in napad so bile in so še danes glavne karakteristike podmornice.

Prve podmornice so se lahko samo potapljale, niso pa mogle pluti pod morjem. Šele leta 1824 so Angleži preizkusili na Temzi Corneliusovo pravo podmornico, ki ji sledita 1742 Bushnellova, 1804 Fultonova itd. Toda prva uspešna je bila podmornica, ki so jo zgradili mornarji ameriškega Juga v državljanski vojni 1861—1865, ko so jim Severni postavili pred pristanišče svoje oklopnice kot stražarje.

NA ROČNI POGON ...

Južnjaki so iz pločevine za kotle zgradili ladjico, ki je imela obliko cigare in so jo krstili za »David«. Pogonjal jo je vijak, ki so ga mornarji v podmornici vrtili z rokami. V kljun so ji vtaknili dolgo palico z velikim mlino na koncu. »David« je trikrat izplul in se trikrat potopil. Toda čeprav so se zadušile tri posadke, se je našla tudi četrta in 17. decembra 1864 je »David« četrtrič izplul. Kmalu se je izgubil v temni noči. Na obali so čakali, kdaj se bo vrnil in izgubili so že vse upanje, ko je zadonela z morja strahovita eksplozija. V ognjenem stolpu se je potopila severna oklopnica »Housatonic«, toda tudi »David« se ni več vrnil. Ko so Severni pozneje s potapljačem preiskovali vzrok potopitve svoje oklopnice, so našli ob njej sploščenega »David«, ki se je potopil z žrtvijo vred.

Pravo podmornico je izumil francoski in-

Podmornica se potaplja, voda vstopa skozi spodnje kanale v komore in iztiska skozi gornje zrak

ženir Laubeuf 25 let pozneje. Na zunanji je bila podobna običajni ladji za plovbo po površini morja, znotraj pa je imela vretenast trup.

Takšne so podmornice še danes. Notranji trup ima obliko vretena in skriva v sebi vso opremo in stroje. Zunanji tanki trup pa ji daje obliko moderne ladje. Med obema so vodne komore. Kadar se napolnijo z vodo, se podmornica potopi, kadar pa stisnjen zrak iztisne vodo, se dvigne spet na površje.

Ta podmornica pa je imela še eno novost: za plovbo nad vodo ji je služil parni stroj, ki mu je dajal paro kotel na olje. Ta je lahko z generatorjem polnil akumulatorsko baterijo, tako da je podmornica v vsaki lukri vkrcala samo olje, plula pa je lahko šestkrat dlje časa. Parni kotel in stroj pa sta hitro zamenjala najprej bencinski, pozneje pa Dieslov motor, toda podmornice na parni pogon so gradili Angleži še l. 1917 z namenom, da bi jim hitre podmornice spremljale floto.

Običajno podmornico poganjata na površini dva Dieslova motorja, ki ženeta vsak svoj vijak, pod vodo pa jo poganjata elektromotorji, ki jih napajajo s tokom velike akumulatorske baterije. Moderna podmornica lahko pluje pod vodo do 20 ur s hitrostjo okrog 5 vozlov (približno 9 kilometrov na uro). Sicer lahko pluje tudi hitreje — 10 do 15 vozlov — toča tedaj porabi toliko toka, da bi se baterija že v dveh urah docela izpraznila. V tem primeru mora seveda zapluti na površino in s pomočjo Dieslovih motorjev spet napolniti akumulatorje.

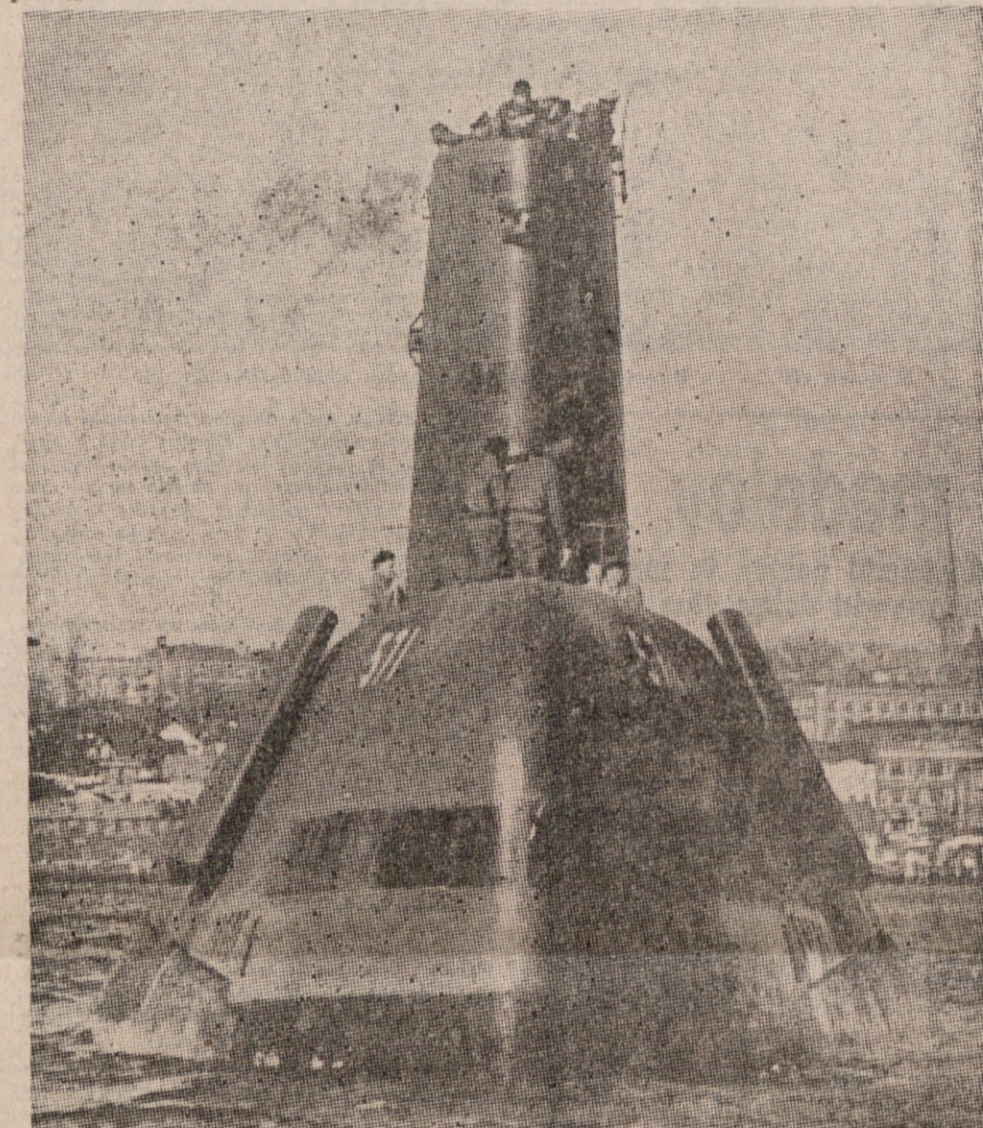
200 METROV GLOBOKO

Globina potapljanja se postopoma veča. Prve podmornice so dosegle globine 35 do 40 metrov, v prvi svetovni vojni že celo 80 metrov, v drugi svetovni vojni pa so bile nemške podmornice po letu 1942 grajene tako, da jim tudi pritisk v globinah 200 metrov ni mogel do živca.

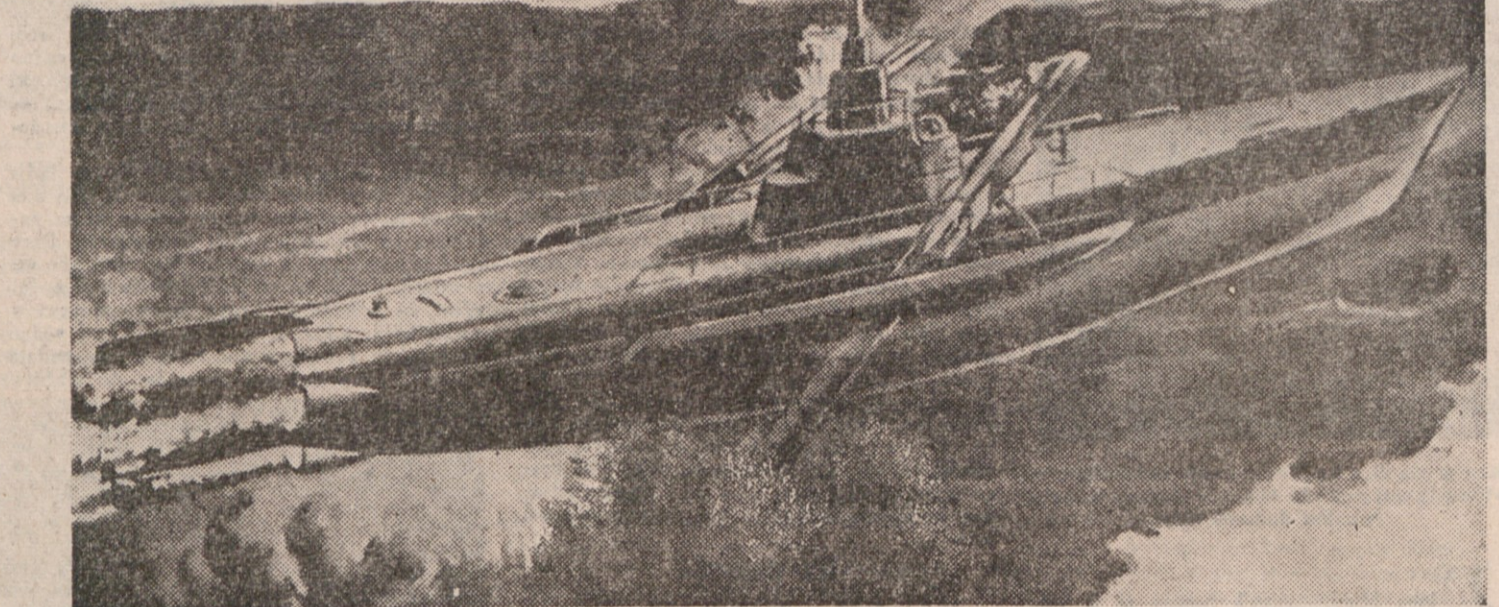
Prvi napad podmornice s torpedom se je

odigral 22. januarja 1912, v balkanski vojni. Grška podmornica »Delfin« je spustila torpedo na turško križarko »Medžihja« v Dardanelah — toda zgrešila.

V tistih časih so bila mišljenja o podmornicah še zelo deljena. Eni jih sploh niso resno jemali, drugi pa so verjeli, da bi lahko z njimi uničili vse površinske ladje. Največje upanje vanje so polagali Francozi, najmanjše pa menda Nemci. Nemci so namreč mislili, da podmornica ni ladja, ki bi jo lahko poslali na odprto morje. Toda povsem slučajen uspeh njihove podmornice »U 9«, ki je v eni sami uri potopila 3 angleške križarke, je tok nemške pomorske oborožitve obrnil. Tedaj je postala glavna zahteva: podmornical v prvi vojni so tudi podmornice doživle svoja neslavna leta. Nemci so jih tako brezobzirno uporabljali za potapljanje neoboroženih trgovskih ladij, da se je za podmornice v svetovnih morjih spet slišala beseda »gusarstvo«, ki je sicer že davno izgubila svoj pomen.

Nenavaden pogled na atomsko podmornico »Nautilus«, ki je pred nedavnim poslala v glavni stan atlantske flote ZDA zgodovinsko sporočilo: »Pri 1601 Z plujemo z atomskim pogonom.«

Podmornica bodočnosti bo seveda na atomski pogon, oborožena pa bo z raketnimi projektili, ki jih bo lahko izstreljevala tudi pod vodo na zemeljske cilje, kot kaže ta slika. Američani se zelo bojijo, da imajo Rusi že danes v svoji oborožitvi takšne podmornice, ki bi se lahko prikradle do ameriške obale in v nekaj sekundah spreminile velika obalna mesta v prah in pepel

Toda z razvojem podmornice so nastajala tudi sredstva proti njim. Že takoj po prvi svetovni vojni so iznašli ultrazvočne valove, ki jih je bilo mogoče pod vodo usmerjati v ozkih dobilih. Tako je nastal leta 1927 aparat, ki je snobil ime po začetnih črkah zavođa za proti podmorniške raziskave ASDIC.

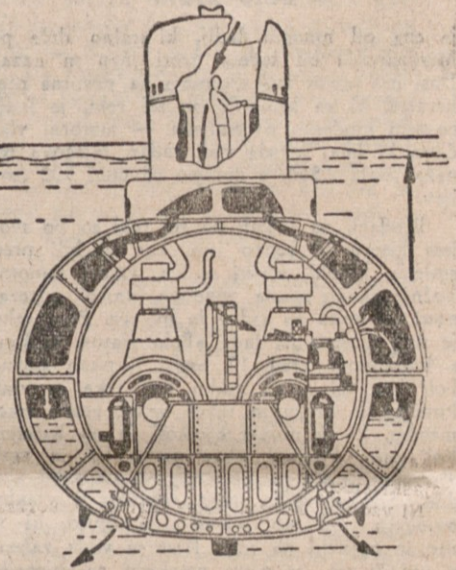
PODMORNICE NA TEKOČEM TRAKU

Menili so, da bo s tem podmorniška nevarnost izginila. Toda bridko so se zmotili. Nemci so stopili v vojno popolnoma pripravljeni na brezobzirno podmorniško bojevanje. Veliko se je o tem že pisalo in ne bi hoteli ponavljati, kako se je odvijala in končala podmorniška vojna. Le nekaj števil bi dodali za ilustracijo, kaj so Nemci dosegli v gradnji podmornic. Ko je izbruhnila vojna, so imeli samo 57 podmornic. Od 1. septembra 1939 do kapitulacije pa so zgradili 1.098 velikih in 964 prtilikavih. Za velike podmornice so imeli 24 tipov, predvsem pa so gradili tip »VII C« in tip »XXI«. Tip »XXI« je imel 1.200 ton, dolžino 237 metrov, hitrost 16 vozlov in doseg 5.100 morskih milj, to je približno 10.000 kilometrov; oborožen je bil s 30 mm topom, s 6 lansirnimi cevmi za torpeda in imel posadko 57 moč. V zadnjih letih vojne so zgradili tudi večino svojih prtilikavih ali zepnih podmornic. Najmanjše med njimi so bile 6-tonske »Bober«, ki so imele enega samega človeka posadke in dva torpeda. Zgradili so 324 podmornic tega tipa.

Zanimivo je še, da so jih gradili serijsko po vsej Nemčiji. Gradnja pa se je odvijala v štirih fazah: 1. jeklarska industrija je izdelovala oklep in rebra ter jih pošiljala tovarnam za gradnjo sekcij; 2. posamezne tovarne so gradile sekcije in jih pošiljale po rekah in kanalih v podjetja za opremljanje; 3. te sekcije je 16 podjetij opremljalo z glavnimi in pomožnimi stroji, cevmi in ostalo opremo ter jih po rekah in kanalih pošiljalo v ladjedelnice; 4. samo tri ladjedelnice v vsej Nemčiji so montirale izgotovljene sekcije v celoto podmornice. Kljub vsej tej organizaciji se je vendarle dogajalo, da so imele ladjedelnice pri sestavljanju težave, ker posamezne sekcije niso bile povsem točno izdelane.

VSEH PROBLEMOM SE NISO REŠILI

Zavezniki so našli dovolj sredstev, da so se podmornicam uspešno uprli. Pri obrambi so se pokazale predvsem naslednje hibe podmorskega orožja: hitrost pod vodo je bila premajhna, da bi lahko podmornice ušle rušilec in njihovim proti podmorniškim bombam, akumulatorska baterija se je pod vodo prehitro praznila, »snorkels«, to je cev, po kateri je podmornica lahko dobivala zrak celo med vožnjo, ne da bi se ji bilo treba dvigniti nad morsk gladino, pa je zaradi precejšnjega vodnega upora preveč zmanjševal hitrost podmornice. Iskali so še nekaj boljšega, nekaj, kar bi bilo povsem neodvisno od atmosfere in akumulatorskih baterij. Vsak Dieslov motor potrebuje kisik in zato so zadnje nemške podmornice nosile ta kisik s

Podmornica se dviga, stisnjen zrak iz jeklenih bomb iztiska vodo iz komor. Ko pogleda stolp iz vode, odpre komandant vstopne odprtine za zrak, kompresor ga stlači v komoro in dovraši njihovo praznjenje

Vdori kobilic - posledica potresov

Pozimi leta 1964 so se napotili dobro opremljeni francoski entomologi na lov na kobilice v predelu med Mavretanijo in severozahodno Saharo. Hoteli so ugotoviti število kobilic v posameznih predelih tega področja. Rezultat je bil presenetljiv, saj na celotni površini, veliki kot Jugoslavija, niso ujeli več kot 500 primerkov.

ZIVA PREPROGA

Komaj dva meseca po tem neuspešnem lovu pa so se pojavile kobilice v ogromnih količinah. Bilo je videti, da je razmnoževalni nagon pri-

Najbolj nevarna območja kobilic. Puščice kažejo smer njihovih selitev

večevalne službe pa je zelo težavno, ker se premalo poznajo faktorje, ki vplivajo na čas preseljevanja in izbiro terena za odlaganje ličink: klima v določenih področjih, spremembe temperature in vlage tik nad zemeljsko površino, nizki zračni tokovi itd. Na te vplive so postali pozorni znanstveniki šele sedaj. Obstaja pa že kemično sredstvo, ki omogoča ugotoviti, kdaj se bliža čas združevanja. Brž ko se namreč kobilice samotarkne prično združevati v roje, narašča pri njih mera acridoxantina, ki lahko opozori na bližajočo se nevarnost.

FIZIOLOŠKI VPLIVI

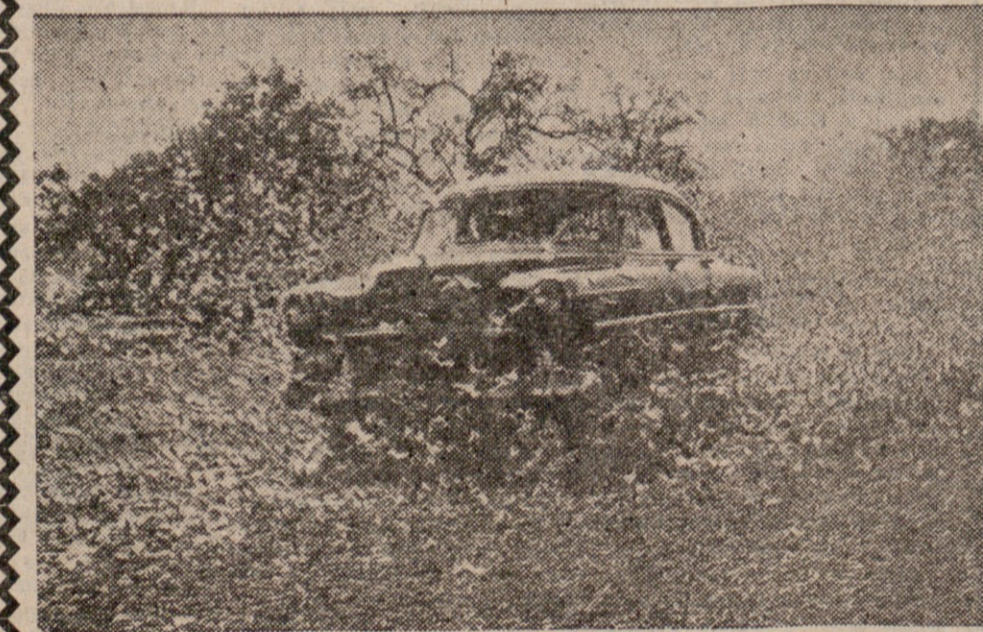
Profesor Chauvin je napravil nekaj zanimivih poskusov o tem, kakšni vplivi določajo smer popotovanja kobilic. Popolnoma nebitvena za orientacijo sta vid in sluh, tembolj pa je važen tip, ki je ostro razvit v členkih nožic. Izkazalo se je, da so kobilice v rojih občutljive na zemeljske elektromagnetne tokove in da vpliva na smer njihovega pohoda celo geološka struktura terena. Vidimo, da nastaja popolnoma nova veda, geofizika kobilic. Njen nastanek je tembolj pomemben, ker so opazili, da vse katastrofalne invazije kobilic nastopajo neposredno pred ali po potresih.

OBRAMBA JE SE SLABA

Iskali so učinkovita sredstva proti kobilicam, vendar doslej brez posebnega uspeha. Dejstvo, da se kobilice izogibajo nekaterih rastlin, je dalo profesorju Chauvinu pobudo, da je iz teh izdelal sredstvo, ki se je pokazalo sicer učinkovito za 3 ali 4 dni, bilo pa je drago in povsem odvisno od vestne obveščevalne službe. Največja napaka je bila v tem, da je to sredstvo roje kobilic le odvrčalo od določenih področij, ni jih pa uničevalo.

Sodobne metode borbe proti rojem kobilic uporabljajo strupe, prmešane pšeninim otrobom, zelo privlačni hrani za kobilice, ki jih nastavlja za vabo v bližino ogroženih nasadov. Upoštevati pa je treba, da pritegne vaba le del kobilic, medtem ko ostane večina še vedno na nasadih. Ker jedo kobilice zvečer ali pa zgodaj zjutraj pred poletom, je z letali težko brizgati strup. Toda letala so pravzaprav edino učinkovito prometno sredstvo za večja področja. Seveda bi lahko škropili roje kobilic tudi med poletom, vendar bi bilo to za letalce precej nevarno.

Najbolj učinkovit način bi bil napasti ličinke, še preden so se izlegle, ali vsaj preden so se kobilice dvignile na svoj prvi polet. Žal pa področja za odlaganje ličink niso stalna in jih je na velikem teritoriju silno težko izslediti.

Po cestah Maroka so se avtomobili le s težavo prebijali skozi oblake kobilic

ličkal samotarkne iz vse puščave na veliki sestanki. Na tem mestu so pozneje prilezle iz luknjic v zemlji številne ličinke. Prenočevale so na vejah grmovja, zarana pa so se spet spustile na tla. Gomazeča množica je bila podobna pravi živi preprogi, njeno zmedeno vrvenje pa se je počasi usmerilo in orjaška množica se je odpravila proti neznanemu cilju. Ob sončnem zahodu so se spet povzpelle na veje grmovja, tam prenočevale, naslednjega dne pa se je pohod nadaljeval. Tako so minevali dnevi, tedni, meseci, posamezne kobilice pa so medtem dosegle različne stopnje razvoja. Starejše so poskušale že letati, medtem ko so bile mlajše še navezane na tla. Lepega dne pa se je ogromni oblak dvignil in milijarde malih kobilic so vzletele na svoj prvi uničujoči polet. Letele so

v višini do 3.500 metrov s povprečno hitrostjo 30 km na uro. Preletele so pogorji Anti-Atlas in Atlas, nato pa so se spustile proti bogatim planjavam Souss, obšle glavno mesto Maroko in krenile proti severu. Ovirale so pri tem zračni promet, z svojimi izločki pa, ki so pokrivali zemeljsko površino ponekod do višine nekaj centimetrov, so ogrožale avtomobilski promet po cestah, onesposabljale letališča in žele, žrle. To je bila najhujša invazija kobilic, ki jih je doživel Maroko. Pridelki v vrednosti več milijard frankov so bili uničeni v nekaj dneh.

ODLAGALIŠČA LIČINK

V deželah, kjer imajo kobilice navado odlagati ličinke, so organizirali obveščevalno službo. Telemetrije so Iran, Arabija, Kenja. Delo ob-

Radala ti bom tajnost
leako odpraviti

močnejše z obnovo, neupodobi
redčico lica in sijaj nosa.
Uporabljaj krema Dahlia
za dan in noč!

Dahlia
BEOGRAD

KOLMETIČNI LABORATORIJ

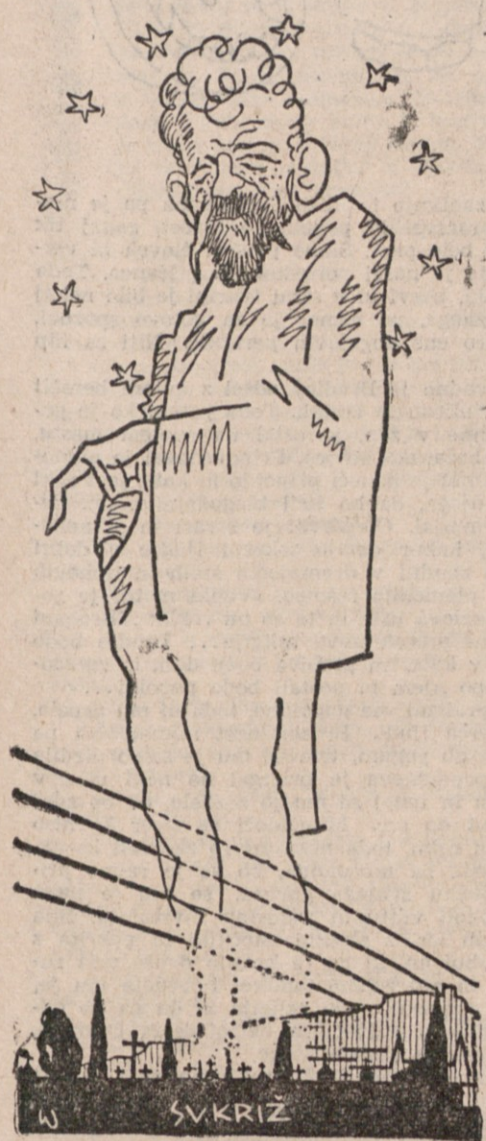
MA MO
VEDNO
NA ZALOGI
VSE VRSTE
LESTENCEV ZA
OBRATE
TOVARNE
PISARNE
DELAVNICE
STANOVANJA

JUGOTEHNIKA
LJUBLJANA

IVAN GROHAR

(Ob razstavi v Mestnem muzeju v Ljubljani in pred razstavo »Zgodnja dela naših Impresionistov« v Jakopičevem paviljonu)

SUH KRUH MU JE BIL VČASIH DELIKATESA — OB NAJHUŠI LAKOTI MU JE BILA DUŠA POLNA IDEALOV

Avtokarikatura

Ze kot otrok, šolar in hlapček je izrabil vsak prosti trenutek, da je risal ali s »fovčkom« rezjal figurice iz lubja.

Kot 17-leten fant je bral o slavi bratov Subicev, doma in po svetu. Ker je vedel, da se je njun oče nekada učil »malarske umetnosti« pri njegovem predniku Ivanu Groharju, se je nekoga dne napotil v Ljubljano, k Juriju. Slavnih slikar na mu je na lep način pokazal vrata.

Potem je odšel v Kranj k Bradski. Tudi ta mu ni mnogo pomagal.

Srečamo ga v Zagrebu pri italijanskem slikarju Milanesti, kmalu nato pa že v vojaški suknji.

Ni vzdržal. Zbežal je, se skrival po sorških gmajnah in jo slednjič mahnil v Italijo.

Ze dolgo je sanjaril o blestečem življenju slikarjev v Italiji.

Toda bridko je bil razočaran. Prišel je le do Benetk, od tu pa se je moral vrniti, ker mu je zmanjkalo denarja.

Zopet so ga vtačili v vojaško suknjo in v njej je priromal četrto leto v Gradec.

Ne hlapec — umetnik!

Poln upanja je s pičlo podporo kranjskega deželnega odbora odšel, ko je odslužil vojaščino, v Gradec na slikarsko šolanje.

Bil je večkrat lačen kakor sit. V počitnicah se je vračal v Sorico, hodil na košnjo in slikal sorška polja. Ljubil je krajino, v Gradcu pa so se učili slikati le v zaprtih ateljejih. Tri leta, do 1. 1895 se je vračal v Gradec, obogaten z novimi spoznanji, praznim žepom, a vselej s polno skicirko. Končal je študij in hotel še na dunajsko šolo. Napravil je sprejemni izpit z odliko, sprejet pa ni bil, ker je imel premalo splošne izobrazbe.

Nič ne dá. Grohar ni več potreboval dunajskih učiteljev, privlačevala ga je prosta narava in njej je namenil svojo umetnost.

Kot nalašč se je nekoga dne na Sorškem polju seznanil z Jakopičem. Oba, kmet in mešan sta postala nerazdružljiva prijatelja. Jakopič je bil odselej mlademu slikarju idejni vodja in življenjski tovariš. Ni ga zapustil tudi v najtežjih časih.

Spravil ga je v Monakovo, v Ažbetovo slikarsko šolo. Tu se je Groharju odkril nov svet — impresionizem, ki je bil odselej tudi njemu, kot njegovim monakovskim tovarišem — Jakopiču, Jami in Sternenu — najvišji slikarski ideal. Glavno geslo četvorice je bilo »slikati svetlobno«. Zato so vedno pogosteje uhajali dobrodrušnemu učitelju Ažbetu iz ateljeja v prosto naravo — slikat krajino. Tudi v Monakovem mu je trda predla.

Lahko je vesela...

... saj uporablja

Aero karbon papir - nevičajski 560. ki je postal pojem za kvaliteto

Prišel je kopirati slavne mojstre, Velasqueza, Murilla, Boecklina: kopije je prodajal pod ceno, naučil pa se je marsikaj.

Tako so daleč od doma rasli štirje veliki stebri slovenskega impresionizma, ki se je kasneje — prvič v slovenski zgodovini — lahko postavil vstric velikim evropskim umetnostnim strujam.

Oči — da ne butneš z glavo ob zid?

Sredi hudih političnih borb se je v slovenski metropoli leta 1899. rodilo slovensko umetniško društvo in organiziralo leto nato prvo umetniško razstavo. Razstavljali so tudi naši Monakovčani. Pod geslom patriotizma so romale trume »božjepotnikov«-rodoljubov v Ljubljano. Bilo je mnogo slavnostnih parad in govorov, pisali so vsi časopisi. Razstava je vsestransko uspela. Samo razstavljavci so ob zaključku odhajali domov s prazno mošnjo.

Čeprav brez življenjskih sredstev, je bil Grohar zadovoljen. Dosegel je priznanje, čeprav je bil Jakopič vedno na prvem mestu. Grohar je nadaljeval s slikanjem krajine. Kot v naravi so se tudi na njegovih platnih topili ljudje in zemlja v soncu in svetlobi.

Leta 1902. II. umetniška razstava. Vsi štirje, zlasti skromni Grohar, so bili prepričani o uspehu, a doživeli so nepričakovan polum. Publikacija in tisk so jih kratkotalo imenovali »kozolčarje« in se norčevali: »Le noter, le noter, boste videli čudne stvari za majhen denar, pa ne bo treba nič kupiti!« Ničče ni takrat razumel njihovih impresionistično slikanih del. Uresničile so se besede v Slov. Narodu: »Vsakdo je bil že na travniku... zato vs, da je trava zelena... Ničče pa ne misli, da se v naravi vesed svetlobnih in zračnih prikazni barve spreminjajo tako hitro kot kameleon...! Kdor tega ne ve, ne razume impresionistov in ima oči res samo zaradi tega, da pri hoji ne butne z glavo ob zid!«

Temu porazu je za Groharja sledil še en udarec. Iz nevoščljivosti so mu odvzeli sifajno naročilo za poslikanje stropa trnovske cerkve. Ni obupal, prijatelji so mu pomagali. S praznim žepom je ostal zvest kmetu, zemlji, svoji duši in je slikal vedno živahneje, barviteje in odličneje.

Ivan Grohar: Krompir — ena njegovih največjih umetnin

Grohar — tat?

»SLOVENSKI SLIKAR I. GROHAR POLPOLNOMA OPRAL DRUŠTVENO BLA-GAJNO!« so pisali ljubljanski časopisi v pozni jeseni 1902. Beg v Ameriko — se je širil glas po deželi.

Grohar je bil takrat v Benčiji. Na Jakopičev poziv se je vrnil. Nič niso zalegla pojasnila, da si je kot društveni blagajnik denar le izposodil, ker je moral v Devin po motive za sliko, za katero bi dobil denar in ga vrnil društvu. Razen Jakopiča so bili vsi kot gluha stena. Moral je v ječo.

Ko so se mu po treh mesecih odprla jetniška vrata, je stopil na ljubljanske ulice duševno strt s spričevalom: Zločinec Oropali so ga premoženja in časti.

Tujina ga je razumela

Rešil ste mi več kot življenje, je nekoč dejal Rahnetu, ki se ni sramoval sprejeti ga po usodnem dogodku pod svojo streho na Brdu. Tu si je Grohar spet opomogel. Leta 1903. ga vidimo znova na Dunaju.

Tu je Grohar organiziral v znanem umetniškem salonu pri Mielthkeju razstavo slovenskih impresionistov, zbranih v društvu »Sava«. Tujina jih je razumela, jim priznala svetovni naziv »impressionisti«, Groharja so smatrali dunajski kritiki za izreden talent.

Njegov dunajski prijatelj Etbis Kristan se ga takole spominja: »Suh kruh mu je bil včasih delikatesa... Ob najhušji lakoti je bila njegova duša polna idealov!«

Ljubezen in konec

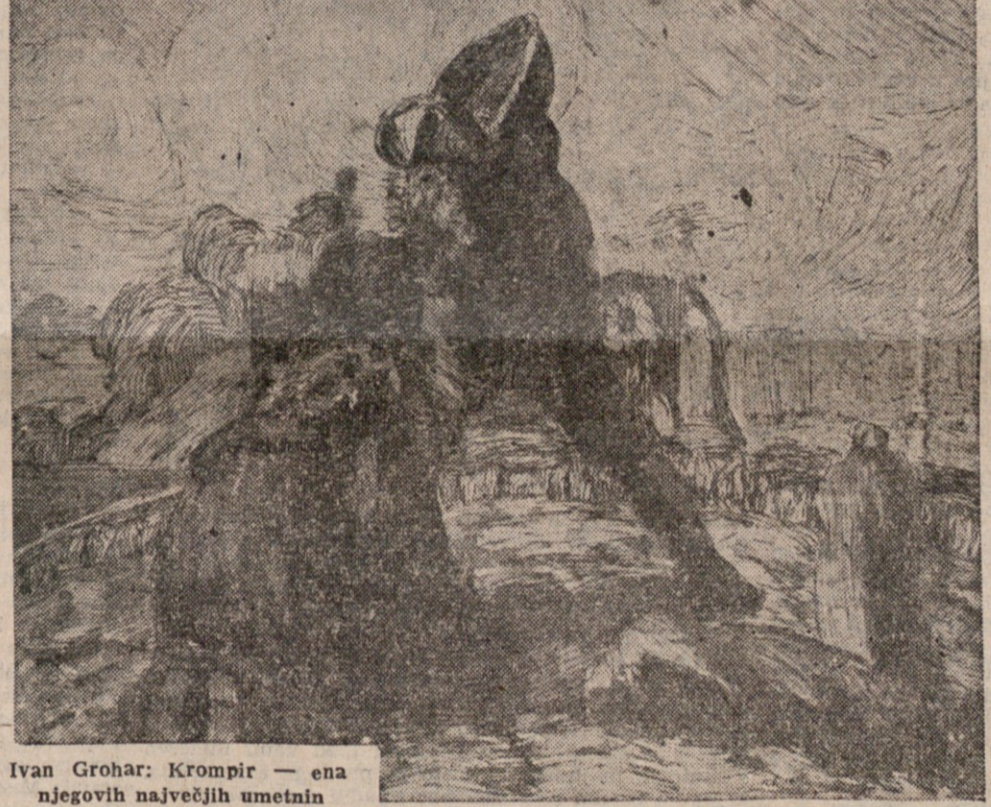
Sedaj jih je domovina sprejela z odprtimi rokami. Grohar je bil že izčrpan. Vendar ne kot slikar. Z Jakopičem sta živela v Skofiji Loki in Ivan je kar z lopatico metal barvne vtise na platno.

Povzpeli se je do svojega osebnega umetniškega izraza, zaživel je kot lirični impresionist, glasnik utripov domače grude. L. 1907 je bil v Beogradu na obisku pri slikarki Nadeždi Petrovič, kjer se je zaljubil v neko njeno prijateljico iz Zemuna.

Prez eksistenco se ni hotel poročiti. Vrnil se je v Ljubljano in prošil sodišče za rehabilitacijo. Prošnja pa je bila zavrnjena. Ostal je brez sredstev, upanja, ljubezni. Ko je bil v začetku februarja 1911 pri Jakopiču, je bilo z njim pri koncu. »Nikdar več se ne sme zgoditi, da bi moral slovenski umetnik od lakote umirati!«, je presunjeno vzkliznil Krek.

Takrat pa se je zgodilo na nezpros, leden, nečloveški način. In v najlepši, topli, cvetoči pomladi, polni svetlobe in zlatega sonca, ki bi jo Grohar še tako rad naslikal, je otrpnilo srce. Obležal je nem, ostale pa so počoje jablane in cvetoči travniki, kot neme priče velike umetniške duše.

STEPIČ BREDA

Ivan Grohar: Stepečna breča — ena njegovih največjih umetnin

* KNJIGE IN LEJUDJE *

MARCEL AYMÉ in njegova fantastika

Marcel Aymé — pri nas po vsem neznano ime? Do nedavnega je bolj realistična... njena ost učinkovitejša, branje privlačnejše.

GLAVNO PA JE DUHOVITOST In Marcelu Ayméju duhovitost pač ne primanjkuje.

Marcel Aymé

IN NE SAMO FANTAZIJA — FANTASTIKA

Naši književniki danes mnogo govore o fantastiki, silili in brali smo njihove referate. Ničče pa ni v naši književnosti — vsaj po vojni — še nič fantastičnega napisal.

Slišimo in beremo pa tudi negotovanja: »Spet nova literarna moda! Realizem bi radi opustili. Bežali bi radi od življenja in od naše stvarnosti!«

Toda fantastika ni pravzaprav nič novega. Celo v slovenski literaturi ima svojo tradicijo, ne sicer takšne kakor v francoski, kjer sega prav v srednji vek, tradicijo pa je imela. Ste brali Tavčarjev roman »Abadona«? In Mencingerjeva »Abadona«? In narodne pravljice — saj to je sama fantastika.

Tavčar je dogajanje svojega romana premaknil v leto 4000 in pokazal, kakšna naj bi bila popolna klerikalna družba v tistih časih. Osmehil je z njim ideje svojih sodobnih političnih nasprotnikov in se s to fantastiko ni seveda prav nič oddaljil od resničnosti, nasprotno — v nekem smislu se ji je celo še bolj približal. Nekaj podobnega je napravil tudi Mencinger. Tudi sodobna fantastika navadno ne opisuje »v nadzemski sferi odmaknjenega človeka.«

Francoski pisatelj običajno mnogo potujejo. Po vsem svetu jih je dovolj in v Parizu prinašajo vedno nove vtise, nova doživlja, nove ideje, ki jih neoprestano razvijajo. Marcel Aymé pa ni tak. Ni popotnik. Tihó ždi na Montmartru in do svojih največjih odkritij je prišel kar pri pisalni mizi.

Francoski pisatelj običajno mnogo potujejo. Po vsem svetu jih je dovolj in v Parizu prinašajo vedno nove vtise, nova doživlja, nove ideje, ki jih neoprestano razvijajo. Marcel Aymé pa ni tak. Ni popotnik. Tihó ždi na Montmartru in do svojih največjih odkritij je prišel kar pri pisalni mizi.

Prez 23 leti je potoval na Korziko, potem celo na Spitzbergo. Ampak v njegovih delih ta potovanja skoraj niso pustila sledov. Leta 1948 je bil povabljen v Ameriko v Detroit. Bevilja Collier's je želela, da bi Američanom opisoval Ameriko za spremembo kak neameričan. Za osvežitev literature. Vabilu se je odzval — in ko so ga v uredništvu vprašali, kaj ga v Ameriki najbolj preseneča, je odgovoril: »Da sem jaz tu...«

Potem je napisal satiro »Berac«, ki jo v tej številki objavljamo.

In ko so ga v uredništvu prebrali, so mu telefonirali: »Zelo nas veseli vaš prispevek — toda ali bo vaše nadaljnje sodelovanje prav takšno?«

»Da« je odgovoril lakonično. »Potem pa je bolje, da vaše sodelovanje takoj prekinemo... sicer pa vam za talent in duhovitost iskreno čestitam!«

Novela »Berac« ni bila v Ameriki nikoli objavljena. Celo »demokracija« Amerika ni mogla prenesti satire na oboževanje tehnike, na oboževanje denarja, v sloškega standarda, zlasti pa ne satire na detroitsko avtomobilsko proizvodnjo, o kateri pravilo, da poraja novega človeka, moralnega in kulturnega, in novo vero, ne pa hinavca, kakršne je ta Ayméjev berac-Mesija in njegova motorizirana cerkev.

Seveda, Francozom je Berac ugajal in nekateri vrača, kaj je to ena njegovih najbolj posrečenih novel.

KMEČKI SIN NA MONTMARTRU

Marcel Aymé je bil rojen na kmethi leta 1902 v neki vasi pri mestu Dôle blizu Dijona, ki je štela komaj tri sto prebivalcev in leži nekje sredi med močvirji in gozdovi na jugu Francije. Prišel je v Pariz in začel pisati. A napisal je najprej kakih pet romanov, preden mu je prvi uspel. Bila je to znamenita »Zelenka«-kolibara, roman, ki ga Francozi ne prestopno ponatiskujejo in z užitekno prebirajo. Potem se je vrnilo še več kot 10 knjig, romanov in zbirke in krog njegovih bralcev se neoprestano veča. Realist je, opisuje — kakor se reče čisto preprosto — življenje okoli sebe. Polovica njegovih del opisuje Pariz, polovica pa življenje na kmethi. Realist je, toda izmislil si včasih tako nevernato situacijo, dogodek in situacijo, v resničnost se spreminjajo sanje, pa tudi nalkova misel, bedasta teorija, da nekdo državi zakon se silemoma nekoč spremeni v resničnost — in kajpak pride do čudovitih kolobocij. Vse to je svojevrstna »spolite realizma« in fantastike.

Marcel Aymé je pisatelj Montmartra. Pa ne stisga blesta »ga«, zgodovinskega, bohemskega Montmartra, ki ga obiskujejo turisti, ampak današnjega Montmartra,

preprostitih, duhovitih, zabavnih ter svobodoljubnih ljudi, ki najdejo v njegovih delih neumljivo satirno zrcalo, ljudi, ki tega nikoli ne zamerijo, ki se radi smejejo in norčujejo iz lastnih napak in s prav zato močni in neuklonljivi.

MOLK JE NJEGOVO JROŽJE

Tisti, ki Ayméja poznajo, priporočajo, da ni bolj močitega moča kot je on. Aymé samo poslušna in odgovarja na vprašanja vedno samu z enozvočnim »Sicer pa je velik prijatelj tematike, ker v matematičnih operacijah ni nikoli nobene črke in nobene številke odveč. Tak je tudi stil njegovega pisanja. Nobena črka ni preveč. Nič ne filozofira, njegove misli so skrite, čeprav bogate. V francosko literaturo pa je v novi luči pripeljal človeka z ulice, visoke dame, kmetke, hrvice, stare devčice, pjanice in športnike, uradnike in milijarderje, poljske evajce, šolarje in učenjake. Pol človeštva...

KOLABORACIONIST?

Po vojni so ga dolžili kolaboracionizma z okupatorjem. In res je prodal nemškemu filmskemu podjetju neki scenarij. Tudi nato, če nekega germanofilskega časopisa se je udeležil. Nemci so hoteli, da bi francoski književnik obsodil angloameriško bombardiranje francoskega civilnega prebivalstva. Aymé je odgovoril: »Pa zakaj naj protestiramo? Saj je vojna ali ne? Kaj pa dragonske vojne? Zakaj naj bi zdal Francozi klicali na pomoč neko univerzalno moralno in sam sodni dan? He? Kaj smo nenadoma postali izvoljeno ljudstvo?«

Po osvoboditvi je dobil ukoro, počel kolaboracionizma. Leta 1949 pa je ministrstvo za nacionalno vzgojo spoznalo, da je bil postopek proti Ayméju takrat krivičen in da njegov kolaboracionizem ni bil nič humerško bombardiranje francoskega civilnega prebivalstva. Aymé je odgovoril: »Pa zakaj naj protestiramo? Saj je vojna ali ne? Kaj pa dragonske vojne? Zakaj naj bi zdal Francozi klicali na pomoč neko univerzalno moralno in sam sodni dan? He? Kaj smo nenadoma postali izvoljeno ljudstvo?«

Po osvoboditvi je dobil ukoro, počel kolaboracionizma. Leta 1949 pa je ministrstvo za nacionalno vzgojo spoznalo, da je bil postopek proti Ayméju takrat krivičen in da njegov kolaboracionizem ni bil nič humerško bombardiranje francoskega civilnega prebivalstva. Aymé je odgovoril: »Pa zakaj naj protestiramo? Saj je vojna ali ne? Kaj pa dragonske vojne? Zakaj naj bi zdal Francozi klicali na pomoč neko univerzalno moralno in sam sodni dan? He? Kaj smo nenadoma postali izvoljeno ljudstvo?«

6 črnih

pevcev V LJUBLJANI

Črnski sekret, ki bo v nedeljo nastopil v Ljubljani, ima dolgo in slavno predzgodovino. Po secesijski krizi so v Fisku (Tennessee, ZDA) ustanovili univerzo za nekdanje črnske sužnje. Leta 1871, pet let po njeni ustanovitvi, je finančna kriza skoraj zaprla njena vrata. Tedaj je prof. George White s svojim črnskim zborom odpotoval na turnejo v severne države, da bi s čudovitimi glasovi svojih pevcev rešil zavod pred propadom. Dohodki koncertov pa so komaj zadostovali za kritje stroškov. V blagajni so imeli komaj 50 dolarjev in še te so darovali v korist mesta Chicago, ki ga je dan po koncertu prizadel strahoten požar. Neznan, razirgan in očni pevec se priselil v Columbus (Ohio) in si vzdelil ime »Jubilee Singers« — osvobodjeni črni sužnji.

Sreča pa se jim je nasmehnila: peli so na svetovnem mirovnem kongresu v Bostonu, v Filadelfiji in drugih v ameriških velenstvih, končno pa tudi v Belu hiši v Washingtonu. Ugled Jubilee Singers je naraščal in črnska univerza je bila rešena.

Pretekla so dolga leta. Pevec v malem vojaknem ansamblu so se menjavali, ostalo pa je njihovo ime. Pel so pred rusko carico, pred kraljice Viktorije, a tudi v bolnišnicah, v ječah in na ulicah. Iz roda v rod se je večalo število občudovalcev črnih pevcev, od preproste ljudstva preko umetnikov, kot sta bila na pr. Maurice Ravel in Sergej Kusevicki do Jurija V. Cičenecaula in drugih.

Po drugi svetovni vojni je sekret Jubilee Singers opravil dve polletni turneji po Evropi, Bliznjem Vzhodu in Severni Afriki. Ti dve triumfalni poti se letos nadaljujeta z novo evropsko turnejo, ki tokrat zajema tudi našo državo.

Danes so Jubilee Singers znani po vsem svetu zlasti z izvedbami črnskih duhovnih pesmi (Negro Spirituals). Ravno te pesmi so najdragocenejši rokopisi svetovnega glasbenega prvega zbirke, ki so jih v 19. stoletju prvi znani spomenik nemškega pesništva. Rokopisi pergament s to pesmijo je uvezan v neki kodeks iz desetega stoletja, ki je po drugi svetovni vojni po neznanih poteh prišel v Združene države.

Poleg te dragocenosti je dobila Zahodna Nemčija vrnjene še celotne arhive mesta Grebenstein iz XV. in XVII. stoletja. Nizozemski je dobila svoje arhive o Nizozemski Indiji iz let 1767 do 1939, Anglija pa nekaj dragocenih pergamentov iz XVII. stoletja.

VIRNTEV DRAGOCENIH ZGODOVINSKIH DOKUMENTOV

Med dragocenimi zgodovinskimi dokumenti, ki so jih ameriške oblasti pred nedavnim po svojem načrtu za vračanje med drugo svetovno vojno raznešene kulturne lastnine, vrnilo v Evropo, se je vrnil v Nemčijo tudi znani rokopis »Hildebrandslid«, iz leta 900 po Kr., ki je najdragocenejši rokopis svetovnega glasbenega prvega zbirke, ki so jih v 19. stoletju prvi znani spomenik nemškega pesništva. Rokopisi pergament s to pesmijo je uvezan v neki kodeks iz desetega stoletja, ki je po drugi svetovni vojni po neznanih poteh prišel v Združene države.

Poleg te dragocenosti je dobila Zahodna Nemčija vrnjene še celotne arhive mesta Grebenstein iz XV. in XVII. stoletja. Nizozemski je dobila svoje arhive o Nizozemski Indiji iz let 1767 do 1939, Anglija pa nekaj dragocenih pergamentov iz XVII. stoletja.

TOVARNA FARMACEVTSKIH IN KEMIČNIH PROIZVODOV

„Lek“

LJUBLJANA PRIPOROČA

Coffalgol TABLETE ZOPER RAZNOVRSTNE BOLEČINE IN PREHLAD

Phenalgol TABLETE PROTI ZOBOLU, GLAVOBOLU, REVMATIČNIH BOLEČINAM, NEURALGIJAM I.T.D.

KINA VINO Z ŽELEZOM ZA OSLABELE

COFFALGOL-PHENALGOL-KINA VINO DOBITE V VSAKI LEKARNI V ORIGINALNEM OMOTU!

Domace anekdote

ŠIPTARJI V FILMU

V novem jugoslovanskem filmu »Ešalon dr. M.« je mnogo divjih scen. Šiptarska reakcionarna skupina balistov se po umiku Nemcev zbira pod vodstvom domačega veljaka Kurteša in napada selitve partizanov bolnišnice po divjih soteskah Kosova in Metohije. Borbe so hude. Delujeta dva ešalona: tisti, ki je sneman in tisti, ki snema. V tistem, ki je sneman, nastopajo Šiptarji kot statisti. Borbe so vse hujske in hujske, partizani morajo zmagovati, Šiptarji pa padati.

Režiser jih uči, kakor zahteva scenarij: »Izpusti puško, se počasi zamajaj in padaj!« Pri vaji je še nekako šlo — toda pred kamero, ko je šlo zares, ni nikoli nihče izpustil puške. Vsi Šiptarji padajo s puškami v rokah.

V nekem prizoru, ko Kurteš ženi svojega sina, nastopajo šiptarski rokoborci. Dva Šiptarja z obrtima glavama in gola do pasu se borita, da ju je veselje pogledati. Eden bi moral seveda zmagati in vreči drugega po tleh.

Pri vaji je bilo v redu, toda pred kamero, ko je šlo zares, ni hotel popustiti niti prvi niti drugi. Borba je ostala nedoločena.

SEVERJEV STANDARD

Diskusije o življenjskem standardu so na dnevnem redu. Nedolgo tega je Ježek na radijskem veselem večeru izjavil, da se je pobil zato, ker se je spotalnil ob nizki standard. Vprašali so torej našega znanega gledališkega in filmskega igralca Staneta Severja, kako je kaj z njegovim standardom in kaj sploh misli o tem velovaznem vprašanju.

»Jaz imam standard nad glavo,« je odgovoril Stanet Sever.

Zavistneži so brž v duhu preračimali vse umetniške doklade in filmske honorarje. Sever pa se je samo mirno odzval in pokazal svoj klohub znanke — Standard.

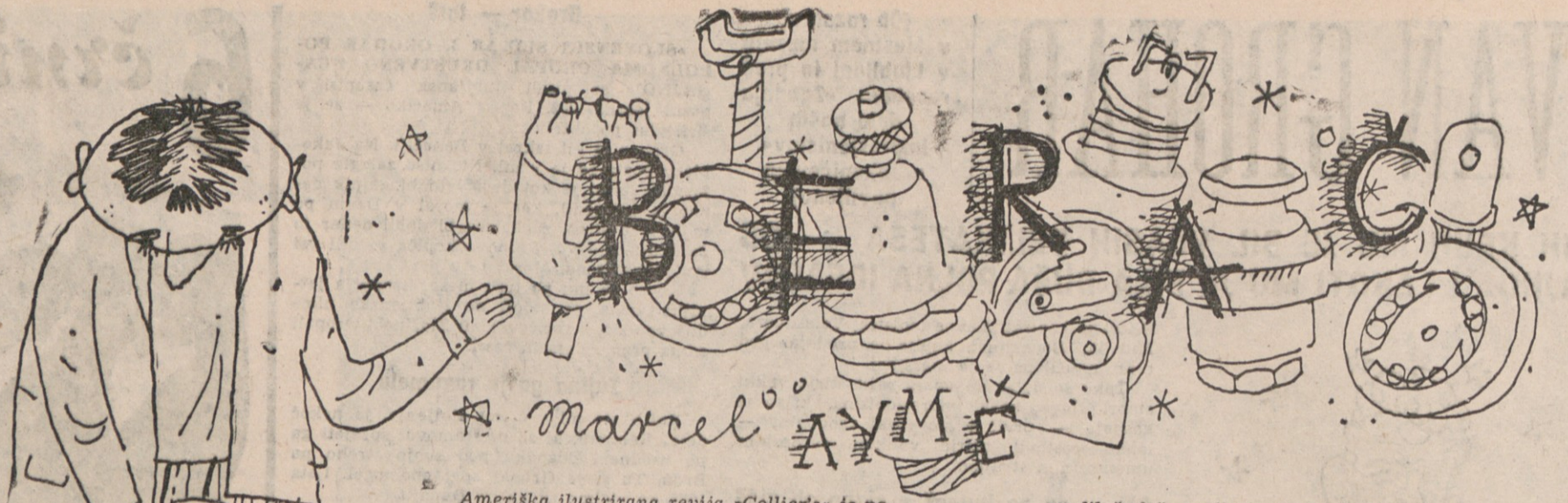
STARA NARODNA PESEM

Bojan Adamič je pripravil glasbeno spremljavo za Pretnarjev film »Mlin na Murie«. Ker je hotel imeti originalne motive prekmurskih narodnih pesmi, se je odpravil v Prekmurje.

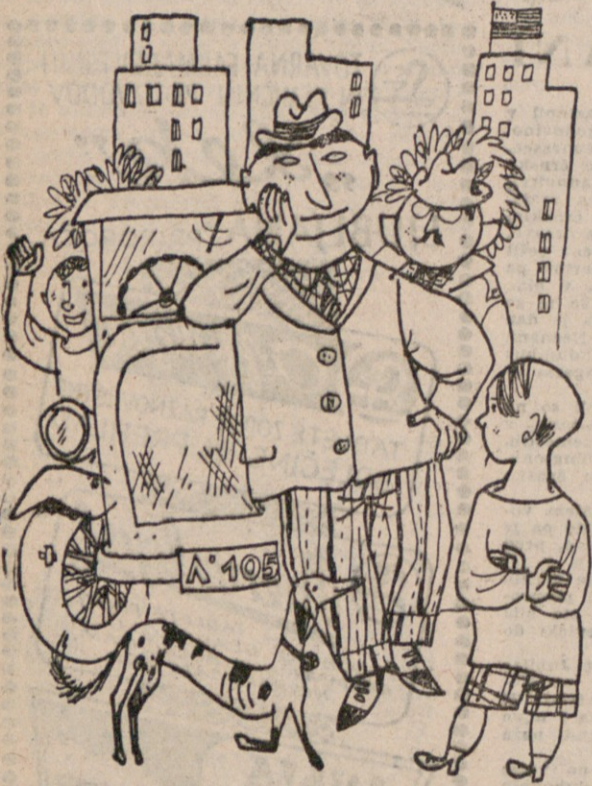
Hodil je od vasi do vasi, od gostilne do gostilne, toda nič novega ni iztaknil, vse je že poznal. Slišal je šlagerje in kuplete, pa umetne pesmi, prirejene po narodno-prekmursko, le pristnih narodnih pesmi ni slišal. Ves obupan je nekoga večera že ob koncu svojega iskanja zasilil v vaški gostilni godce — že precej v letih. Naprosil jih je, da bi mu zaigrali kakšno staro prekmursko, toda prav staro. Primatešu se je čelo nabralo v globoke gube, očito je zelo naporno razmišljal. Čez čas je pokopetal strojem tovarišem, ki so odbravajoče prikimali. Bojan je napeto pričakoval. Primateš je v glavo dal znamenje in »skupela« je zažigala neko staro pesem Bojana Adamiča.

V Detroitu, v državi Michigan, je živel zelo reven in zelo pobožen mož po imenu Theobald Bradley, ki je imel skoraj osem let star avto. Spodletelo mu je v vseh priložnostnih poslih, ki se jih je lotil, bodisi da je imel smolo, ali pa je spregledal svoje prave sposobnosti. Navsezadnje se je njegov položaj tako poslabšal, da je bil prisiljen beraciti, če je hotel preživljati ženo Dorothy in troje otrok.

Zgodaj zjutraj je Theobald z avtom odhajal z doma in se nameril po vseh tistih kotih mesta Detroit, kjer se mu je zdelo, da bo utegnil srečati kako radodarno dušo. Poiskal si je ugodno mesto poleg velike trgovine ali zraven hotela ali ob betonskem otoku sredi ceste ali v bližini izhoda kake tovarne. Ustavil je avto, navil gramofon, ki ga je imel na zadnjem sedežu, izstopil in se naslonil na karoserijo, ki se ji je barva že strašansko luščila, ter iztegnil roko. Za njegovim hrbtom pa je recitirala gramofonska plošča: »Gospo in gospodje, usmilit se nesrečnega človeka, ki ima hudo ženo in mora hraniti troje otrok, in ne pozabite na splošne izdatke.« Večina ljudi je hodila mimo, ne da bi se zmenili zanj. Nekateri so ga nanaglo ošinili z očmi. Ko pa so videli, da je možak v najlepših letih in da ga ne ovira nobena telesna hiba, so si kratko malo rekli, da mu ni treba drugega kakor delati, pa si bo zaslužil za življenje. Toda tu in tam se je kdo ustavil, ker ga je ganil pogled na izrabljeno, polomljeno vozilo, katerega model je bil že davno zastarelo. Njegove oblike so bile barbarske, barva dvomljiva, blazine zamazane in onesnažene, ostreje motorja se je slabo zapiralo in vsa zunanjsčina je kazala nekakšno gobavost, izpod katere se je na mnogih mestih bleščala pločevina, in vse to je v teh posameznikih zbuvalo sočutje. Z žalostnim srcem so mislili na motor in si predstavljali

Ameriška ilustrirana revija »Collier's« je objavila znamenitega francoskega humorista Marcela Ayméja (glej članek na 7. strani) v Ameriko ter mu plačala trimesečno bivanje v Detroitu. Za protulugo naj bi Aymé pripovedoval Američanom, kako on, Francoz, vidi Ameriko. Aymé pa je napisal samo tole »pobožno« zgodbo. V uredništvu so seveda takoj razumeli njeno satirično ost, čestitali Ayméju za njegov talent, objavili je pa niso... Sodelovanja je bilo konec in Aymé je takoj odpotoval v Pariz.

»Ah! Pojdi no!« so mu otroci presekali besedo. »Mi že vemo, kaj smemo storiti, mar ne? Pospravi svojo staro pridigo in nas rajši pusti, da se najemo. Kdo pa te bo poslušal!«

Oče je na to skimal z glavo in se nasmehnil. Prijetno mu je bilo misliti, da njegovi fantje v resnici vedo bolje kot on, kaj morajo storiti, sicer pa je pričakoval, da bodo sčasoma po primernih življenjskih izkušnjah že spoznali, kako je treba ravnati s črnici. Stopil je v kuhinjo in pripravil večerjo. Potem je poobedel v krogu družine, pomil posodo, prebral reklame v časopisu in legel v posteljo. Tudi Dorothy je legla, kadar ni šla v kino, in brala v svojem ženskem listu ljubezenske zgodbe z bogato poroko na koncu in ob njih vzklikala od gneva nad življenjem in nad svojim soprogom. Theobald pa je bral in razmišljal kak svetopisemski rek. Zunaj so ves čas drveli avtomobili. Ko je Theobald začutil, da bo zaspal, je položil sveto pismo na nočno omarico, ki je bila med njegovim in ženinim posteljo, in pričel moliti.

»Gospod,« je rekel čisto pothoma, »posvečeno bodi tvoje sveto ime! Storil si me ubogega, kot je bil Job. Imam star avto in imam star hladilnik in v moji bedni hiši je samo ena kopalnica. Storil si me tako ubogega, kakor je to sploh mogoče na bregovih Erijskega jezera. S hvaležnim srcem sprejemam to preizkušnjo in upam, da mi jo bodo šteli v dobro na onem svetu in morda še na tem. Tvoji nameni so skrivnostni, toda pripravljen sem jim z vsako žrtvijo služiti. In če bi bila tvoja volja, da bi poklical k sebi moje ljubljeno ženo Dorothy, se tudi ne bi prav nič pritoževal.«

Nekega večera, ki je bil podoben vsem drugim, je Dorothy brala zelo lepo zgodbo o mladi bolničarki, ki je bila dekle in je stregla inženirju, ki je bil prav tako odličen in je zaslužil šestnajst tisoč dolarjev na leto. Lučka na nočni omarici je metala pramen svetlobe na revijo v rokah Dorothy, sicer pa je bila soba v polmraku. Theobald je bil razmišljal neki svetopisemski rek in se zahvalil Gospodu in je pravkar zaspal, ležeč na levem boku, ko ga je prebudila roka, ki se je dotaknila njegovega obraza. Odprl je oči in ugledal v najbolj mračnem kotu sobe lepega angela, ki se je lesketal v rahlih žarkih in ki mu je glasno, a vendar milo dejal: »Theobald Bradley, vstani, obleci se in pojdij v svojo garažo.« Dorothy ni ničesar videla in ničesar slišala. Plav kodrček, ki je zdrsnil izpod bolničarke čepice, se je dotikal lek inženirja s šestnajstimi tisočimi dolarji in poljub je bil verjetna, a še ne gotova stvar. Dorothy je bila vsa zaskrbljena. Vendar se je začudila, ko so se odprla vrata in je zagledala svojo garažo običajnega pragu.

»Kaj pa ti je, Bald, ali si nor?«
»V garažo grem,« je rekel Theobald, ne da bi še kaj razlagal, in zaprl vrata za seboj.

V mrčni veži je šel lepi in svetli angel pred njim. Theobald se je hotel prepričati, da nima opraviti s prazno prikaznijo, in dotaknil se ga je s prstom ter ugotovil, da je nebeško bitje iz trdnega mesa. Tudi perje njegovih velikih peruti ni bilo nič manj otipljivo resnično. Ko sta prišla v garažo, ki je bila na stečaj odprta, je angel velel:

»Theobald Bradley, sedi za krmilo. Jaz bom sedel zraven tebe.«

»Oprostite mi, toda ali greva daleč? Skoraj nič več nimam bencina.«

»Nič za to,« je odgovoril angel.

Avto je zavozil v črnsko četrt, ko ga je zastavil rdeč sij. Theobald je opazil, ne da bi kaj mislil ob tem, črna z atletskimi rameni, ki je s škropilnico v roki prihajal z nekega igrišča. Videlo se je, da je mož osupel; zdaj se je oziral v nebo, zdaj je pogledoval svojo škropilnico. Pod angelovim vodstvom je Bradley prevozil črnsko četrt in prispel na periferijo mesta. Ko je bilo že več kot dvanajst milj za njima, je vedel, da nima več bencina.

»Ali imava še daleč?« je vprašal. »Zdaj gotovo nimam več niti kapljice.«

»Nič se ne boj,« je bil odgovor. »Jaz sem s teboj.«

Nenadoma ni bilo več slišati ropota motorja, čeprav je stroj očitno še naprej v redu deloval. Theobald si ni mogel kaj, da bi se ne obrnil k angelu in ga nemirno pogledal.

»Naprej, naprej!«

Detroit je ostal za njima in vozila sta se po deželi. Theobald je čutil, da more ravnati z avtomobilom, kakor da je zbiralnik plod. Čeprav je stroj molčal, se ni več bal, da bi ostala sredi ceste. Obhajala ga je samo tista posebna navdušena tesnoba, ki se je spričlo očitnega čudeža ni mogoče ubraniti. Skušal si je predstavljati, kar si sploh ni bilo mogoče predstavljati, pa je bilo vendar res: cilindri, v katerih se plin ni več razpokal, ki ni vanje nič več dotekal bencin in v katerih so se batci še prav tako redoma premikali gor in dol, ker jih je vodila edinole angela volja.

»Toda konec koncev — kako ste to naredili?«

»Jaz nimam pri tem nobene zasluge,« je odgovoril angel. »Vse stori Veliki motor.«

»Veliki motor?«
»Zavijte na levo. Takoj bova tam.«
Mesec je obeval prostrano ravnino, ki je bila skoraj brez dreves. Avto je zavozil na ozko pot, posuto z gramozom, ki je vodila k štirim velikim pravokotnim stavbam. Bile so zgrajene iz lesa in obite z železom in so bolj spominjale na pritlikave kake tovarne kot pa na poslopja poljedelskega podjetja. Na levi strani ceste so žarometi avtomobila odkrili Theobadovim očem stanovanjsko zgradbo in na desni nekakšno kolnico, ki je nekoč bila brčkone hlev.

»Tu sva,« je rekel angel. »Izstopiva.«
Theobald je pogledal na uro. Bilo je pet minut pred polnočjo. Nekdanji hlev je bil predelan v mehanično delavnico in sredi nje je stal nov avto z dvignjeno streho motorja. Theobald je zagledal skozi odprta vrata moškega in ženske, ki sta bila oba mlada in sta se sklanjala nad motorjem. Ona je v rokah držala vijake in svornice, on pa jih ji je jemal iz rok in stikal po motorju z angleškimi ključem.

»Natančno pred devetimi meseci sta začela graditi avto,« je zasepetal angel.

Kakor je Theobald sam večkrat pripovedoval in kot je popisal v svoji Knjigi razodetja, je v tistem trenutku začutil, kako se v njegovih prsih stapljata

nebo in zemlja, in spoznal, da je bil izbran med vsemi ljudmi za pričo velikanskega dogodka. Pri priči je brez svoje volje stopil v hlev in angel je šel ob njegovi strani. Bilo je polnoči. Moški je odložil angleški ključ in plosnil ženo po hrbtu, rekoč:

»Končno! Zdaj pa bo!«

»Rodil se je,« je zavpil angel in padel na kolena.

»Rodil se je,« je sad naporov Moža in Zene! Velikemu motorju slava na zemlji in v nebesih, slava Velikemu motorju, razdeljevalcu vse energije! Naposled je prišel Mesija in sklenil je, da bo živel med vami utelešen v motorju majhnega in čisto preprostega avtomobila, ki ga je izdelal nedolžen par mladih mehanikov!«

Mož in žena in Theobald so prav tako pokleknil. V kotu delavnice se je kakor sam od sebe pričel premikati star fotograf in iz njega je prihajala tiha nebeška glasba. Medtem so se pred vrati ustavili trije avtomobili in vstopili so drug za drugim trije možje.

»Prihajam iz Chicaga,« je rekel prvi, ki je nosil posodo bencina. »Jaz sem kralj prekajene svinjine.«

»Prihajam iz Philadelphie,« je rekel drugi, ki je prinašal kanglico olja. »Jaz sem kralj tapetnega papirja.«

Tretji, velik črnc, ki je nosil škropilnico z vodo, je skromno izjavil:

»Prihajam s taksijem iz Detroita. V svoji četrti sem kralj kegljačev.«

Trije kralji so pokleknil pred avtom in nato pristopili k motorju ter vili vanj bencina, olja in vode. Mehanik je skočil v avto in pogal motor. Prisotni so z zadržanim dihom prisluškovali delovanju vozila. Motor se je gladko in brez sunkov vrtel in nenavadno prijetno grčal. Angel pa je rekel ženi:

»Guverner države Michigan bo zasegel vsa vozila, ki so prišla v promet v tem tednu. Ne izgubljajta niti trenutka! Prisedite k svojemu možu in zbežita proti Memphisu.«

Žena je takoj ubogala in avto je odpeljal skozi hlevska vrata in izginil v noč. Motor se je gladko in brez sunkov vrtel in nenavadno prijetno grčal.

»Bald!« je zavpila Dorothy. »Nehaj že smrčati, za Boga! Bald! Tega smrčanja ni mogoče prenašati!«

In ko je drugo jutro vstajal, se je še pritoževala, da zaradi njega ni mogla spati.

»Oprostite mi, draga,« je rekel Theobald. »Ne vem, zakaj sem tako močno grčal. Gotovo me je to dolgo potovanje tako zelo utrudilo.«

»Kakšno potovanje, pravisi?«

»Saj veš, nocoj, potem ko sem odšel iz sobe in si mi ti zaklcal: Kaj pa ti je, Bald, ali si nor?«

»Prav nič takega ti nisem rekel,« je zatrdila Dorothy, »in sploh nisem slišala, da bi bil vstal. Gotovo se ti je sanjalo ali pa si zares nor in to sem si vendar že zmerom mislila.«

»Prav imaš, ljuba moja.«

Theobald je bil zmeden in je mislil, da se mu je gotovo sanjalo. Srce mu je bilo polno občalovanja. Šel je in se okopal, popazil na otroke, ko so se kopali, in pripravil kavo in jestvine. V kuhinji so se vsi zbrali k zajtrku in Dorothy je v smehu razložila tistem fantom, da je njihov oče nor in da si domišlja, da je sredi noči prebil dolgo potovanje. Theobald se je čutil ponižanega, ko so se mu smrčavci zakrohotali in obraz in pričel briti norce iz njega, in zgrabila ga je sveta jeza. Udaril je s pestjo po mizi in ozmerjal svojo ženo z mrho, bravo, stenico, oguljeno lutko in s starim motorjem brez duše. Na to je divje vrzel svoj priči po tleh in pograbil klobuk. Dorothy je oklevala, ali naj odpre okno in zakriči na pomoč ali ne, in se naposled odločila, da ji bo slabo.

Theobald je bil zmeden in je mislil, da se mu se mu je v resnici samo sanjalo. Zdelo se mu je, da njegov stari avto, ki ga je pripeljal tja, kjer se je

zgodil čudež, zanikuje te misli. Nenadoma pa je njegovega duha razsvetlila popolna gotovost, zakaj tih vrat je odkril belo pero. Slabo poučen človek bi verjetno menil, da je našel pero kakega piščanca. Toda v njegovi obliki, barvi in v sami tvarini je bilo nekaj neskončno nežnega, po čemer je za gotovo spoznal, da je bilo pero ene angelovih perutnic. Niti za hip ni pomisljal.

Kakor navadno je Bradley odšel z avtom beraciti po detroitskih ulicah in cestah. Toda potem ko je pospravil miloščine v žep, je ostal na svojem mestu, da bi oznanil božansko novice. Pripovedoval je mimo-idočim, kaj se mu je ponoči pripetilo in kako je Veliki motor izbral njega, da bo širil blagodejni nauk. Seveda je izpreminjal. Olepšaval je stvari in si nekoliko izmišljal, kakor delajo iskreni ljudje v dobri veri, da bodo zbudili v dremajočih srcih in duhovih zanimanje za plemenite resnice. »Veliki motor je govoril skozi angela usta in ta so mi rekla,« Theobald Bradley, ti boš prerok nove religije... Ljudje bodo molili motor, v katerem prebiva božji duh, in izgledovali se bodo po njem in postali bodo popolni...«

Berač je pridigal vse dopoldne, toda ni mu uspelo, da bi ganil srca ljudi. Brezbriznost mimo-idočih pa ga ni spravila ob pogum, temveč mu je samo utrdila vero. Sredi popoldneva je pridigal na neki ulici v središču mesta in tedaj se mu je zazdelo, da bo zdaj zdaj našel pot do src. Mimo-idoči se sicer še niso ustavljali pred njim, toda nekateri so zadržali korak, da bi ga slišali. In nenadoma, ko se je ravno približeval zaključku svojega govora, se mu je našla dama vrgla okoli vratu in radostno zavreščala. Bila je ženska sivih las, z zlatimi naočniki in pokrita z imenitnim klobukom, ki ga je krasilo dvojce vrst rumeni cvetlice in val zelene tančice. Povedala mu je, da jo je svezela nova religija in da ga bo odvedla v uredništvo največjega detroitskega časopisa, kjer ima zanesljivo osebne zveze.

»Drevo bomo v izdaji ob šestih našli članek na prvi strani. Jutri pa bomo pričeli z reklamo: lepaki, oglasi, živi sendviči,« skratka — ničesar ne bomo pozabili.«

Medtem sta sedla v Theobaldovo avto.

»Zadušiti me hoče od občudovanja,« je vzklikala dama, »od zanosila! Kako prijetna in sladka je ta religija mojemu srcu! A propos, ali nimate niti pare za reklamne stroške?«

»Veliki motor je hotel, naj bo prerok reven berač.«

»Dobro. Pripisvam dvajset tisoč dolarjev, da se stvar spravi v tek; toda pričakujem, da svojega denarja ne bom izgubila.«

»Veliki motor ne bo pozabil tistih, ki mu bodo služili.«

»Dragi Veliki motor! Toda imejva čiste račune. Vi prispevate Veliki motor, jaz pa denar, brez katerega On nič ne velja. Uvideli bosta, da mora moj delež pri dobičku znašati petdeset odstotkov.«

»Dobiček bo gotovo znanem,« je zatrdil Theobald. »Toda predvsem moram misliti na svoja dobra dela. Po svoji vesti vam ne morem obljubiti več kot dvanajst odstotkov.«

V notranjščini starega avta se je razvila zelo vroča razprava in večkrat je dama že hotela izstopiti. Navzadnje se ji je posrečilo, da si je zagotovila dvanajset odstotkov in častno mesto Dinama v novi Cerkvi.

Tako je bil sklenjen sporazum in stvar je naglo napredovala. Članek na prvi strani in reklama sta privabila množice novokrščenecv in okrilje Velike motorizirane cerkve in veliko denarja v blagajno Theobalda Bradleya. Graditelji avtomobilov so se prepirali, kateremu bi dodeljena čast, da bo smel Theobaldu podariti razkošen avtomobil. Prva služba božja je bila neko nedeljo zjutraj v kinu na prostem. Prisostvovalo je okoli tisoč dve sto privrženecv in pet sto avtomobilih, ki so stali v brezhibnih vrstah. Pred platnom je maševal Theobald v svojem skrajno razkošnem avtomobilu po obredniku, ki ga je sam sestavil. Mnogi med navzočimi so imeli solze v očeh. Ganotje pa je doseglo vrhunec ob obhajilu, ko je Theobald pogal svoj motor in je vseh pet sto ostalih avtomobilov skupaj začelo grčati. Nato je prerok okrenil svoje vozilo za toliko, da je mogel skozi okence imeti svojo prvo pridigo. Preprosto je razložil, kako je prihod Mesije poglobil intimitno in duhovno poznanje eksplozivnega motorja, kar bo neogibno pospešilo napredek človeštvu po božjih poteh. Govoril je o možu in ženi in ju primerjal bistvenim delom motorja, ki jih nihče ne sme lahkomišelnost ločiti:

»Veliki motor je govoril skozi usta angela, ki me je vodil po cesti, in angela usta so govorila: 'Niti delca v motorju ni mogoče brez neogibne potrebe izmenjati, kajti takšno menjavanje in ločevanje bi resno škodovalo delovanju avtomobila. Tako bo v prihodnje s svetim zakonom. Ločitev zakona je strašno duševno in telesno trpljenje. Toda tebe, Theobald Bradley, je izbral Veliki motor, da boš njegov prerok, in vleva ti, da na tem svetu vzameš vse to dušno in telesno trpljenje za vse može in vse žene.«

V resnici se je Theobald lotil od Dorothy (čeprav nerad) in se poročil z drugo ženo, od katere se je

ločil po štirih mesecih ter se oženil s tretjo. Tako se je privadil, da se je ženil po dvakrat ali trikrat na leto in se ni prav nič izogibal trpljenju. In morda se je dogajalo po naključju ali pa je Veliki motor odločil tako, da so bile njegove nove soproge zmerom mlade in lepe.

Prevedel Vital Klabus
Ilustriral Jože Ciuha

* sandwich-man je človek, ki nosi na prsih in na hrbtu velike reklamne napise.

štovanja vredna človeška bitja. Konec koncev so vendar ameriški državljani. Toda če je Bog hotel, da so ljudje z belo kožo in da so ljudje s črno kožo, se to pravi, da je označil neko različko. Tega ne smete pozabiti.«

Pisana

TANČICA

DOSEDANJA VSEBINA

Bakteriolog Walter Fane je mrtev. Njegova žena Kitty se je vrnila iz Mej-tan-fuja v Hong-Kong in sprejela povabilo Townsendarovih, naj se nastani pri njih, dokler ne bo odpotovala v domovino. Kljub sklepu, da se noče več sestati s kolonialnim svetnikom Charliejem Townsendom, s katerim je imela ljubezenske odnose, ko je bila z možem v Hong Kongu, in zaradi katerih jo je Walter odpeljal v Mej-tan-fu, pa jo je Charlie ponovno premamili...

Kitty je sedela na robu postelje in si z rokami zakrivala obraz.
»Ali želiš požirek vode?«
Odkimala je.
Charlie je stopil k pipi pri umivalniku, napolnil kozarec in ji ga prinesel.
»No, napravi požirek in brž se boš počutila bolje.«
Dvignil je kozarec k njenim ustom in Kitty je srknila požirek. Potem ga je pogledala s prestrašenimi očmi.
Charlie se je sklonil k njej in jo pogledal; v njegovem pogledu je bil blesk zadovoljstva.
»Ali še vedno misliš, da sem ničvrednež, kakor si mislila nekoč?« je vprašal.
Kitty je spustila pogled.
»Da, toda ne vem, ali sem za las boljša od tebe. Oh, stramujem se.«
»Zdi se mi, da si zelo nevhvalna.«
»Ali misliš zdaj oditi ali ne?«
»Če naj ti povem po resnici, je res prav zadnji čas. Moram se nekoliko spraviti v red, preden se vrne Dorothy.«
Odsel je iz sobe z živahnim korakom.
Kitty je pa vsa sključena še trenutek posedela na robu postelje. Glavo je imela popolnoma prazno. Tresla se je od groze.
Mukoma je vstala, stopila k toaletni mizici in se zrušila na stolico.
Pogledala se je v ogledalo. Oči je imela vse otekline od joka, na obrazu vse polno sledov od solz, na licu, na katero se ji je bil priširil Charlie, pa je imela rdeč madaž. Z grozo se je opazovala. Bil je še vedno isti obraz, čeprav je pričakovala, da bo na njem odkrila sledove svojega ponižanja.
»Ničvrednic!« je vzklisknila proti sliki v zrcalu.
»Ničvrednic!«

Potem si je obraz spet zakrila z rokami in se grenko razjokala. Sramota! Sramota! Kako se je vendar to zgodilo? O, groza! Sovraži Charlieja in sovraži samo sebe...
Bila je pač v ekstazi... O, groza! Nikoli več ne bo mogla Charlieju pogledati v obraz... Sedaj pa se opravičuje... Prav je imel, da se ni hotel poročiti z njo. Saj je ničvrednica, nič boljša od katere koli cipe. Ne, še hujša je od nje, kajti ženske te vrste se prodajajo za kruh. In to se je zgodilo v hiši, v kateri jo je Dorothy tako lepo sprejela v njeni žalosti in osamljenosti...
Kitty so se ramena stresla od hlipanja. Zdaj je vse končano... Misli je, da se je popolnoma spremenila, imela se je za močno in za žensko, ki obvlada sama sebe; nove misli so jo obletavale kakor majhni rumeni metulji v sijaju sonca in upala je, da bo v prihodnosti vse znatno boljše; svoboda ji je mahalala kakor nekakšen duh, ki prinaša svetlobo, in ves svet se ji je zdal kot prostrana ravnica, po kateri bi lahko korakala z lahkotnim korakom in z glavo pokonci... Misli je, da je osvobodjena groznih čutnih strahov, in da je na poti, ko bo zaživela čisto in zdravo življenje; primerjala se je z belimi žerjavi, ki ob zalonu sonca letijo čez rizeva polja... Zdaj pa je navadna sužnja. Šibka je šibka... Zanje ni pomoči in ves trud je zaman: navadna vlačuga je...
Kitty ni hotela obedovati. Po služabniku je sporočila Dorothy, da jo boli glava in da bo ostala v svoji sobi.
Dorothy pa je prišla k njej; ko je zagledala rdeče, obkrojane Kittyne oči, je začela blago in sočustvujoče obrambiti z njo o vsakdanjih rečeh.
Kitty je vedela, da Dorothy misli, da se je jokala zaradi Walterja; ljubezniva, dobra in ljubeča žena je znala upoštevati samo po sebi razumljivo bolečino.
»Vem, da vam je zelo težko,« je rekla, ko je odhajala od Kitty. »Toda biti morate pogumni. Priprčana sem, da bi bil vaš ljubi soprog nejevoljen, če bi videl, kako žalujete za njim.«

Naslednje jutro pa je Kitty zgodaj vstala in pustila Dorothy kratko sporočilo, v katerem ji je javila, da mora iti ven po opravkih.
Peljala se je s tramvajem navzdol po griču. Po ulicah, ki so bile polne avtomobilov, nosilcev ter pisane družine Evropejcev in Kitajcev, je prišla do urada angleške paroplovne družbe. Tam je zvedela, da bo čez dva dni odpeljala ladja za Evropo; odločila se je, da bo na vsak način odpotovala z njo.
Ko ji je uslužbenec v uradu dejal, da ni več na razpolago niti ene kabine, je izrazila željo, da bi govorila z direktorjem. Uslužbenec jo je prijavil direktorju in ta, ki jo je poznal že od prej, ji je stopil naproti ter jo popeljal v svojo pisarno. Poznal je njene okoliščine; ko mu je

izrazila svojo prošnjo, je naročil enemu uslužbencu, naj mu prinese seznam potnikov. Pregledal ga je in obstal nekoliko v zadregi.
»Rotim vas, storite zame, kar morete,« je začela Kitty pritiskati nanj.
»Mislim, da ni v vsej koloniji človeka, ki ne bi storil za vas vse, kar je v njegovi moči, gospa Fane,« je odgovoril direktor.
Poklical je nekega uslužbenca in mu stavil nekaj vprašanj. Ta je prikimal.
»Premislil bom nekatere potnike. Vem, da si želite domov, gospa Fane, in storil bomo za vas vse, kar pač moremo. Lahko vam dam na razpolago majhno kabino. Mislim, da boste zadovoljni.«

Kitty se mu je zahvalila in odšla iz urada olajšanega srca. Zbežati — to je bila njena edina misel. Zbežati! Poslala je kablogram očetu in mu najavila svoj skorajšnji prihod; že prej mu je bila na enak način sporočila, da je Walter umrl. Potem se je vrnila k Townsendom in povedala Dorothy, kaj je bila ukrenila.
»Zelo nam bo žal, da vas bomo izgubili,« je ljubezljivo odgovorila blaga žena. »Seveda razumem, da želite k svoji materi in očetu.«
Odkar se je Kitty vrnila v Hong-Kong, je iz dneva v dan odlagala, da bi obiskala hišo, v kateri je poprej stanovala. Bala se je spet stopiti vanjo, da je ne bi zasuli spomini, ki so jo vezali nanjo še od takrat, ko je prebivala v njej. Zdaj pa ni mogla več odlagati.
Townsend je poskrbel za prodajo pohištva in je našel nekoga, ki bi jo bil pripravljen vzeti v najem; toda v stanovanju so bile še nekatere Walterjeve oblike, njegovo perilo, knjige, fotografije in najrazličnejša druga drobnarija, kajti v Mej-tan-fu je bila vzela s seboj le to, kar je nujno potrebovala.
Zdaj pa je bila do vsega popolnoma ravnodušna in njena edina želja je bila, da bi popolnoma pretrgala s preteklostjo; toda uvidela je, da bi se člandi kolonije vzemirili, če bi vse te stvari zdaj kar na hitro prodala. Morala jih bo zapakirati in poskrbeti, da jih bodo poslali za njo...
Po kosilu se je odločila, da obišče stanovanje. Dorothy, ki ji je bila pripravljena pomagati, se ji je ponudila, da bi jo spremljala; toda Kitty jo je prosila, naj dovoli, da pojde sama. Vendar je privolila, ko ji je Dorothy ponudila

Charles je spet postal dobre volje; Kitty je vedela, zakaj. Če je otrok njegov, je zaman, tudi če ga ne bo videla; nikoli se mu ne bo mogla popolnoma izmakniti... Charles bo vselej imel obklast nad njo in vselej, vsak dan njenega življenja jo bo nevidno, a trdno imel pod svojim vplivom.
»Ti si zares najbednejši in najnesramnejši človek, kar mi jih je zla usoda kdaj poslala naproti,« je odgovorila Kitty.
Ko je ladja pristala v marsejskem pristanišču, je Kitty, ki je opazovala obalo, obsijano s soncem, zagledala zlati Marjini kip na cerkvi — simbol varnosti mornarjev. Spomnila se je na nuno v samostanu v Mej-tan-fuju, ki so bile za vselej zapustile domovino in gledale, kako se ta kip izgublja v daljavi. Njihova bolečina je bila tedaj, ko so zapuščale domačo deželo, gotovo huda...
Med dolgo, tiho vožnjo z ladje je Kitty nenehno mislila na strašni dogodek v Hong-Kongu. Nikakor se ni mogla zbrati. Tisti trenutek je prišel takol nepričakovano... Kaj ji je pravzaprav prevzelo, da se je s takšno strastjo predala njegovemu objemu, čeprav Charlieja prezira z vsem srcem?
Ko je zdaj mislila na to, jo je grabila jeza in gnusila se je sama sebi. Bilo ji je, kakor da nikoli ne bo pozabila tega ponižanja... Najrajši bi se zjokala...
Toda čedalje bolj se je oddaljevala od Hong-Konga, toliko bolj je njeno sovraštvo pojemalo. To, kar se je bilo zgodilo, se ji je zdelo, kakor da je z nekega drugega sveta. Počutila se je kakor človek, ki ga nenadoma zgrabijo blaznost, potem pa, ko se zave, je ves pobit in osramočen ter se le nejasno spominja, da je tedaj, ko je bil brez zavesti, storil grobilo. Toda ker ve, da ta, ki jo je bil storil, ni on, misli, da ima pravico do odpuščenja...
Kitty je prišlo na misel, da mora plemenito srce prav-

na razpolago dva služabnika, ki naj bi ji pomagala pri pakiranju.
Hiša je bila ostala pod nadzorstvom glavnega služabnika; ta je Kitty odprl vrata.
Bilo ji je zelo čudno, ko je spet stopila v svojo hišo; zdelo se ji je, kakor da je v njej tujka. Toda vse je bilo čisto in v redu. Vsaka reč je bila na svojem mestu in pripravljena za rabo; a čeprav je bil dan topli in sončen, je bilo v tihih prostorih mrzlo in otožno. Pohištvo je bilo še vedno na svojem mestu, prav tako tudi vaze in cvetje v njih; knjige, ki jo je bila Kitty nekoč (ni se več spominjala, kdaj) pustila v sobi, je bila še vedno odprta.
Zdelo se je, kakor da so prebivalci odšli iz hiše komaj pred eno minuto; toda v tej minuti je bila cela večnost in Kitty si ni mogla misliti, da bi v tej hiši sploh mogel še kdaj odmevati razgovor in zveneti smeh.
Na klavirju so ležale odprte note s plesno glasbo in zdelo se je, kakor da čakajo, da bi nekdo zaigral; in vendar je bilo, kakor da ne bo odjeknil niti en sam ton, če bi kdo udaril po tipkah.
Walterjeva soba je bila čista kakor vselej. Na komodi sta stali dve Kittyini fotografiji; prva jo je predstavljala v plesni, druga pa v njeni poročni obleki.
Služabniki so prinesli iz shrambe kovčke in začeli v Kittyini navzočnosti zlagati vanje stvari. Delali so skrbno in hitro. V dveh dneh bo lahko vse pripravljeno za na pot, je pomislila Kitty. Nima več časa za razmišljanje...
Nensdoma je za seboj zaslišala korake. Ko se je obrnila, je zagledala Charlieja Townsendarov. Čutila je, kako jo je pri srcu stisnilo.
»Kaj pa želiš?« je vprašala.
»Ali ne bi hotela stopiti za hip z menoj v salon? Moram ti nekaj povedati.«
»Zelo sem zaposlena.«
»Zadržal te bom samo pet minut.«
Kitty ni spregovorila več besede. Naročila je služabnikom, naj dalje pakirajo stvari, in je pred Charliejem stopila v sosednjo sobo.
Ni hotela sesti; hotela mu je pokazati, da se ne želi čje časa zadržati z njim. Čutila je, da je zelo blede; srce ji je divje bilo. Toda hladno je stala pred Townsendom in strmel vanj s sovraženim pogledom.
»Kaj torej hočeš?«
»Pravkar sem od Dorothy zvedel, da imaš namen jutri odpotovati. Povedala mi je, da si tu in da spravljaš stvari skupaj. Prosila me je, naj ti telefoniram in te vprašam, ali bi ti lahko kaj pomagal.«
»Prav lepa hvala. Vse lahko storim tudi sama.«
»Mislim sem si tako. Pravzaprav pa nisem prišel sem zaradi tega. Prišel sem te vprašati, ali ni tvoj nenadni odhod posledica tega, kar se je zgodilo včeraj.«
»Ti in Dorothy sta bila zelo dobra z mano. Ne želim, da bi mislila, da hočem izkoristiti vašino dobrotu.«
»Tvoj odgovor ni čisto iskren.«
»Kaj pa je tebi tega mar?«
»Zelo mnogo. Ne bi rad mislil, da sem s kakšnim svojim dejanjem pospešil tvoj odhod.«
Kitty je stala poleg mize in gledala v tla. Njen pogled se je ustavil na »Sketchu«. Stevilka revije je bila stara že več mesecev. Bila je ista številka, v katero je Walter tako strmel tisti strašni večer, ko... Zdaj pa je Walter...
Kitty je dvignila pogled.
»Čutil sem popolnoma ponižano. Ti me ne moreš prezirati bolj, kot preziram sama sebe.«
»Saj te ne preziram. Vse, kar sem ti rekel včeraj, sem mislil zelo resno. Zakaj bi se poslovlila na tak način? Ne vem, zakaj si ne bi mogla biti dobra prijateljica. Hudo mi je, ker misliš, da sem se grdo vedel do tebe.«
»Zakaj me nisi pustil pri miru?«
»Pri hudcu, saj nisem ne kos lesa ne kamen. Tvoje stališče je nespametno in bolno. Jaz pa sem mislil, da bo prav po tem, kar se je zgodilo včeraj, prijaznejša z mano. Naposled nisem nič drugega kot ljudje.«
»Ne čutim se kot človek. Čutim se kot žival. Kot želva ali kača ali pa psica. Oh, ničesar ti ne očitam, kajti tudi sama nisem nič boljša od tebe. Predala sem se ti, ker sem te želela. Toda to nisem bila jaz, to nisem bila v

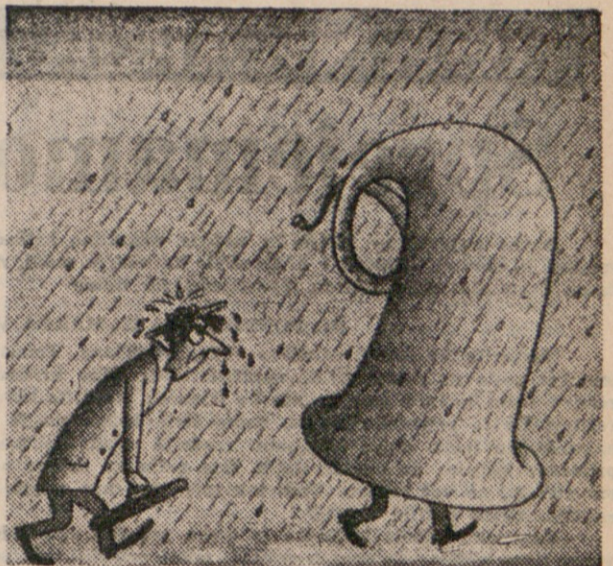

resnici jaz. Jaz nisem gnusna, živalska, pohotna žena. Odkrekan se ji. Nisem bila jaz, ki sem ležala na postelji in te želela, medtem ko se moj mož ni v grobu niti še ohladil. In tvoja žena je bila z mano tako neizrečeno dobra! Samo žival je bila v meni, mračna in grozna žival, podobna žnemu duhu. In tej živali se odkrekam; sovražim jo in preziram. Samo če pomislim na to, mi pride, da bi bruhala.«
Charlie je nekoliko nagubal čelo, potem pa se je suho in nejevoljno nasmehnil.
»Jaz sem sicer še, kar širokosrčen. Toda ti včasih govoriš reči, ki bi me lahko po pravici užalile.«
»Obžalujem. Zdaj pa te prosim, da odideš. Ti si le majhen, zelo nepomemben in bojazljiv človek, jaz pa sem neumna, da se s tabo sploh resno pogovarjam.«
Charlie ni odvrnil ničesar. Toda po sencih v njegovih modrih očeh je Kitty spoznala, da je jezen nanjo. Kako mu bo odleglo, ko se bo prijazno in vljudno, kakor je v njegovi navadi, naposled poslovil od nje... Zabava jo misel na hip, ko ji bo vljudno stisnil roko in ji zaželel srečno pot, ona pa se mu bo zahvalila za izkazano gostoljubnost...
Toda nenadoma se je izraz na Charliejevem obrazu spremenil.
»Dorothy mi je rekla, da boš dobila otroka,« je rekel. Kitty je zardela; toda z ničimer se ni dala zmeti.
»Res je.«
»Ali nisem morda jaz njegov oče?«
»Ne, ne! To je Walterjev otrok.«
Te besede je izrekla z nekakšnim navdušenjem; ni mogla drugače, čeprav je vedela, da tak poudarek ni prepričljiv.
»Ali za trdnost veš to?« Zdaj se je Charlie ironično nasmehnil. »Saj si bila poročena z Walterjem dve leti in ves čas se ni zgodilo ničesar. Po času pa bi dejal, da imam prav. Mislim, da je dosti bolj verjetno, da je ta otrok moj, ne pa Walterjev.«
»Rajši bi se ubila, kakor pa da bi imela otroka s teboj.«
»Oh, pojdi no! To je vendar nesmisel. Bil bi zelo vesel in ponosen, da je otrok moj. Veš, želim si, da bi bila deklica. Z Dorothy imam samo dečke. Sicer pa ne boš mogla biti dolgo v dvomu: moji trije fantje so popolnoma podobni meni.«
Charlie je spet postal dobre volje; Kitty je vedela, zakaj. Če je otrok njegov, je zaman, tudi če ga ne bo videla; nikoli se mu ne bo mogla popolnoma izmakniti... Charles bo vselej imel obklast nad njo in vselej, vsak dan njenega življenja jo bo nevidno, a trdno imel pod svojim vplivom.
»Ti si zares najbednejši in najnesramnejši človek, kar mi jih je zla usoda kdaj poslala naproti,« je odgovorila Kitty.
Ko je ladja pristala v marsejskem pristanišču, je Kitty, ki je opazovala obalo, obsijano s soncem, zagledala zlati Marjini kip na cerkvi — simbol varnosti mornarjev. Spomnila se je na nuno v samostanu v Mej-tan-fuju, ki so bile za vselej zapustile domovino in gledale, kako se ta kip izgublja v daljavi. Njihova bolečina je bila tedaj, ko so zapuščale domačo deželo, gotovo huda...
Med dolgo, tiho vožnjo z ladje je Kitty nenehno mislila na strašni dogodek v Hong-Kongu. Nikakor se ni mogla zbrati. Tisti trenutek je prišel takol nepričakovano... Kaj ji je pravzaprav prevzelo, da se je s takšno strastjo predala njegovemu objemu, čeprav Charlieja prezira z vsem srcem?
Ko je zdaj mislila na to, jo je grabila jeza in gnusila se je sama sebi. Bilo ji je, kakor da nikoli ne bo pozabila tega ponižanja... Najrajši bi se zjokala...
Toda čedalje bolj se je oddaljevala od Hong-Konga, toliko bolj je njeno sovraštvo pojemalo. To, kar se je bilo zgodilo, se ji je zdelo, kakor da je z nekega drugega sveta. Počutila se je kakor človek, ki ga nenadoma zgrabijo blaznost, potem pa, ko se zave, je ves pobit in osramočen ter se le nejasno spominja, da je tedaj, ko je bil brez zavesti, storil grobilo. Toda ker ve, da ta, ki jo je bil storil, ni on, misli, da ima pravico do odpuščenja...
Kitty je prišlo na misel, da mora plemenito srce prav-

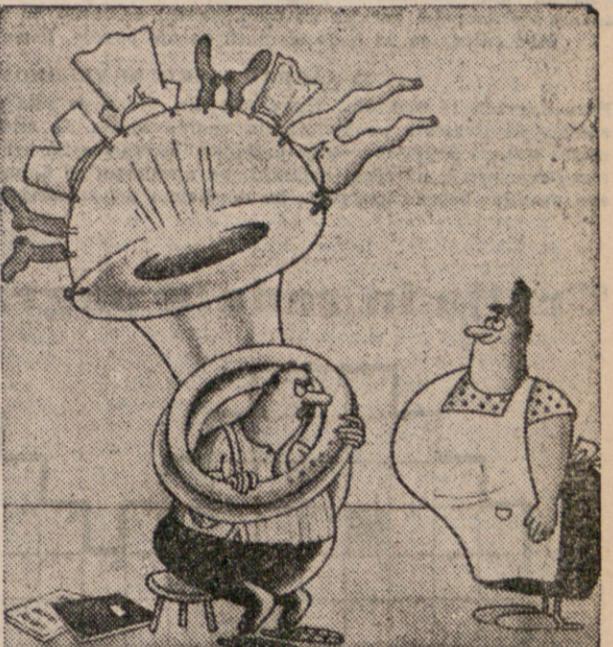
zaprav sočustvovati z njo, ne pa jo obsojati. Toda ob misli, kako je njeno zaupanje v samo sebe šibko, je Kitty vzdihnila. Pot, ki je pred njo, se ji je zdela ravna in lahka; toda zdaj vidi, da je krivčasta in polna zaprek...
Siro prostranstvo Indijskega oceana ter njegovi otožni lepši sončni zahodi so jo pomirili. Zdelo se ji je, kakor da se približuje deželi, v kateri se bo spet čutila svobodno in se bo lahko spet obvladala. Ko bi si le mogla spet pridobiti spoštovanje do same sebe, pa čeprav bi bil za to potreben krut boj... Mora si pridobiti pogum, da bo lahko vztrajala v tem boju...
Prihodnost pa je bila samotna in težka. V Port-Saidu je prejela pismo od matere, ki ji je odgovorila na njeno brzojavko. Bilo je dolgo pismo, napisano z velikim in krasnim rokopisom, kakršnega so imele mlade gospe v dobi, ko je njena mati bila še mlada. Slog pisma je bil tako nabrekli, da je delal vtis neskrenosti.
Gospa Garstin ji je sporočala, da ji je zelo hudo zaradi Walterjeve smrti in da močno sočustvuje v njeni žalosti. Izrazila je tudi svojo bojazn, da Kitty ni dovolj preskrbljena za prihodnost, hkrati pa tudi upanje, da ji bo kolonialno ministrstvo določilo pokojnino. Veseli jo, je pisala mati, da se Kitty vrača v Anglijo in samo po sebi se razume, da mora do rojstva svojega otroka ostati pri materi in očetu...
Potem so v pismu sledili razni nauki, ki naj bi se jih Kitty za trdnost držala, in razne podrobnosti o tem, kako je rodila Doris. Otroček da tehta toliko in toliko, njen ded pa da je izjavil, da še nikoli ni videl lepšega fantička... Zdaj pa Doris spet pričakuje otroka in upa, da bo tudi tokrat deček ter da bo nasledstvo v baronstvu popolnoma zagotovljeno...
Kitty je videla, da je poglavitna misel materinega pisma v tem, da je čas, za katerega jo vabijo v goste, omejen. Gospa Garstinova pač nima namena, da bi si v svojih skromnih razmerah spet napravila svojo odvodelo hčer... Kako je to čudno, je pomislila Kitty: nekoč jo je mati naravnost oboževala, zdaj pa, ko se je v njej razočarala, je njenja, da bi ji bila le v breme...
Odnosi med starši in otroci so res čudni... Dokler so otroci majhni, so starši čisto nori nanje, in če so bolni, jih prevzame smrtni strah; otroci pa imajo radi in obožujejo svoje starše. Ko pa mine nekaj let in otroci odrastejo, jim postanejo ljudje, s katerimi sploh niso v sorodstvu, za njihovo srečo važnejši kot pa oče in mati. Namesto slabe in nagonske ljubezni v preteklosti, se pojavi ravnodušnost. Njihovo skupno življenje postane vir dolgočasnja in jeze... Če jih je prej že čisto kratka ločitev od matere ali očeta vznemirila, gledajo zdaj tudi na dolgočasno ločitev čisto ravnodušno...
Toda naj se mama nikar ne boji... Brž ko bo mogla, si bo spet osnovala svoj lasten dom... Potrebuje pač samo nekoliko časa; zdaj pa je še vse tako nejasno in si ne more izoblikovati nobene slike o prihodnosti: morda bo umrla pri porodu... To bi pač razrešilo mnoge težave.

»Kaj pa želiš?« je vprašala.
»Ali ne bi hotela stopiti za hip z menoj v salon? Moram ti nekaj povedati.«
»Zelo sem zaposlena.«
»Zadržal te bom samo pet minut.«
Kitty ni spregovorila več besede. Naročila je služabnikom, naj dalje pakirajo stvari, in je pred Charliejem stopila v sosednjo sobo.
Ni hotela sesti; hotela mu je pokazati, da se ne želi čje časa zadržati z njim. Čutila je, da je zelo blede; srce ji je divje bilo. Toda hladno je stala pred Townsendom in strmel vanj s sovraženim pogledom.
»Kaj torej hočeš?«
»Pravkar sem od Dorothy zvedel, da imaš namen jutri odpotovati. Povedala mi je, da si tu in da spravljaš stvari skupaj. Prosila me je, naj ti telefoniram in te vprašam, ali bi ti lahko kaj pomagal.«
»Prav lepa hvala. Vse lahko storim tudi sama.«
»Mislim sem si tako. Pravzaprav pa nisem prišel sem zaradi tega. Prišel sem te vprašati, ali ni tvoj nenadni odhod posledica tega, kar se je zgodilo včeraj.«
»Ti in Dorothy sta bila zelo dobra z mano. Ne želim, da bi mislila, da hočem izkoristiti vašino dobrotu.«
»Tvoj odgovor ni čisto iskren.«
»Kaj pa je tebi tega mar?«
»Zelo mnogo. Ne bi rad mislil, da sem s kakšnim svojim dejanjem pospešil tvoj odhod.«
Kitty je stala poleg mize in gledala v tla. Njen pogled se je ustavil na »Sketchu«. Stevilka revije je bila stara že več mesecev. Bila je ista številka, v katero je Walter tako strmel tisti strašni večer, ko... Zdaj pa je Walter...
Kitty je dvignila pogled.
»Čutil sem popolnoma ponižano. Ti me ne moreš prezirati bolj, kot preziram sama sebe.«
»Saj te ne preziram. Vse, kar sem ti rekel včeraj, sem mislil zelo resno. Zakaj bi se poslovlila na tak način? Ne vem, zakaj si ne bi mogla biti dobra prijateljica. Hudo mi je, ker misliš, da sem se grdo vedel do tebe.«
»Zakaj me nisi pustil pri miru?«
»Pri hudcu, saj nisem ne kos lesa ne kamen. Tvoje stališče je nespametno in bolno. Jaz pa sem mislil, da bo prav po tem, kar se je zgodilo včeraj, prijaznejša z mano. Naposled nisem nič drugega kot ljudje.«
»Ne čutim se kot človek. Čutim se kot žival. Kot želva ali kača ali pa psica. Oh, ničesar ti ne očitam, kajti tudi sama nisem nič boljša od tebe. Predala sem se ti, ker sem te želela. Toda to nisem bila jaz, to nisem bila v

zaprav sočustvovati z njo, ne pa jo obsojati. Toda ob misli, kako je njeno zaupanje v samo sebe šibko, je Kitty vzdihnila. Pot, ki je pred njo, se ji je zdela ravna in lahka; toda zdaj vidi, da je krivčasta in polna zaprek...
Siro prostranstvo Indijskega oceana ter njegovi otožni lepši sončni zahodi so jo pomirili. Zdelo se ji je, kakor da se približuje deželi, v kateri se bo spet čutila svobodno in se bo lahko spet obvladala. Ko bi si le mogla spet pridobiti spoštovanje do same sebe, pa čeprav bi bil za to potreben krut boj... Mora si pridobiti pogum, da bo lahko vztrajala v tem boju...
Prihodnost pa je bila samotna in težka. V Port-Saidu je prejela pismo od matere, ki ji je odgovorila na njeno brzojavko. Bilo je dolgo pismo, napisano z velikim in krasnim rokopisom, kakršnega so imele mlade gospe v dobi, ko je njena mati bila še mlada. Slog pisma je bil tako nabrekli, da je delal vtis neskrenosti.
Gospa Garstin ji je sporočala, da ji je zelo hudo zaradi Walterjeve smrti in da močno sočustvuje v njeni žalosti. Izrazila je tudi svojo bojazn, da Kitty ni dovolj preskrbljena za prihodnost, hkrati pa tudi upanje, da ji bo kolonialno ministrstvo določilo pokojnino. Veseli jo, je pisala mati, da se Kitty vrača v Anglijo in samo po sebi se razume, da mora do rojstva svojega otroka ostati pri materi in očetu...
Potem so v pismu sledili razni nauki, ki naj bi se jih Kitty za trdnost držala, in razne podrobnosti o tem, kako je rodila Doris. Otroček da tehta toliko in toliko, njen ded pa da je izjavil, da še nikoli ni videl lepšega fantička... Zdaj pa Doris spet pričakuje otroka in upa, da bo tudi tokrat deček ter da bo nasledstvo v baronstvu popolnoma zagotovljeno...
Kitty je videla, da je poglavitna misel materinega pisma v tem, da je čas, za katerega jo vabijo v goste, omejen. Gospa Garstinova pač nima namena, da bi si v svojih skromnih razmerah spet napravila svojo odvodelo hčer... Kako je to čudno, je pomislila Kitty: nekoč jo je mati naravnost oboževala, zdaj pa, ko se je v njej razočarala, je njenja, da bi ji bila le v breme...
Odnosi med starši in otroci so res čudni... Dokler so otroci majhni, so starši čisto nori nanje, in če so bolni, jih prevzame smrtni strah; otroci pa imajo radi in obožujejo svoje starše. Ko pa mine nekaj let in otroci odrastejo, jim postanejo ljudje, s katerimi sploh niso v sorodstvu, za njihovo srečo važnejši kot pa oče in mati. Namesto slabe in nagonske ljubezni v preteklosti, se pojavi ravnodušnost. Njihovo skupno življenje postane vir dolgočasnja in jeze... Če jih je prej že čisto kratka ločitev od matere ali očeta vznemirila, gledajo zdaj tudi na dolgočasno ločitev čisto ravnodušno...
Toda naj se mama nikar ne boji... Brž ko bo mogla, si bo spet osnovala svoj lasten dom... Potrebuje pač samo nekoliko časa; zdaj pa je še vse tako nejasno in si ne more izoblikovati nobene slike o prihodnosti: morda bo umrla pri porodu... To bi pač razrešilo mnoge težave.

»Le zakaj igram jaz cepec ravno flavio?«

»Zdaj pa še živahno koranico in perilo bo suho...«

zaprav sočustvovati z njo, ne pa jo obsojati. Toda ob misli, kako je njeno zaupanje v samo sebe šibko, je Kitty vzdihnila. Pot, ki je pred njo, se ji je zdela ravna in lahka; toda zdaj vidi, da je krivčasta in polna zaprek...
Siro prostranstvo Indijskega oceana ter njegovi otožni lepši sončni zahodi so jo pomirili. Zdelo se ji je, kakor da se približuje deželi, v kateri se bo spet čutila svobodno in se bo lahko spet obvladala. Ko bi si le mogla spet pridobiti spoštovanje do same sebe, pa čeprav bi bil za to potreben krut boj... Mora si pridobiti pogum, da bo lahko vztrajala v tem boju...
Prihodnost pa je bila samotna in težka. V Port-Saidu je prejela pismo od matere, ki ji je odgovorila na njeno brzojavko. Bilo je dolgo pismo, napisano z velikim in krasnim rokopisom, kakršnega so imele mlade gospe v dobi, ko je njena mati bila še mlada. Slog pisma je bil tako nabrekli, da je delal vtis neskrenosti.
Gospa Garstin ji je sporočala, da ji je zelo hudo zaradi Walterjeve smrti in da močno sočustvuje v njeni žalosti. Izrazila je tudi svojo bojazn, da Kitty ni dovolj preskrbljena za prihodnost, hkrati pa tudi upanje, da ji bo kolonialno ministrstvo določilo pokojnino. Veseli jo, je pisala mati, da se Kitty vrača v Anglijo in samo po sebi se razume, da mora do rojstva svojega otroka ostati pri materi in očetu...
Potem so v pismu sledili razni nauki, ki naj bi se jih Kitty za trdnost držala, in razne podrobnosti o tem, kako je rodila Doris. Otroček da tehta toliko in toliko, njen ded pa da je izjavil, da še nikoli ni videl lepšega fantička... Zdaj pa Doris spet pričakuje otroka in upa, da bo tudi tokrat deček ter da bo nasledstvo v baronstvu popolnoma zagotovljeno...
Kitty je videla, da je poglavitna misel materinega pisma v tem, da je čas, za katerega jo vabijo v goste, omejen. Gospa Garstinova pač nima namena, da bi si v svojih skromnih razmerah spet napravila svojo odvodelo hčer... Kako je to čudno, je pomislila Kitty: nekoč jo je mati naravnost oboževala, zdaj pa, ko se je v njej razočarala, je njenja, da bi ji bila le v breme...
Odnosi med starši in otroci so res čudni... Dokler so otroci majhni, so starši čisto nori nanje, in če so bolni, jih prevzame smrtni strah; otroci pa imajo radi in obožujejo svoje starše. Ko pa mine nekaj let in otroci odrastejo, jim postanejo ljudje, s katerimi sploh niso v sorodstvu, za njihovo srečo važnejši kot pa oče in mati. Namesto slabe in nagonske ljubezni v preteklosti, se pojavi ravnodušnost. Njihovo skupno življenje postane vir dolgočasnja in jeze... Če jih je prej že čisto kratka ločitev od matere ali očeta vznemirila, gledajo zdaj tudi na dolgočasno ločitev čisto ravnodušno...
Toda naj se mama nikar ne boji... Brž ko bo mogla, si bo spet osnovala svoj lasten dom... Potrebuje pač samo nekoliko časa; zdaj pa je še vse tako nejasno in si ne more izoblikovati nobene slike o prihodnosti: morda bo umrla pri porodu... To bi pač razrešilo mnoge težave.

»Kaj pa želiš?« je vprašala.
»Ali ne bi hotela stopiti za hip z menoj v salon? Moram ti nekaj povedati.«
»Zelo sem zaposlena.«
»Zadržal te bom samo pet minut.«
Kitty ni spregovorila več besede. Naročila je služabnikom, naj dalje pakirajo stvari, in je pred Charliejem stopila v sosednjo sobo.
Ni hotela sesti; hotela mu je pokazati, da se ne želi čje časa zadržati z njim. Čutila je, da je zelo blede; srce ji je divje bilo. Toda hladno je stala pred Townsendom in strmel vanj s sovraženim pogledom.
»Kaj torej hočeš?«
»Pravkar sem od Dorothy zvedel, da imaš namen jutri odpotovati. Povedala mi je, da si tu in da spravljaš stvari skupaj. Prosila me je, naj ti telefoniram in te vprašam, ali bi ti lahko kaj pomagal.«
»Prav lepa hvala. Vse lahko storim tudi sama.«
»Mislim sem si tako. Pravzaprav pa nisem prišel sem zaradi tega. Prišel sem te vprašati, ali ni tvoj nenadni odhod posledica tega, kar se je zgodilo včeraj.«
»Ti in Dorothy sta bila zelo dobra z mano. Ne želim, da bi mislila, da hočem izkoristiti vašino dobrotu.«
»Tvoj odgovor ni čisto iskren.«
»Kaj pa je tebi tega mar?«
»Zelo mnogo. Ne bi rad mislil, da sem s kakšnim svojim dejanjem pospešil tvoj odhod.«
Kitty je stala poleg mize in gledala v tla. Njen pogled se je ustavil na »Sketchu«. Stevilka revije je bila stara že več mesecev. Bila je ista številka, v katero je Walter tako strmel tisti strašni večer, ko... Zdaj pa je Walter...
Kitty je dvignila pogled.
»Čutil sem popolnoma ponižano. Ti me ne moreš prezirati bolj, kot preziram sama sebe.«
»Saj te ne preziram. Vse, kar sem ti rekel včeraj, sem mislil zelo resno. Zakaj bi se poslovlila na tak način? Ne vem, zakaj si ne bi mogla biti dobra prijateljica. Hudo mi je, ker misliš, da sem se grdo vedel do tebe.«
»Zakaj me nisi pustil pri miru?«
»Pri hudcu, saj nisem ne kos lesa ne kamen. Tvoje stališče je nespametno in bolno. Jaz pa sem mislil, da bo prav po tem, kar se je zgodilo včeraj, prijaznejša z mano. Naposled nisem nič drugega kot ljudje.«
»Ne čutim se kot človek. Čutim se kot žival. Kot želva ali kača ali pa psica. Oh, ničesar ti ne očitam, kajti tudi sama nisem nič boljša od tebe. Predala sem se ti, ker sem te želela. Toda to nisem bila jaz, to nisem bila v

»Kaj pa želiš?« je vprašala.
»Ali ne bi hotela stopiti za hip z menoj v salon? Moram ti nekaj povedati.«
»Zelo sem zaposlena.«
»Zadržal te bom samo pet minut.«
Kitty ni spregovorila več besede. Naročila je služabnikom, naj dalje pakirajo stvari, in je pred Charliejem stopila v sosednjo sobo.
Ni hotela sesti; hotela mu je pokazati, da se ne želi čje časa zadržati z njim. Čutila je, da je zelo blede; srce ji je divje bilo. Toda hladno je stala pred Townsendom in strmel vanj s sovraženim pogledom.
»Kaj torej hočeš?«
»Pravkar sem od Dorothy zvedel, da imaš namen jutri odpotovati. Povedala mi je, da si tu in da spravljaš stvari skupaj. Prosila me je, naj ti telefoniram in te vprašam, ali bi ti lahko kaj pomagal.«
»Prav lepa hvala. Vse lahko storim tudi sama.«
»Mislim sem si tako. Pravzaprav pa nisem prišel sem zaradi tega. Prišel sem te vprašati, ali ni tvoj nenadni odhod posledica tega, kar se je zgodilo včeraj.«
»Ti in Dorothy sta bila zelo dobra z mano. Ne želim, da bi mislila, da hočem izkoristiti vašino dobrotu.«
»Tvoj odgovor ni čisto iskren.«
»Kaj pa je tebi tega mar?«
»Zelo mnogo. Ne bi rad mislil, da sem s kakšnim svojim dejanjem pospešil tvoj odhod.«
Kitty je stala poleg mize in gledala v tla. Njen pogled se je ustavil na »Sketchu«. Stevilka revije je bila stara že več mesecev. Bila je ista številka, v katero je Walter tako strmel tisti strašni večer, ko... Zdaj pa je Walter...
Kitty je dvignila pogled.
»Čutil sem popolnoma ponižano. Ti me ne moreš prezirati bolj, kot preziram sama sebe.«
»Saj te ne preziram. Vse, kar sem ti rekel včeraj, sem mislil zelo resno. Zakaj bi se poslovlila na tak način? Ne vem, zakaj si ne bi mogla biti dobra prijateljica. Hudo mi je, ker misliš, da sem se grdo vedel do tebe.«
»Zakaj me nisi pustil pri miru?«
»Pri hudcu, saj nisem ne kos lesa ne kamen. Tvoje stališče je nespametno in bolno. Jaz pa sem mislil, da bo prav po tem, kar se je zgodilo včeraj, prijaznejša z mano. Naposled nisem nič drugega kot ljudje.«
»Ne čutim se kot človek. Čutim se kot žival. Kot želva ali kača ali pa psica. Oh, ničesar ti ne očitam, kajti tudi sama nisem nič boljša od tebe. Predala sem se ti, ker sem te želela. Toda to nisem bila jaz, to nisem bila v

»Kaj pa želiš?« je vprašala.
»Ali ne bi hotela stopiti za hip z menoj v salon? Moram ti nekaj povedati.«
»Zelo sem zaposlena.«
»Zadržal te bom samo pet minut.«
Kitty ni spregovorila več besede. Naročila je služabnikom, naj dalje pakirajo stvari, in je pred Charliejem stopila v sosednjo sobo.
Ni hotela sesti; hotela mu je pokazati, da se ne želi čje časa zadržati z njim. Čutila je, da je zelo blede; srce ji je divje bilo. Toda hladno je stala pred Townsendom in strmel vanj s sovraženim pogledom.
»Kaj torej hočeš?«
»Pravkar sem od Dorothy zvedel, da imaš namen jutri odpotovati. Povedala mi je, da si tu in da spravljaš stvari skupaj. Prosila me je, naj ti telefoniram in te vprašam, ali bi ti lahko kaj pomagal.«
»Prav lepa hvala. Vse lahko storim tudi sama.«
»Mislim sem si tako. Pravzaprav pa nisem prišel sem zaradi tega. Prišel sem te vprašati, ali ni tvoj nenadni odhod posledica tega, kar se je zgodilo včeraj.«
»Ti in Dorothy

UGANKARSKI KOTIČEK

Sprejemamo rešitve!

Danes objavljamo tretjo in zadnjo nagradno križanko našega najnovejšega nagradnega razpisa, ki smo ga objavili v 8. številki. Na vas je sedaj, reševalke in reševalci, da nam pravočasno dostavite svoje rešitve. Sprejemali jih bomo

DO PONEDELJKA 21. MARCA VKLJUČNO.

Naslovite jih na: Uredništvo »TT«, Ljubljana, Tomšičeva 7, poštni predal 150. V spodnji levi kot naslovne strani ovitka napišite: »Nagradne križanke«. Če pošlje več reševalcev svoje rešitve v eni kuverti (kar pa naj bo izjema!), napišite hkrati na naslovno stran, koliko je v njej rešitev. Če te pripombe ne bo, bomo šteli, kakor da je v pismu samo ena rešitev in bomo nagrado, če bodo zanj izrebrani, razdelili med vse tiste, ki bodo imeli pravilne rešitve in priložene kupone, po enakih delih. Isto velja za tistega posameznega reševalca, ki bo poslal v eni pošiljki po več rešitev. Tudi tak reševalec naj napiše na naslovno stran kuverte, koliko enakih rešitev pošilja v njej!

Za vsako rešeno križanko je treba priložiti ustrežajoči kupon, sicer rešitev ne bo upoštevana. Kdor pošlje več enakih rešitev, mora priložiti tudi po več enakih, a ustrežajočih kuponov! Rešitve so lahko napisane (čitljivo seveda) na izrezanem liku ali pa na poseben papir. Pismo, v katerem nam boste poslali rešitve in kupone, ne prilagajte nobenih drugih sporočil, znamk ali denarja, ker jih po opravljenem zbiranju ne pregledamo.

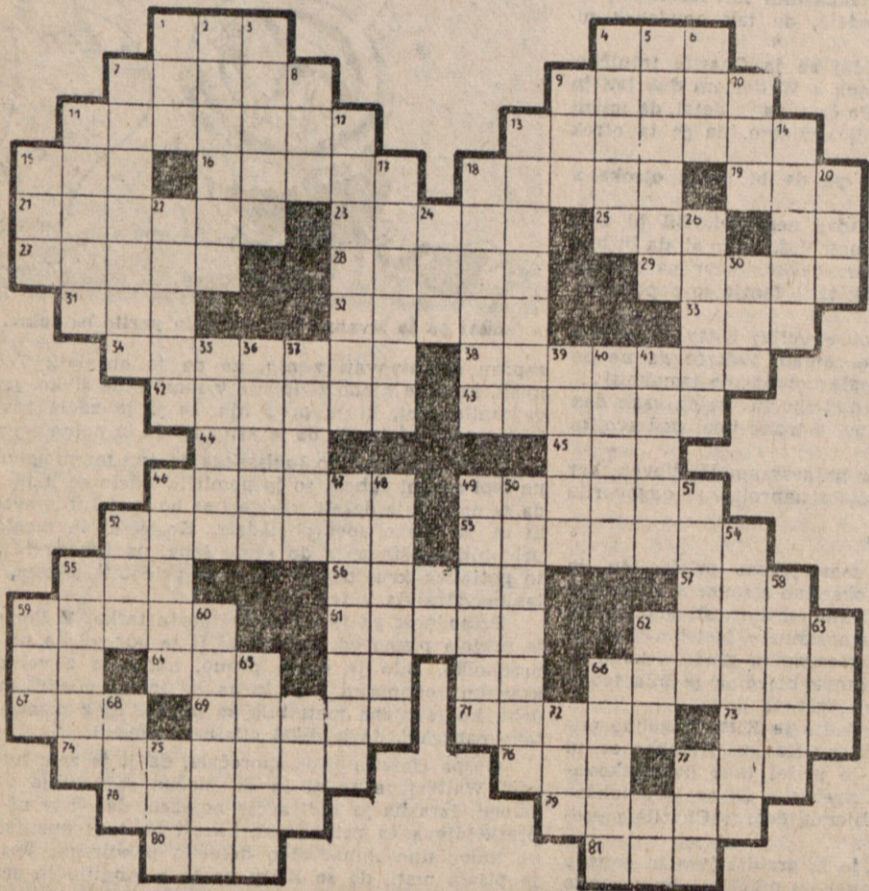
Med reševalce, ki bodo izpolnili goranje pogoje, bomo z žrebom razdelili

30 NAGRAD V SKUPNI VREDNOSTI 30.000 DIN.

Prva nagrada je 8000 din, druga 6000 din, tretja do peta po 1000 din, šesta do deseta po 800 din, enajsta do dvajseta po 500 din in enaindvajseta do trideseta nagrada po 400 din. Kdor bo poslal vse tri pravilno rešene križanke, bo upoštevan pri zbiranju vseh nagrad. Kdor bo poslal samo dve pravilno rešeni križanki, bo upoštevan od 6. nagrade naprej. Kdor pa bo poslal samo eno pravilno rešeno križanko, bo upoštevan pri zbiranju od 11. nagrade naprej.

UREDNIŠTVO »TT«

Tretja in zadnja nagradna križanka

Besede pomenijo:

- Vodoravno: 1. jelenova ljubezen; 4. nerabljen; 7. dohodek države; 9. pošiljka, zavitek; 11. drugačen kakor je večina; posamezen; 13. pokvarjen, spačen, pokvečen; 15. hlod, kos debla; 16. kdor dere ali kdor se dere; 18. krajevni prislov; 19. nevarna bolezen; 21. Preglejava povest; 23. velika noč; 25. pregovor; 27. kasein; 28. italijansko žensko ime; 29. pijska; 31. zgoden; 32. občestni odvočnik; 33. stari oče; 34. časninar; 38. mesto v Palestini; 42. nosna, pričakujoča porod; 43. rastlina in začimba; 44. padavina; 45. rovt, novina; 46. signalni aparat; 49. osivlel, postajajoč bel; 52. prebivalec starega mesta v Argolidi, prestolnici Agamemnona; 53. oseba iz filma in povesti »Kekec«; 55. slovanski bog sovraštva; 56. delovno področje; 57. nedolčni zaimsek; 59. močnišči ščetin pod nosom; 61. pred našo obalo jih je mnogo; 62. divja roža, grm; 64. naš otok; 66. skalna stena; 67. električna merska enota; 69. zrel, primeren; 71. neveljaven, kakor, da se ni zgodil; 73. značilna oblika, vrsta; 74. viden, jasen; 76. pravo; 77. obrtnik; 78. otok v Sporadih; 79. stara očetova last; 80. del vodovodne napeljavne; 81. cima, pogonjek.
- Navpično: 1. abesinski plemenski poglavar; 2. vpeljan; 3. škaf, čeber, mermik; 4. potem, nato; 5. pijan; 6. spoj; 7. neizpodbitno izpričan; 8. podredni veznik; 9. reka v severni Italiji; 10. veznik; 11. telovadno povelje; 12. opazovalec športnega tekmovanja, ki vzpodbuja tekmovalce ali igralce; 13. napajanje, umetno zalivanje; 14. etnična enota; 15. režiser slovenskih filmov; 17. ploska, okrogla posoda za tekočine; 18. določene barve; 20. vprašalnica; 22. starogrški modroslovec; 24. morda, torej (srbohrv.); 26. strokovno osebo; 30. številko; 35. kemična prvina, plin, o katerem se sedaj mnogo govori; 36. pritok Rhone; 37. mil, ljubek; 39. vzorec, primer, po

- katerem se je treba ravnati; 40. ločitev; bolezenski zaščitni ukrep; 41. kiselkast; 42. izdelovalec gospodinske potrebitine; 47. nespreten, neokreten; 48. kemična prvina, ki jo uporabljajo v proizvodnji smodnika, celulozida in lakov (dime-tilketon); 49. v loku zgrajen; 50. kemična prvina, cinkovo bela kovina; 51. mladič divje zveri; 52. nebesni pojav; 54. delitev, hrib pri Beogradu; 55. zbrisan, risan; 58. shramba za krmo; 59. preprost mostiček; 60. indijski pesnik, ki je leta 1913 dobil Nobelovo nagrado; 62. bolezen; 63. del strehe; 65. nekega drevesa; 66. vrsta boleznih; 68. kopen; 70. za pol tona nižji glas od d; 72. naravna lastnost, nprav; 75. zajec po srbsko; 77. zemeljski tečaj.

LETO III

Kaj veš kaj znaš

5

URANKARSKI LIST SLOVENSKEGA POROČEVALCA

CENA 20 DIN

5. številka izide v soboto 12. marca

ODGOVORI NA VPRAŠANJA V PREJŠNJI ŠTEVILKI

501. Golob-pismonoša leti s hitrostjo 35 metrov na sekundo.

502. V enem panju je 20.000 do 60.000 čebel.

503. Med polmerom ravnika in polovico zemeljske osi je razlika približno 22 km.

504. V 1 kg pšenice je okoli 20.000 zrn.

505. Od Ljubljane do Barcelone je 1609 km.

PREIZKUSI SVOJE ZNANJE

Odgovori na spodnja vprašanja, ne da bi si pomagal s knjigami:

511. Kako dolgo lahko živi človek brez vode?

512. Kako hitro rastejo nohti?

513. Koliko kokošjih jajc bi lahko napravili (po obsegu in prostornini) iz enega nojevega jajca?

514. Koliko časa svojega življenja je prespal človek v petdesetih letih?

515. Koliko las raste na kvadratnem centimetru kože na glavi?

516. Koliko soli je v 1000 kg morske vode Atlantskega oceana?

517. Koliko litrov vode je v 20 litrih mleka?

518. Kateri del obleke se imenuje tako kakor neki španski ples?

519. Kateri naj bi bile zadnje besede pesnika Heineja?

520. Katera reka tvori slovite Niagarske slapove?

GOSADOV irdelek

»NAŠ ČAJ«

je odličan sadni čaj izvrstnega okusa in vas bo prav gotovo zadovoljil!

- 506. En svetloprejkin zapredek da 700 do 1000 m svilene niti.
- 507. Na železniški vagon je mogoče naložiti 10 do 20 ton tovara.
- 508. Sončna svetloba prodre do 914 metrov globoko v morje.
- 509. Človeška koža ima 2.380.000 znojnic.
- 510. Počivajoči človek lahko živi brez hrane do 40 dni.

KUPON ZA NAGRADNO KRIŽANKO 3

PRVI SLIKI O LINIJI »A«

Objavljamo dve izvorni sliki, ki nazorno kažeta, kakšna je linija »A«, ki naj bi po pobudi pariškega modnega ustvarjalca Diorja obvladala pomladansko žensko oblačilno modo. Kakor vidimo, ohranja skoraj nedotaknjene životne proporce linije »H«, ki je lansko jesen zbudila toliko ugovorov, nato pa so jo sprejeli skoraj v vseh pomembnejših modnih središčih. Krilo pa se na rahlo širi v zvončasto obliko ter je pokrito z neke vrste, prav tak razširjajoče se jopico-površnikom. Če to jopico, ki vedno nadomestuje plašč, odpremo, vidimo dva kosa: neke vrste sweater podoban gornji del, ki je elegantno plosk, sega do bokov ter oblikuje prsi. Okoli njega je položen pas, ki je pravilni, je treba priznati, da je ta linija elegantna in da daje ženski postavi privlačno ljubkost in dostojanstvo. Podobna ni na ramena in skoraj ne bi mogli biti bolj skromni, kakor so. Zato mislijo strokovnjaki, da bodo moderni dalj časa. Na obleki ni nobenih okraskov, ki bi samo motili njeno popolno skladnost.

Kriva pota vzgojnega kaznovanja

Vzgoja otroka je težavna in odgovorna naloga, katere resnosti se še vedno premalo zavedamo. Zal najdemo še danes starše, ki so prepričani, da je palica edino vzgojno sredstvo, in spet druge, ki mislijo vzgojiti otroka le z nagradami. Kateri od njih imajo prav? Razumljivo, da niti prvi niti drugi.

Kaj je pravzaprav mnogim kazni? Le preprosto jim je samo psihološko zadoščenje, ker se čutijo prizadeti v svoji avtoriteti. Da je tako, nam dokazujejo tisti starši, ki končajo tepež z besedami: »Sedaj sem ti pokazal, da se z menoj ni igrati.« Kazen je s tem izgubila svoj vzgojni smisel, kajti otrok do takoj začuti, da je bil kaznovan zato, ker je bil nekdo užaljen, in ne zato, ker je sam naredil nekaj napakega.

Poglejmo še nekaj primerov. Mati je pretepla svojega osem mesece starega otroka, ker se je ponoči odkrival. Bala se je namreč, da se bo prehladil. Poznamo tudi primer očeta, ki je pretepel svojega triletnega sina, ker je stekel pred tramvajem čez cesto. V obeh primerih sta bila otroka tepeva preprosto zato, ker sta se motala roditelja zaradi prestane-ga strahu znesti nad nekome. Drugič spet kaznujejo starši svoje otroke le zato, ker kajli njihov mir in udobnost. Tudi primeri, da mati vsak otrokov prestopok »nagrada« z nič dobrega obetajočim svarilom: »Le počakaj, da pride oče domov,« so v naših družinah kaj pogosti. Tako se očetov prihod spremeni za otroka v neprijeten doživljaj, naše ravnanje pa v neke vrste sadizem, pri čemer mislimo na sadizem kot bolezen.

Stevilni starši danes že vedo, morda tudi iz lastnih skušenj, da palica kot vzgojno sredstvo ne pomaga. Kljub temu se temu načinu »vzgoje« ne odrečejo. Spet drugi so prepričani, da pravočasna telesna kazen izkoverini vse napake. Posledice so kmalu vidne na otroku samem. Tak otrok bo šel za zgledom staršev in bo tepel svoje bratce in sestricice, tepel pa bo tudi lastne otroke, če jih bo imel.

Tudi nagrade so prav tako kakor kazni pogosto le zadovoljevanje samega sebe. Maternica, ki kupuje svojemu obotlemu otroku igrače, da bi dal mir, računa — morda ne da bi se tega izrazito zavedala — predvsem na lastno korist. Tudi prevelika nežnost v takih primerih ni vedno na mestu.

Pri vzgoji se večkrat jasno pokaže neuravnoteženost staršev, ki so včasih pretirano nežni, drugič pa spet pretirano strogi. Razpoloženje staršev naj ne bo nikoli merilo za kaznovanje otroka. Če na primer dečka, ki smo ga pre- strogo kaznovali, da se nam je potem skrtil in nam povzročil novega strahu, ljubku-jemo in smo z njim zopet pretirano pozorni, ko ga naj- demo, smo s tem popolnoma podrli vzgojni učinek, ki ga naj bi imela kazen. Svoje-ga namena ni doseglo niti to, da smo ga kaznovali, niti ga ne bo to, da ga sedaj ljubkujemo.

Včasih niti ne vemo, ali imajo starši otroka radi ali ne. Tako je običajno pri mam-icah, ki tako pretirano skr- be za otroka, da se jim že vsaka najmanjša rdečica zdi sumljiva. Otrok ima gotovo vročino, merijo mu, kako mu bije žila, ga položijo v posteljo in celo sredi noči kličejo

Mala črna obleka za vsako priložnost

Dovolite vprašanje, draga bral-ka: ali imate v svoji omari »vone petite robe noir«, ali kakor bi rekli po škodati: »malo črna obleka? Ne? Škodati! To po- manjkljivost svoje garderobe boste morali čim prej popraviti. Tako črna obleka za vse prilo- nosti res ni mogoče pogrešati.

No in če vas nepričakovano kdo kam povabi, ali pa če vas mogoče presenetijo vstopnicami za gledališče, kaj pa potem? Prav gotovo se ne boste posebno raz- veselili, kajti prvo vprašanje, ki vam bo bliskovito šinilo na mi- sel, bo: kaj naj oblečem? Vidite, vsak tak vzhod bo v bodoče ne- potreben, če boste imeli v omari črna obleka. Nikoli vas ne bo pustila na cedilu. Od pete ure popoldne pa do polnoči boste v njej pravilno oblečeni, pa naj bo na domači zabavi pri prijateljih, v kavarni, restavraciji, v gleda- lišču ali na koncertu.

Pomislite le na barvo: črna... Kako elegantna in ljubka je lah- ko ta barva in vedno je mlada. Ni je na vrteči se muhasti moda- ni paleti. Črna je vedno moder- no. In še druge njene velike prednosti: črna nas napravi

zdravnika. Tudi to je kazen za otroka in še kako huda.

Če hočemo, da bodo kazni in nagrade, ki pa naj bodo zmerne, dosegle svoj namen, si moramo pridobiti otrokovo zaupanje. Če bomo otroka raz- zumele in bo tudi on imel zaupanje v nas, bo vsaka kazen ali nagrada logična po- sledica njegovih dejanj. Zato na primer ne bomo teple otro- ka, ki niti ne razume, kaj hočemo od njega. Kajti, če jo premajhen, da bi to razumel, je še toliko manjši za to, da bi ga kaznovali.

Otroku moramo priznati, da je samostojna razvijajoča se osebnost in da kot tak sme nekaj hoteti in nekaj odkla- nati. Prav tako ga ne smemo podcenjevati, češ kaj bo »on«, nasj molči. Tako bomo zatri usako sprejemljivo ambicio- znost in namesto zdravega in razigranega otroka bomo vzgo- jili strahopetne pljščivce in ljudi z mehko hrbtnico.

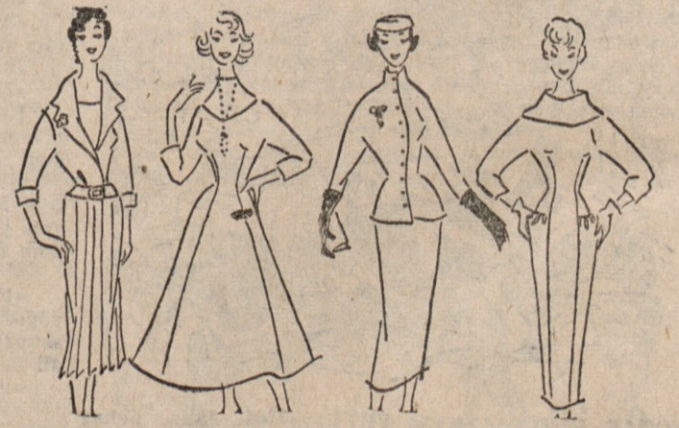
Kdaj nas bo otrok ubogal? Le tedaj, če nas bo imel rad in nas bo hotel s tem osrečiti, čeprav mu bo to neprijetno. Števat in ceniti.

Z nepravilnimi kaznimi bomo dosegli, da se zato ne bo več trudil. Takega otroka bomo dovolj hudo kaznovali že s strožjim pogledom ali s tem, da ga bomo ignorirali.

Pretirane ali načelne kazni dosežejo navadno le nasprotni učinek. Ker se jih otrok boji, se jim bo hotel izogniti in bo začel lagati. Ne bo si upal po- vedati, da je ubil kročnik ali dobil dvojko v šoli. Potem pa se bo začel začarani krog. Ker je lagal, ga kaznujemo, ne bo- mo verjeli nobene besede več, čeprav nam bo zagotavljal, da se bo popobiljal. Otrok se nam bo, ne da bi vedel, začel od- tujevati. Morda bomo medtem dobile drugega otroka, pri tem bomo nanj v svoji sreči neko- liko pozabile in postal nam bo tujec. Morda bo še neko- liko časa opozarjal nase, četudi z nepopolnostjo, a sčasoma se bo popolnoma odtujil.

Torej o vsaki nagradi in kazni se moramo z otrokom pogovoriti. Vsak, ki to zna, ve, da to ni tako težavno in da znajo otroci to tudi upo- števati in ceniti.

katil z modo in mora biti ele- gantna, vendar ne sme biti rav- no zadnji »krik mode«, ki vse preveč bode v oči. Čim prepro- stejša bo, dalj časa se je bomo lahko veselili. Naj je na površju H ali A linija, mala črna obleka, kakršno vidite v nekaj primerih tudi na naši skici, bo še dolgo moderna. Izberite svojemu tipu primeren model in material in prav gotovo boste doživeli v njej še mnogo, mnogo lepega.

PERION PERION PERION PERION PERION PERION

za volno za svilo za nylon za perlon za fine tkanine

Zakaj ženski rokomet ne napreduje?

Medtem, ko že dalj časa govorimo o izrednem množičnem in kvaliteten porastu moških ekip rokometu in malega rokometu v naši državi in naši republikah predvsem v letu 1954, je stanje našega ženskega rokometu dokaj slabo. Nesporno je, da sta rokomet in mali rokomet zelo priljubljeni igri za žene iz fiziološkega in estetskega vidika. Mali rokomet je le na videz prikladnejši za žene, poraba moči pa je znatno večja kot pri velikem rokometu. Zato je tudi po pravilih dovoljena izmenjava igralke, da bi se odpočile. Mali rokomet je v samem začetku prikladen za širjenje ženskega rokometu, kajti tu igralke, čeprav še niso zadostno pripravljene, nekako lažje pridejo do izraza.

nem suhoparna in nezanimiva in ne privlači novih članic. (Vprašam se, kateri šport pa danes privlači naše žene in dekleta? Povsod beležimo isto stanje — premajhna skrb za športno udejstvovanje naše žene, v nasprotnem primeru pa »lov za rekordi«.)

Zenske rokometne ekipe, ki že obstajajo, so prisiljene, da stalno tekmujejo med seboj. Tu je že razlog, zakaj ženski rokomet ne napreduje. Drugo »zlo« je pripisati dejstvu, da naše rokometarice nimajo svojega stalnega trenerja.

Napačno je, da trener moške ekipe ali pa igralca tako »mimogrede« trenira ženske. Takšen trenerje pa ima večina naših ženskih ekip. Zato bi vprašala: »Zakaj pa starejše igralke

Če lahko naša ženska drž. reprezentanca z uspehom tekmuje z odličnimi reprezentancami ostalih evropskih držav, ki imajo mnogoleto rokometno tradicijo, je to dokaz, da so naše žene sposobne doseči velike rezultate v rokometnem športu. Če je žena lahko plavalica, smučarka, lahkostletka itd., potem lahko igra tudi rokomet. Treba je samo najti »pravi« način in delavke z tovarni, uslužbenke, študentke, dijakinje privedi na igrišče. Glavni cilj njihovega udejstvovanja pa naj bo skrb za zdravje, moč, odpornost in samozavest, da bodo sposobne opravljati svoj poklic, pri tem pa ne pozabljale na prvo in najvažnejšo biološko funkcijo žene — funkcijo bodoče matere.

ROKOMETARICE MARIBORSKEGA »BRANIKA«

Veliki rokomet je lažje igrati, ne smemo pa pričakovati, da bodo dekleta že v začetku pokazale zanimivo igro z hitrim in duhovitim akcijami — kot moški. Zato je težko opredeliti, ali naj žene igrajo majli ali veliki rokomet. Dejstvo pa je, da bodo igralke malega rokometu (7 po številu) lažje prešle v veliki rokomet (11 po številu).

To nihanje traja že del časa v naši državi, Slovenke igrajo oba rokomet, kar je po mojem mnenju pravilno.

Nepravilno pa je, da našim rokometaricam ne nudimo več možnosti igranja. Danes se vrtimo predvsem okoli dveh bistvenih problemov. Najprej imamo malo ekip, potem pa malo tekmovalcev. Zato so tekmovalca v glav-

ne trenirajo ženskih ekip? Mnogi bodo zmajali z glavo: »Joj, žena pa trener!« In vendar je praksa pokazala drugače! Znana igralka in vnestranska športnica beograjskega »Železničarja« Milica Glumac je prevzela trening beograjskega »Radniškega« in v nekaj mesecih dosegla to, kar deset trenerjev v petih letih ni zmoglo. Rokometarice »Radniškega« so se uveljavile na tekmovalnih, ker je vzgojila predvsem čvrst, tovariški kolektiv in z njim v najkrajšem času dosegla zavirljive uspehe.

Če bodo naši rokometni klubi in sekcije začele posvečati pozornost razvoju ženskega rokometu, nudile ženam iste pogoje treningov, predvsem pa, da se bodo dekleta resno in redno, sistematično pripravljale, delale »enakopravno« kot »privilegiranci« — moški, potem bo tudi ženski rokomet ne samo v Sloveniji, temveč v vsej državi, ponovno zaživel.

Dokler ne bodo rokometni klubi šli v širino, množično zajeli in vključili ženo v naš šport, dokler nemo ljubosumno čuvati in skrbeti samo za 11 kvaliteten igralke, ne bomo dosegli množičnosti, ki je osnova in pogoj za dosogo kvalitete. Klubi se branijo zajeti v svoj krog večje število žena, kar se pač povsod borijo z materialnimi težavami. Na drugi strani pa nimamo strokovnega kadra, ki bi se prostovoljno ukvarjal z vzgojo naših rokometaric.

Ali se naša podjetja in ustanove zavedajo tega, kakšno korist in kakšne prednosti bodo žene pridobile ob stalnem urjenju in utrjevanju v telesni vzgoji? Ali so kdaj pomislili na to, koliko bi se povečala storilnost dela, koliko bi se zmanjšal odstotek obolenj itd.? Zanimivo bi bilo statistično ugotoviti, kakšne prednosti v delovni zmogljivosti in zdravju ima žena — športnica pred ono, ki po 8 ur v slabem zraku stoji sklonjena na pr. ob tekstilnem stroju, sedi za pisalnim strojem, potem pa največkrat išče zabave in razvedrila na plesih, v kavarnah in gostinah spet v slabem zraku in neredko tudi v slabih družbi. Ali naj reši ta problem, ki je stvar vse naše družbe žena sama? Kaj so doslej za to storile športne organizacije, delavski sveti, sindikalne podružnice? Ponekod prav malo ali nič! Če bodo naši športni klubi znali stopiti v stik s podjetji in ustanovami, znali našim ženam prikazati vrednost njihove telesnovzgojne aktivnosti, jih privedli v svoje rokometne klube in sekcije, potem tudi ni daleč dan, ko bodo te naše aktivne igralke — naše delavke in uslužbenke s svojimi uspehi in stremljenji stopile pred svoja tovarniška vodstva, pred delavske svete s prošnjo in predlogi za materialno pomoč, ki jim prav gotovo ne bo odbita. Kmalu se bo pojavila težnja za tem, da tovarne in podjetja ustanovijo svoje športne kolektive, v katerih se bo na zdrav in vesel način odvijalo življenje delavcev in uslužbencev oboje spola. Ob tovarnah bodo zaživela športna igrišča, rasi bodo novi klubi in sekcije, nova športna društva.

Ni slučaj, da igrajo na primer v ženski rokometni reprezentanci Nemčije, Avstrije, Švedske itd. tudi 40-letne in še starejše igralke, ki so v mnogih primerih celo matere z več otroki. In ni zgolj slučaj, da te žene pri svojih letih po zdravju in zunanem videzu prekašajo naše 25 do 30-letne žene.

Naš večletni ženski rokometni državni prvak, suboriški »Spartak«, ima v svoji sredini izključno tovarniške delavke, od katerih je večina državnih reprezentantk in v svojih poklicnih vzhod ostalih.

Ker žene rade pozabljajo na najvažnejše, evo nekaj navodil:

1. Skrbti za to, da bo vedno iskrena in prava tovarišica z vsemi članicami svojega kluba!
2. Če se ne počutiš dobro, ne treniraj!
3. Redno in točno obiskuj vajel!
4. Doslono izpolnjuj trenerjeva navodila in nasvete!
5. Če je treba pomagati pri kakšnem delu, ga bodi odklanjaj!
6. Če te soigralka v znanju prekosi, ne bodi zavistna!
7. Če si kvalitetno boljša od ostalih, ne postani domisljiva in brezobzirna!

Čvrst, tovariški kolektiv pod vodstvom dobrega trenerja, ki naj bo dober pedagog in psiholog, je porok za najhitrejši kvaliteten in množičen vzpon tega športa.

Albina Zorž.

Kovinske ali steklene smuči

Po smučiških zahodne Evrope, zlasti Francije in Italije je videti letos čedalje več raznih novosti in smučarski opremi. Pozorni opazovalci so si jih ogledali že na grenoblskem velesejmu, kjer vsako leto razstavljajo zimskošportno opremo. Kasneje so se te novosti, ki vse niso zgolj letošnja iznajdba, kmalu razširile po snežnih poljanah.

Zelo priljubljene postajajo kratke smuči. Pojavile so se že lani in so takrat sprožile mnogo razpravljanja. Slišala so se razna mnenja, med njimi pa vsa niso bila objektivna. Nedvomno je, da imajo kratke smuči neke prednosti ter da dopuščajo na steptanem, zgaženem smučišču mnogo lažje gibanje vsakemu začetniku, smučarjem vseh starosti in še tako različne fizične kondicije. Tako zmanjšujejo razne nevarnosti in množijo zabavo tistih, ki jim ne gre zato, da bi se vlekli za razne prvenstvene naslove.

Res je tudi, da se vse te prednosti, ki gredo predvsem v korist začetnikom, starejšim in takim, ki jih že nekoliko nadleguje trebušček, ne morejo nuditi tistega pžitka, ki ga nudijo smuči normalne dolžine. Zato ostajajo »mladi« zvesti »dolгим« smučem, ki edine omogočajo nagle spuste in stilno popolne »kristaljanje«. Francoski tekmovalci menijo, da bodo prvaki ostali zvesti dolгим, togim smučem, medtem ko si bodo tisti športniki, ki hočejo smučati po vseh terenih in se športno razvedriti v vsakem snegu, izbrali za 5 ali 10 cm krajše smuči. Kratke smuči bodo pustili tistim, ki se zadovoljujejo z malo zahtevno zabavo na steptanem smučišču.

Vojne torej zaradi kratkih in dolgih smučel ne bo. Zatrli so jo, preden je mogla izbruhniti. V zameno pa je zmaga varnostnih vezel popolna. Tako imenujejo naprave, ki so namenjene za pritrjevanje smučel na obutev. Te so kombinirane tako, da osvobodijo nogo, čim začne nanjo delovati močnejši pritisk — na primer pri hujšem padcu — ki bi mogoče povzročili zlom noge.

Sedanja razpreditev teh vezel se razlikuje le po načinu, kako se noga osvobodi v primeru padca. Večina se naravnoma enkrat za vselej, včasih s pomočjo dinamometra ter po teži smučarja in njegovi tehniki. Nedavno pokazani model, ki se zdi zelo iznajdljiv, se vrti okoli svojega stožera v smeri pritiska v primeru padca, pri čemer naglo oslabi pritisk, dokler ga popolnoma ne unteli.

Praksa bo pokazala, kako se bodo uveljavile te vezi in koliko zlomov bodo prepre-

čile. Vsekakor bi lahko pomenile smučarjem, zlasti tistim, ki smučajo po gorah in strminah in ki so še bolj izpostavljeni padcem, veliko zavarovanje pred nevarnostjo zlomov.

V tej sezoni se prvič uveljavljajo tudi nove vrste smučel, izdelane v celoti iz lahke kovine. Lani so se uveljavljale smuči s plastičnimi spodnjimi deli, ki so danes že pozabljene. Po mnenju strokovnjakov pa predstavljajo kovinske smuči pomemben napredek. Eden izmed tistih, ki so jih že dolgo preizkušali, je izjavil, da je bil zelo prijetno presenečen zaradi njihove kakovosti, ki jim jih daje njihova prožnost. To pomembno svojstvo je bilo zelo težko dati lesenim smučem. Kajti čim bolj smo večali njihovo prožnost, tembolj so postajale krhke.

Ko se je posrečilo izdelati novo lahko zlitino, je bilo mogoče izdelati tudi smuči iz več kovinskih zlepljenih listov. Take smuči je mogoče z veliko lahkoto obrabiti v snegu. Njihova prožnost omogoča začetniku, da se nauči mnogo hitreje brezhibne kristaljanje, medtem ko jim omogoča njihova manjša gostota ob straneh, da bolje režejo sneg kakor klasične smuči. Te nove kovinske smuči dopuščajo tudi boljše držo in večjo gotovost.

Kovinske smuči so zbudile veliko pozornost zlasti v Italiji. Izdelane iz duraluminja so preizkušali nekateri znani tekmovalci in strokovnjaki. Opazovalcem se je zdelo, da povzročajo zlasti na trdo steptanem smučiških nekoliko preveč hrupa. Pri tem se Italijani spominjajo, da so se prve kovinske smuči pojavile v Italiji že leta 1936. Preizkušal jih je Francoz Langlois in so bile izdelane iz aluminija. Langlois ni imel sreče. Kmalu je te kovinske smuči — kako ni znano — zlomil, z njimi pa tudi nogo.

Nove kovinske smuči, ki so se pojavile sedaj v izložbah italijanskih prodajal smučarskih potrebščin, baje ne povzročajo več takega hrupa, kakor tiste nekdanje. Njihovi zagovorniki celo trdijo, da drsijo prav tako tiho kakor lesene. Te nove kovinske smuči so izdelali v Ameriki in so položene s svetlim črnim lakom, ki zakriva njihovo kovinsko strukturo. Sestavljene iz lahkih aluminijastih listov so zelo elastične. Pravijo, da so presenečljivo »lahke« in da se posebno na globokem in priščatem snegu imenitno uveljavljajo.

V Italiji pa so se nasprotno rodile steklene smuči. Ne mislite, da gre dejansko za prozorne smuči, kakršne bi bile mogoče vseh kalksnim filmskim ali revijskim igralkam. V izložbah opozarjajo nase po svoji lepi rdeči barvi. Te steklene smuči so izredno hitre. Gornja plast teh smučel je iz hikorjevega lesa, notranjost je iz dolgih steklenih vzporednih vlaken, ki so trdo stisnjene, drsna ploskev pa je iz trdega plastičnega materiala. Rešili smo že, da dopuščajo izredno veliko hitrost, pri čemer pa so te smuči tudi zelo prožne. Stekljena vlakna jih napravijo zelo odporne, pa tudi deformirati jih ni mogoče. Pravijo, da so posebno primerne za dolge spuste.

Tudi kovinskih palicam posvečajo strokovnjaki pozornost. Izdelane iz švedskega jekla so najnovjše palice izredno prožne, lahke kot pero, pri vsem tem pa sposobne prenesti težo slona. Obljubljajo pa tudi palice iz steklenih vlaken, ki bodo vseh mogočih barv, kar bo posebno všeč smučarkam, saj bodo lahko izbrale smučarske palice barve, ki bo harmonirala z vso njihovo smučarsko opremo in obleko.

Konjske dirke pozimi so velika atrakcija v slovenskem švicarskem zimovališču St. Moritzu. To zimsko dirkašiče, pravijo Švicarji, je naravnost klasično. Pri nedavnih dirkah je bila največja senzacija, da si je na svojem imenitnem »Levantisus« priboril drugo mesto v sila ostri dirki — 17-letni Erik Delaquis. Fant je zrasel pri konjih, kajti njegov oče vodi mestno jahalno šolo v Bernu. Kar se Janežev nauči, to bo Janež znal. Mladi zmagovalček, doslej namenjen trgovini, bo poslej samo še jahal.

Šport v kratkem

Vsakovrstna čuda organizacije oznanja propaganda za olimpiado v Avstraliji. Prijava kar dežujejo. Zlasti sosedje z Nove Zelandije, ki imajo denarja kakor peška, so v ognju in komaj čakajo, da že mine letošnje leto. Paroplovna družba Union Steamship Co je doslej prejela blizu 3000 rezervacij za prevoz z Nove Zelandije. Tasmanska letalska družba bo med olimpiado prepeljavala 3000 Novozelancev. Pripravljali odbor v Melbournu bo razprodal 10.000 vstopnic v inozemstvu. Sodelovalo bo najmanj 12 potovalnih agencij. Vse svetovne letalske družbe bodo sprejemale rezervacije za vozovnice in vstopnice. Doslej so najeli 60 tolmačev, zvečine novih avstralskih naselencev, ki govore skupaj 32 jezikov. Nove tolmače pa še iščejo po širnem svetu. Razmnoženi bodo olimpijski vasi in po vseh središčih, kjer bodo prireditve. Obvestila bodo razglašali v treh jezikih: v angleščini, francosčini in španščini. Vstopnice že tiskajo, saj jih bo poldrugi milijon v skupni vrednosti čez 2.500.000 avstralskih funtov. Cena se giblje med 8 šilingi in 3 funti in tremi šilingi (od 356 do 2784 din). Tiskarnar Houston je dejal, da je tiskanje teh vstopnic močno komplicirano tiskarsko delo — in da bodo imeli ponarejevalci hujše posledice, kakor si domisljajo...

Avtomobilisti imajo lahko s svojim športom nemalo užikov. Pa tudi preglativ. Nema lokrat nalete na slabe ceste. Včasih pa tudi na trde betice. To se vam zdi grobo povedano? Pa ni. Poslušajte zgodbo iz Hanfelda v Hessenu. Višja oblast je naročila županstvu, naj nemudoma popravi občinsko cesto, ker je avtomobilistom naravnost smrtno nevarna. Zupan je uradno odgovoril: »V naši občini sploh ni nobenega avtomobilista in ga v doglednem času tudi ne bo. Zato sporočam, da naša občina nima denarja za nepotrebne izdatke!«

TRGOVSKO PODJETJE

„Tkanina“
NAZORJEVA UL. 4

Povečali smo našo trgovino

In s tem povečali in obogatili tudi našo zalogo ter tako omogočili našim odjemalcem največjo izbiro najrazličnejšega blaga za moške in ženske. Na zalogi imamo vedno kemično čiščeno perje že od 160.- din naprej. Gosinski obrabi, podjetja in ustanove naj se za kritje potreb poslužujejo naše bogato založene trgovine.

PRODAJAMO TUDI NA OBROKE!

Oglejte si našo trgovino, v kateri boste vedno lepo in dobro postreženi!

Trgovsko podjetje

„TKANINA“ Nazorjeva ulica 4, Ljubljana

Od Trifunoviča do Karaklajiča

Letos praznujemo desetletno osvoboditve. Deset let svobodnega dela in graditve v novi državi je zahtevalo globoko brazdo tudi v razvoju in napredku našega šaha. Zanimanje za to plemenito igro se je razširilo v širino kakor še nikoli prej. Če so se prej uveljavljali v šahu predvsem izobraženci, so se sedaj začeli zanj zanimati tudi delavci in kmečka mladina. Na domačih turnirjih so se pojavila mnoga nova imena. Šahovski šampionati so postali središče zanimanja vse javnosti. Naši vodilni mojstri so dosegli v minulih desetih letih sijajne uspehe tudi v mednarodni areni. Največje zmagovalce je za afirmacijo našega šaha pomenila olimpiada v Dubrovniku, kjer je naše moštvo zmagalo. Tudi na obeh drugih povojnih olimpiadah smo zasedli častna mesta tik pod vrhom. Tako je jugoslovanski šah postal »svetilsila«, ki jo upošteva in cenil ves šahovski svet.

Prostor nam ne dopušča, da bi vse uspehe, ki jih je dosegel jugoslovanski šah

v preteklih desetih letih, nanizal že v današnjem članku. Zato smo se tokrat omejili na kratek pregled desetih prvenstvenih turnirjev za državnega prvaka, saj je ta priveditev vsako leto pomenila vrhunec naših težnjav po strmini navorov. Na prvem šampionatu v svobodni domovini jeseni leta 1945 v Novem Sadu je sodelovalo 24 igralcev. Razen velemojstra dr. Vidmarja so se udeležili šampionata vsi aktivni mojstri in najmočnejši šahisti iz vse države. Manjkala sta mojstra Bröder in Srajber, ki sta padla med vojno kot žrtvi fašizma, ni pa bilo tudi mojstra Furlanija, ki je padel v NOV. V dolgi borbi je zmagal dr. Trifunovič, ki so mu sledili: 2. Gilgorič, 3. Pirc, 4. Milič in 5. Tomovič. Mojrski naslov je bil priznan vsem, ki so dosegli 50% uspeha. Tako so postali mojstri Bora Milič, Nikolaj Kulžinski, Stojan Puc, Braslav Rabar, Voja Popović in Mladen Subarič.

Drugi šampionat je bil novembra 1946 v Zagrebu. Sodelovalo je 19 tekmovalcev. Udeleženci so dobili pravico igranja šele na množičnih predtekmovalnih v vseh republikah in JA. Najboljši tekmovalci so se predhodno pomerili še na dveh polfinalnih turnirjih v Beogradu in Ljubljani. Direktna pravica udeležbe je bila priznana le prvaku dr. Trifunoviču, velemojstru dr. Vidmarju, Kostiću in Pircu, vsi drugi so se prebili na šampionat skozi trde borbe na izločilnih tekmovalnih. Razpored na vrhu se skoraj ni spremenil: 1. dr. Trifunovič, 2. Gilgorič, 3. in 4. Pirc in Tomovič, 5. Sava Vuković in 6. dr. Vidmar. Mojrski naslov sta dobila Aleksander Božić in kapetan Marković, prav tako pa tudi zmagovalce ljubljanskega polfinalnega turnirja inž. Tekavič.

Tretji šampionat je bil naslednje leto v Ljubljani. Sodelovalo je 18 igralcev. Gilgorič je dohitel dr. Trifunoviča in z njim delil prvo in drugo mesto. Tretji je bil Stojan Puc, četrti Pirc, 5. dr. Vidmar, šest in sedmi inž. Vidmar ml. in Tomovič. Bil je to majhen triumf slovenskega šaha, ko smo upali da sta naša vodilna mojstra dobila v Pucu, ki je edini na turnirju ostal neporažen, enakovrednega naslednika. Mojrski naslov si je priboril makedonski prvak Pavle Bidev.

Četrty šampionat je bil leta 1948 v Beogradu. Med 18 udeleženci sta si razdelila prvo in drugo mesto Piro in Gilgorič. Tretji je bil dr. Trifunovič, četrti Rabar, peti pa Milič, Puc je zasedel osmo mesto. Prvič je

sodeloval 17 letni Fuderer, ki je zavzel 14. mesto.

Peti šampionat je bil 1. 1949 v Zagrebu. Med 20 udeleženci je prvič Gilgorič sam zasedel prvo mesto. Pirc je bil drugi, tretji pa dr. Trifunovič. Prvič se je tudi resneje uveljavila najmlajša generacija, saj so četrto do sedmo mesto delili z Rabarjem Matanovič, Ivkov in Fuderer.

Šesti šampionat je bil šele januarja 1951 v Ljubljani. Udeležilo se ga je 19 igralcev. Pirc je zaradi bolezni med turnirjem izstopil. Zmagal je Gilgorič, drugi je bil Matanovič, tretji Puc.

Sedmi šampionat je bil novembra 1951 v decembra istega leta v Sarajevu. Prvič je zmagal Braslav Rabar, medtem ko je Gilgorič ostal na sedmem mestu. Pirc tudi tokrat ni igral. Drugo in tretje mesto sta delila dr. Trifunovič in Fuderer. Od Slovencev se je uveljavil še Germek, ki je skupno z Andričem in Udovičem delil četrto do sedmo mesto.

Osmi šampionat v Beogradu 1. 1952 je znan po tem, kako je Fuderer v zadnjem kolu zapravil naslov državnega prvaka in ga prepuštil dr. Trifunoviču. Tretje do peto mesto so zasedli Udovič, Gilgorič in Milič. Pirc je bil šesti.

Deveti šampionat v decembru 1953 je dal kar tri prvake: z enakim številom točk so zasedli prva mesta Pirc, Rabar in Fuderer. Naslednja tri mesta pa so zavzeli Gilgorič, Janošević in Milič. Na troboju za prvaka je nato zmagal velemojster Vasja Pirc.

Jubilejni deseti turnir se je nedavno končal v Novem Sadu. Kakor je znano, je prvič zmagal »shomo ovus« Karaklajič. Drugi je bil Gilgorič.

Tako stopa naš šah v drugo desetletje razvoja. Upajmo, da ne bo nič manj uspešno, kakor je bilo prvo. Uveljavile se bodo mlade sile, ki so že v prvem desetletju krepko segale po najvišjih mestih in naslovih.

REŠITVE PROBLEMA IZ PREJŠNJE STEVILKE

Najdorf je zmagal takole: 31. L:e5!, D:e5 (31... T:e5!, 32. T:g6+!, 32. D:e5, T:e5, 33. T:g6+! C:ri se vda, ker po 33. f:g6, 34. L:c4+, K:g7, 35. T:f4+ K:g8, 36. T:e7+ izgubi stolpa na e5.

TRIGLAV FILM *zavrlja*

Ruski basist Saljapin kot Mefisto. — Morda bodo film o njem snemali pri nas?

Kaj bo s slovenskim filmom? so se zaskrbljeno spraševali najbolj goreči pristaši slovenske sedme umetnosti, ko je »Triglav film« lansko leto usmeril vso svojo dejavnost predvsem na koprodukcijo, ki pa ni prinesla pričakovanih rezultatov. Letos se bodo bržčas ti ljubitelji filma pošteno oddahnili, kajti podatki, ki smo jih dobili od »Triglav filma«, pričajo, da nameravajo zdaj posvetiti največjo pozornost razvoju slovenskega filma. Trije celovečerni in vrsta dokumentarnih filmov — to je letošnji načrt »Triglav filma«.

Pa pričnimo kar od kraja! Pred tedni so začeli v ateljejih na Zrinjskega cesti snemati notranje posnetke za celovečerni film »KRVAVA REKA«. O njem smo v prejšnji številki že podrobno pisali.

Aprila nameravajo začeti drugi celovečerni film »KURIR«. Scenarij je po svoji baladi napisal Matej Bor, snemalno knjigo pa pripravila France Kosmač, ki bo film tudi režirala, snemal pa ga bo France Cerar. Za zunanje posnetke so izbrali Baško grapo.

ON: VONJ, KI TE OBDAJA ME VEDNO ZNOVA OČARA

ONA: PA TO JE MOJA NAJLJUBŠA KOLONJSKA VODA

Marša Souvenir

IN TO DNEVNO UPORABLJAM

V letošnjem načrtu je tudi drugi slovenski omnibus film, ki bo sestavljen iz treh osemstomskih trakov. Z njim bodo preizkusili predvsem nove kadre in »Triglav film« je zato že razpisal natečaj za scenarije. Vsakdo lahko predloži svojo temo, predvsem pa so zaželene komedije oziroma satire na sodobno družbo in problematiko. S snemanjem nameravajo začeti jeseni.

Od dokumentarnih filmov bodo posneli »PLES CAROVNIC« po Arničevi simfonični pesnitvi, ki jo bo za film pripravil in režiral Milan Kumer. Nato menijo posneti po učni film za mladino »FILMSKI KONCERT« po zamisli režiserja Mirka Groblerja s sodelovanjem orkestra Slovenske filharmonije. Za proslavo 10-letnice osvoboditve imajo v načrtu 18 dokumentarnih filmov, ki bodo prikazali uspehe desetletne socialistične graditve na raznih področjih.

Vmes pa bo Triglav film — če bo dopuščal prostor v ateljejih in delovna sila — skušal posneti kakšen koprodukcijski film ali pa bo nudil filmske usluge tujim družbam. Tujih ponudb je za zdaj 14 — iz Amerike, Francije, Avstrije; največ pa iz Nemčije. Za koprodukcijo bi prišel najprej v poštev film o Saljapinu, ki bi ga pripravili skupaj z Američani. Saljapinovi svojci namreč zahtevajo, da se posname v kakšni slovenski deželi. Vendar pa je še vse odvisno od Saljapinovega sina, ki sklepa pogodbo z ameriškim producentom.

YVONNE MITCHELL, glavna igralka v »Razdvojenih srečih, filmu o malemu Ivanu Pirečniku, je dobila angleško akademsko nagrado (angleškega Oscarja) za najboljšo žensko vlogo lanskega leta

Letošnji kandidati za „Oscarja“

Na zadnjem sestanku žirije, ki podeljuje to najvišjo ameriško filmsko nagrado, so določili ožji krog letošnjih kandidatov. Za naslov najboljšega igralca se potegujejo: James Mason, Marlon Brando, Bing Crosby in Humphrey Bogart; od igralk pa: Audrey Hepburn za vlogo v filmu »Sabrina«, Grace Kelly in Paulette Goddard. Najboljši filmi bi bili: »Vaško deklet«, »Nevest za 7 bratov«, »Tri pare v vodnjaku«; najboljši režiserji pa: Georg Cifton (»Vaško deklet«), William Wellman (»Visoki in močni«), Elia Kazan, Alfred Hitchcock (»Zadnje okno«) in Billy Wilder (»Sabrina«).

Dokončno se bo žirija odločila 30. marca, ko bo tudi objavila imena izbrancev.

Najresnejši kandidat za letošnjega »Oscarja« James Mason (na sliki s hčerko)

Hollywood BREZ ŠMINKE

Ze 45 let vodijo ameriški filmski producenti zagrižen boj proti cenzuri. Leta 1909 je prišlo do prvih »prask«, ko je namreč takratni župan mesta New York na zahtevo raznih društev ukazal zapreti nekatere kinematografe, ki so predvajali »nemoralne« filme. Se istega leta je bil ustanovljen »National Board of Censorship«, prvi organ cenzure v ZDA. Od tega leta dalje je nešteto metrov filmskega traku ostalo v uradih cenzure. Pri tem je večkrat prišlo do pretiranih svojevoljnosti, pa tudi producenti so skušali na vse načine obiti cenzorjeve določbe. Ravno v zadnjem času je v ZDA veliko razburjenje proti cenzuri, ki so ga v glavnem povzročili realistični francoski in italijanski filmi. Ameriška publika zahteva namreč tudi od svojih producentov podobnih snovi. In tako stoji Hollywood spet pred vprašanjem: morala ali trgovina.

Ameriški filmski cenzorji pobledijo od jeze, če zaslišijo ime Howard Hughes. Ta »enfant terrible« jim je pripravil že marsikakšno noč brez spanja. Začelo se je s filmom »Izgnanec« z Jane Russel, ki je bil predvajan kljub protestom ženskih lig — v amerškem življenju tako vplivnih faktorjev. Ogromen uspeh je imel ta film tudi v Evropi, kjer pa so bili baje razočarani, ker so si po vsem hrupu preveč obetali.

Lani je imel Hughes neprilike s svojim 3-D filmom »Francoska linija«, spet z Jane Russel. Film so že nekaj časa predvajali, ko so društva dvignila hrup. Po dolgem prerkanju je Hughes moral izrezati nekaj najbolj pohujšljivih prizorov. Kljub temu je nastal škandal in družba RKO je bila obsojena na 25.000 dolarjev globe. Hughes je plačal kazen iz svoje listnice in pustil vrtni film dalje. Končno pa se je vdal in ga potegnili iz programa. — Nobene škode, zakaj film je plaža najslabše vrste.

Vendar pa je cenzura že mnogokrat pripomogla kakšnemu filmu k uspehu ravno zato, ker ga je odklonila. Značilen je primer s filmom »Blue Moon«. Ta film je prinesel tri in pol milijone dolarjev samo zato, ker ni minil teden, da ga ne bi v kakšni občini prepovedali. Evropski obiskovalci kina, ki so film videli, se seveda zaman sprašujejo, nad čim se je ameriška cenzura tako zgražala. Edini odgovor je: reklama in cenzura delata roko v roki.

V novejšem času pa je videti, da postaja cenzura tudi v Ameriki milejša. Vzrok za to je seveda zelo konkreten: lepo zveneci dolarji. Zadnji italijanski in francoski filmi so namreč pri ameriški publikii naleteli na nesluten odmev in to kljub ali prav zaradi protestov ženskih društev. Ti filmi so pač nekaj

drusega kot večna »hladna juha«, ki jo Hollywood servira, je menilo občinstvo. Hollywoodski producenti so se s tem okoristili in začeli nov kurs. Z Marilyn Monroe in Barbaro Stenwick so si dovolili za čuda

Jane Russel v filmu »Francoska linija«, ki je moral v Ameriki s sporeda

»prostosti«. Končno pa je nastal film »Od tod do večnosti«, ki je pokazal, kako se Hollywood otresa sramežljivosti in ki je lani za odlično igrjo, režijo itd. pobral vrsto Oscarjev. Nekaj posnetkov, ko se ljubimca Deborah Kerr in Burt Lancaster na obali ne moreta ločiti še potem, ko ju preplavlja plima, je bilo celo za producente preveč in so jih izrezali.

Deborah Kerr pa je izjavila, da je šele v tem filmu zaigrala tako, kot ustreza njenemu značaju in osebnosti in da so bile vse njene dosedanje stvaritve samo »poceni konfekcija«. Njen uspeh ji je prinesel kup ponudb za kreacijo podobnih vlog.

Filmi ki jih bomo gledali

»TIHOTAPCI«, angleški film
Proizvodnja: Arthur Rank
Scenarij: Sidney Box
Režija: Harold French
V glavnih vlogah: Nigel Patrick, Elisabeth Sellars, Terence Morgan, Greta Gynt, Jack Warner

Distribucija: Lovčen film, Hercegnovi. In še enkrat mamila. V zadnji številki smo govorili o francoskem filmu »Suženji«, ki prikazuje psihološke in fiziološke posledice mamila. Tokrat pa imamo opravka s filmom, ki nam prikazuje boho carinikov in policije s tihotapci in razpeševalci mamila. Zaradi jasnosti naj navedemo nekaj podatkov iz te tihotapske stroke. Pred kratkim je bila ustanovljena pri OZN posebna komisija, katere naloga je, da proučuje ta pereči družbeni problem. Zakaj je prišlo do tega? Stalno menjanje taktike in odpiranje novih kanalov za tihotapjenje mamil je pripeljalo do takih virtuoznih oblik »švercanja«, da jih je policija le slučajno odkrila. Letna proizvodnja mamila na svetu znaša

Elisabeth Sellars in Nigel Patrick

2.000 ton in tri četrtine te robe gre skozi roke tihotapcev, medtem ko porabi medicina in svoje namene samo eno četrtino.

Zato je angleški film »Tihotapci«, ki se sicer ne ukvarja s posledicami mamila, pač pa samo s prikazovanjem tihotapljenja, zelo zanimiv, saj nam kaže nekatere podrobnosti o neverjetni spretnosti in iznajdljivosti tihotapcev. In kdo so ti ljudje? Od najbolj znanih osebnosti svetovne, kapitalistične trgovine, do posameznih enot regularne angleške mornarice. Kljub temu, da spada film med angleške serijske proizvode, njo in da so v njem nekatere najnovije običajnih kriminalik, moramo reči, da je vsekoli zanimiv, spretno zrežiran in naravnost morilsko napet. Pa tudi igralsko je nadpovprečen. Lik tihotapcev so oživilni z izredno igro nekaterih glavnih igralcev. Slaba stran filma pa so ne- potrebne in vratolomne avtomobilske dirke za tihotapci in za žalost spet za lase privlečen happy end. Kot celota je film vedno eden izmed boljših te vrste.

Uspeh »Krvave poti« na norveškem

Te dni je bila v Oslu premiera filma »Krvava pot«, ki je bil izdelan v jugoslovansko-norveški koprodukciji. Kot lahko sklepamo po kritiki v časopisu »Arbajder Bladet« je film zelo uspel. In to v celoti, tako da postavljajo film v prvi razred bogate sezone 1954-55, kot tudi v posameznosti, kjer je kritiki posebno všeč igra mladega Jugoslavana Milana Miloševića, ki igra glavno vlogo. »Ega zarečega, čustvenega obraza ne bomo nikoli pozabili,« pišejo med drugim. »Nenavadno dobro je izrazil strah, upanje in spretnost v mori pobege. Odlična je njegova mimika.«

Film bomo v kratkem videli tudi v naših kinematografih.

SE ENKRAT JE LAKOTNIK NADDEL ČUDNA BITJA, TODA TO POT NI IMEL SREČE...

VRGLO GA JE OB ZID IN OBLEZAL JE NA TLEH, KAKOR JE BIL DOLG IN ŠIROK...

LAKOTNIK HEJ, LAKOTNIK, SI SE ŽIV HEJ, KAK TI JE ZBUDI SE!! SEM TI REKEL DA JU PUSTI NA MIRU! ZDAS PA IMAS!!

KAM STA NEKI TAKO HITELAJ? ZDI SE MI, DA SE NE NEKAJ ZGODILO... AHA, TAMLE SO VRATA

TODA KAJ JE TO? OBRAMBO SE... KAJ NEKI SE GODI? SKOZI OKNO BOM POGLEDAL...

GLEJ, LAKOTNIK, ZAGLEDUJEMO RAKETO, PODOBNO NAŠINI! OD KOD NEKI SE PRIFRČALA?

RAKETO? KAJ MI MAR, PA CE JE TUDI Z ZEMLJE PRILETELA!! KAR ZA LETI SE NAJ V TA PRESNETI KROZNIK, KE SE HOČE...

NEUMNOSTI GOVORIŠ, ZDI SE MI, DA SE TUDI TISTALE RAKETA AMATERSKA, KAKOR NAJINA, IN TALE KROZNIK BO KMALU SPREJEL NOVEGA UJETA NIKA. SEVEDA!! PRAV TAKO GA ZASLEDUJE, KOT JE NAJU. TODA JAZ NE BOM OSTAL TU!! NEKAJ MORAM UKRENI TI!

ZVITOREPEC SE JE PRIBLIZAL ZIDU, KJER STA MOZICKA IZGINILA. DOLGO SE ISKAL, PREDEN JE ODKRIL VRATA.

TU NEKJE SE JE ODPRLA. AH, SREČO IMAM, NI SE PO POLNOMA ZAPAH NILO...

OPREZNO SE JE RAZGLEDAL, KER NI VIDEL NIČ. SE JE STIPILO V SOSEDNJO KABINO...

TU JE IZHOD. IN ZUNAJ SE SPET MEGLA, TOREŠ SO RAKETO UJELI. POHITETI MORAM!

SE SE MI KDAJ POSREČI POBEGNITI, SE MI BO ZDAS, TO MEGLO MORAM IZRABITI. UH, KAKO SE GOSTA.

GLASOVE SLIŠIM ČUDNO V NAŠEM JEZIKU. TA GLAS NEMOŽE... TODA DA TO SE NŠEGOY GLAS! TRDONJA JE!

ZE SE MI HOTEL SKOČITI NA POMOČ PRISTAJELJU, NATO PA SE JE SPOMNIL KAKO SO SE SKUPIL LAKOTNIK...

NE, Z GOLIMI ROKAMI NIČ NE OPRAVIM PROTI TEM MAJHINIM POŠASTIM, RAJE POIZKUSIM POBEGNITI S TRDONJINO RAKETO. RESEVAL JU BOM POZNESE...

TIPASE SE SE PLAZIL PROTI GLASOVOM IN KMALU OTIPI PAL TRDONJINO RAKETO, KI JO SE KROZNIK PRISESAL NASE.

SKOČIL JE OKOLI NŠE IN SE DO TUJINIL, KAJTI PRAVAKR STA MOZICLA POTEGNILA, OTEPASOČEGA TRDONJO IZ KABINE TER GA ODVLEKLA V KROZNIK. ZVITOREPEC SE SKOČIL V RAKETO IN TRIPETAŠE ČAKAL...